HARALAMB ZINCĂ

MOARTEA M-A BĂTUT PE UMĂR

Coordonarea colecției:
IOSIF VIANU

Coperta:
N. NOBILESCU

ISBN 973-9140-19-X

HARALAMB ZINCĂ

MOARTEA M-A BĂTUT PE UMĂR

Roman

EDITURA GARAMOND
BUCUREŞTI, BULEVARDUL CAROL I NR. 68

REDACTOR: *IOANA PASCU*
TEHNOREDACTOR: *GABRIEL DANCIU*

COLI TIPO: 10, FORMAT 16/54x84
BUN DE TIPAR: 27.VIII.1992

TIPARUL EXECUTAT
LA „POLSIB" S.A. SIBIU

I. ENIGMĂ SAU...?

Totul, dragi cititori, a pornit de la o scrisoare pe care am primit-o cu ani în urmă de la un necunoscut. O reproduc mai jos întocmai, bineînţeles, cu aprobarea expeditorului.

13 august 1964

Stimate domnule Zincă,

S-ar putea ca această scrisoare să vă mire. Ba, poate, chiar să vă intrige. Din capul locului, îmi cer iertare. Înţeleg perfect situaţia în care vă va pune, dar vă asigur că, înainte de a vă scrie, am meditat îndelung asupra prezentei iniţiative. Precum vedeţi, îndrăzneala a învins.

Mai întîi, cîteva rînduri despre mine: mă cheamă Sorin Tudoran, am 26 de ani şi nu de mult am absolvit Facultatea de Medicină din Cluj. Am fost repartizat în comuna C..., lîngă Năsăud, unde m-am adaptat destul de repede. Intenţionez acum să mă căsătoresc, să-mi întemeiez un cămin. Am adus-o şi pe mama lîngă mine. Din păcate, pe tatăl meu nu l-am cunoscut decît din fotografii. A murit în septembrie 1944, pe frontul de vest. A fost, din cîte îmi spun documentele, pilot de vînătoare pe „IAR-81“. În primele lupte a dispărut fără urmă. Aveam şase ani cînd, într-o zi, am găsit-o pe mama plîngînd în faţa unor fotografii. Aşa cum se întîmplă de obicei cu copiii, am început şi eu să plîng. Mult mai tîrziu am înţeles lacrimile şi durerea mamei. Zi şi noapte o chinuiau blestematele acelea de cuvinte:

... dispărut fără urmă". Voia, de fapt, să-i afle mormîntul, să aibă unde să pună o floare și să plîngă, dar acea formulă lapidară lăsa să se înțeleagă că, în asemenea împrejurări, cel în cauză nu avea parte de un mormînt.

Cu timpul, așa cum era și firesc, durerea mamei a devenit și a mea. Numai că, în ceea ce mă privește, durerea s-a transformat în curiozitate... într-una arzătoare, devenind treptat obsesie. Nu, nu exagerez. Da, ob-se-si-e. Pentru că doresc și astăzi, după atîția ani de la primirea înștiințării, să aflu ce se ascunde dincolo de clasica formulă, să știu ce s-a petrecut în realitate cu tatăl meu. Ce înseamnă „dispărut fără urmă"? Dacă a murit, vreau să știu cum a murit. Mama mi-a povestit în nenumărate rînduri că a fost un bărbat curajos. Despre morți și dispăruți - numai bine. Însă de felul meu sînt un om lucid, de aceea accept ideea că pînă și bărbații cei mai curajoși pot trăi o clipă de lașitate, unică, dar fatală. Oricare ar fi adevărul, am vrut și vreau să aflu cum a murit tatăl meu, cum a ajuns să fie dat „dispărut fără urmă". Adevărul, sînt sigur, m-ar liniști. Oare în anii războiului, a fi dispărut fără urmă înseamnă a nu avea parte de un mormînt sau a intra în categoria „eroului necunoscut"? Nu vă ascund, chinuit de atîtea întrebări, am întreprins, fără știrea mamei, unele investigații care n-au fost încununate de succes.

Domnule Zincă, sînt convins că ați sesizat rostul scrisorii și ce anume m-a împins să vă scriu. Am citit cărțile dumneavoastră - și cele de aventuri, și cele pe teme militare. Ca să fiu sincer pînă la capăt, aș avea, pe marginea lor, multe observații de formulat pozitive și mai puțin pozitive. Nu pot acum să vă explic cum și de ce am ajuns să vă consider drept omul care m-ar putea ajuta să dezleg enigma dispariției tatălui meu, să mă eliberez de povara acestei obsesii. Mai presus de orice, aș vrea să-i redau mamei, la bătrînețe, liniștea binemeritată. Desigur, dacă ar fi cazul. După moartea tatei nu s-a mai recăsătorit, deși nimeni n-ar fi îndrăznit s-o judece dacă ar fi făcut-o.

Mă adresez dumneavoastră nu ca unui detectiv, ci ca unui scriitor pe care îl știu că se pasionează după întîmplări din ultimul război învăluite în mister. Aș fi nespus de fericit să aflu că scrisoarea mea a fost bine primită.

Iată cîteva date despre tatăl meu: Puiu Tudoran, fiul lui Gheorghe şi al Ioanei, născut la Ploieşti, la 3 august 1919. A făcut parte din rîndurile Corpului 3 Aerian, cu gradul de locotenent. A fost dat dispărut fără urmă la 25 septembrie 1944, în luptele din Transilvania, iar înştiinţarea primită din partea unităţii este datată 10 octombrie 1944. (Anexez o copie.)

Vă mulţumesc anticipat pentru răbdarea cu care, sper, mi-aţi citit scrisoarea, iar dacă rîndurile mele au găsit în sufletul dumneavoastră un cît de mic ecou, vă rog să-mi răspundeţi.

Cu deosebită stimă,
Sorin Tudoran

Vă spun drept, scrisoarea de mai sus m-a tulburat adînc: era pentru prima oară cînd întîlneam un ins care dorea cu ardoare să afle un adevăr în legătură cu părintele său, chiar dacă acest adevăr i-ar fi întunecat definitiv o imagine luminoasă făurită ani în şir. Să recunoaştem - preţul era destul de mare. Zic: m-a tulburat, ceea ce nu înseamnă că m-a şi convins să-mi abandonez lucrul pentru a mă lansa imediat în nişte investigaţii de-a dreptul poliţieneşti. Ba, o vreme, am fost şi amărît. „Iată, mi-am zis, scriu literatură poliţistă, iar cititorii cred totuşi despre mine că în timpul liber sînt şi detectiv particular. În consecinţă, i-am trimis lui Sorin Tudoran un răspuns amabil, îmbărbătîndu-l şi mulţumindu-i pentru încrederea ce mi-o arăta, fără însă a mă obliga într-un fel sau altul să-i ies în întîmpinare. După cîtva timp, am primit din partea lui o nouă epistolă; la rîndu-i îmi mulţumea că nu-i ignorasem suferinţa, ca, în încheiere, să-mi declare textual: „Sînt convins că într-o bună zi veţi găsi răgazul necesar pentru a vă ocupa de enigma dispariţiei fără urmă a pilotului de vînătoare Puiu Tudoran“

M-a cam indispus siguranţa tînărului medic din C... Am pus scrisoarea de o parte şi mi-am văzut în continuare de cartea la care lucram. S-a petrecut însă cu mine un fapt destul de ciudat. M-am pomenit, nici eu nu ştiu cum, gîndindu-mă din ce în ce mai intens la destinul aviatorului Puiu Tudoran. De parcă ar fi fost vrăjite, cuvintele „dispărut fără urmă“ prinseseră să-mi umble prin minte, împingîndu-mă într-o nelinişte de care nu aveam nevoie. Mă

pomeneam citind şi recitind mereu scrisorile doctorului Sorin Tudoran. Ajunsesem să le ştiu pe de rost şi mă întrebam dacă nu eram în faţa unei enigme. În timpul războiului, formula „dispărut fără urmă“ era una curentă. Cîţi ostaşi n-au avut parte de un asemenea deznodămînt?! Călca bietul ostaş pe o mină şi explozia îl rupea în bucăţi! Cum să-l identifici ca să aibă parte de un mormînt şi de o cruce, cum să-i eternizezi numele? Sau un avion era lovit, cădea în flăcări în spatele liniilor inamice, pilotul murea carbonizat şi era îngropat ca un anonim, departe de unitatea sa. Totuşi, un militar nu mai răspundea la apel. O zi, două... Ce altceva să comunici familiei decît că a „dispărut fără urmă“? Ceea ce ar mai putea să însemne şi „căzut prizonier“ ori „dezertor“ De ce, în cazul aviatorului Puiu Tudoran, lapidara formulă trebuia neapărat să devină, de pildă, o enigmă? Fără indoială, prin zbaterile mele lăuntrice urmăream să-mi sting curiozitatea întreţinută de scrisorile lui Sorin Tudoran. Pe măsură ce încercam să scap de strînsoarea lor, servindu-mi tot felul de argumente extrase din arsenalul experienţei mele de război, constatam că eforturile îmi erau zadarnice, presimţeam clipa cînd voi ceda tainicelor presiuni. Devenisem nervos, iar cartea în lucru mă nemulţumea. Scrisorile mă prinseseră bine în ghearele lor şi, în ciuda zbaterilor mele, nu izbuteam în nici un chip să mă smulg. În cele din urmă, s-a întîmplat ceea ce fiul aviatorului prevăzuse. M-am dat bătut, mi-am abandonat manuscrisul noului roman şi m-am grăbit să-i comunic lui Sorin Tudoran în scris că, în fine, luasem o decizie şi îi ceream să-mi expedieze urgent fotografia părintelui său, documentele pe care le deţinea şi tot ceea ce considera el că ar fi în stare să-mi uşureze cercetările. Mă simţeam într-adevăr ca un detectiv particular pus pe fapte mari.

II. O SCRISOARE - UN PRIM INDICIU

Sorin Tudoran mi-a răspuns mult mai repede decît mi-aş fi închipuit; îmi mulţumea pentru decizia luată şi-mi făgăduia să răspundă fulger la toate chemările mele. „Din păcate, sînt sărac în documente, preciza fiul aviatorului, dezamăgindu-mă. Cotrobăind prin lucrurile mamei, am găsit o scrisoare datînd din toamna anului 1945. Se pare că ea ar putea constitui un indiciu, un capăt al firului, dacă mă pot exprima astfel. O s-o citiţi şi cred că-mi veţi da dreptate. După toate probabilităţile, tatăl meu trebuie să fi avut o fire închisă, nu ursuză, mai puţin comunicativă. Cum altfel aş putea să-mi explic faptul că, în urma stăruitoarelor mele investigaţii, n-am izbutit să identific decît trei prieteni şi camarazi de-ai părintelui meu? (Pe Florin Racoviceanu, autorul scrisorii adresate mamei în anul 1945, nu l-am mai pus la socoteală. Anexez însă scrisoarea.) Iată numele şi adresele lor:

1. Mircea Suciu, Bucureşti, str. Elena Cuza nr.5, tel. 11 43 2.
2. Petre Langa, Braşov, str. Bradului 45.
3. Eugen Galbă, Roman, str. Ştefan cel Mare 105.

Domiciliul actual al lui Florin Racoviceanu n-am izbutit să-l stabilesc. Atenţie! Adresa indicată de el pe plic nu mai corespunde de mult.

Toţi sînt ofiţeri în rezervă.

Desigur, am extras din răspunsul lui Sorin Tudoran partea referitoare la ancheta pe care intenţionam s-o întreprind. Mai trebuie

să precizez că, la început, nu prea am stăruit asupra listei cu cei trei prieteni, ci m-am grăbit să iau act de ceea ce necunoscutul admirator al meu din Năsăud numea un *capăt al firului*.

Îmi amintesc că, surescitat de noutatea preocupărilor mele, m-am aşezat într-un fotoliu şi, după ce mi-am aprins pipa, m-am apucat să citesc epistola găsită de Tudoran printre lucrurile mamei sale.

10 septembrie 1945

Stimată doamnă,

Rîndurile dumneavoastră m-au mişcat profund. Vă înţeleg durerea, neliniştea, frămîntările. Puiu, deşi nu era prea vorbăreţ, nu o dată mi-a povestit fericirea de a vă fi întîlnit. Vă iubea, îşi adora căminul şi încerca, prin pilda sa, să ne convingă şi pe noi, celibatarii, să ne căsătorim şi să facem copii. Nu, nu greşesc cînd scriu că Puiu a avut un suflet mare, de adevărat aviator de vînătoare. Doamnă, îmi scrieţi că la 25 septembrie se va împlini un an de cînd a fost dat dispărut fără urmă şi mă întrebaţi ce ştiu despre această ultimă zi din viaţa lui. Sînt dezolat, doamnă, dar nu vă pot răspunde, pentru simplul motiv că, în ultima perioadă, evenimentele ne-au despărţit. Cu totul întîmplător, am aflat şi eu de la foştii mei camarazi de escadrilă că Puiu ar fi fost dat dispărut. N-aş vrea să înţelegeţi greşit. De aceea, o precizare este absolut necesară. Trebuie să ştiţi, doamnă, că m-am despărţit de Puiu în zorii zilei de 24 august şi de atunci nu l-am mai văzut. Amîndoi am făcut parte din aceeaşi escadrilă. Am zburat de multe ori împreună, în celulă şi în patrulă. Era un as al zborului de vînătoare măiestria, voinţa şi stăpînirea sa de sine deveniseră proverbiale. Era şi un foarte bun camarad; în bătăliile aeriene, dacă erai la ananghie, nu ezita să-ţi sară în ajutor. Îl iubeam şi-l preţuiam.

Dacă vă mai amintiţi, în perioada aceea escadrilele Grupului 5 Vînătoare se aflau pe aerodromul de la Mamaia-sud, cu aliatul în coastă. În noaptea de 23 spre 24 august, eu şi Puiu am fost invitaţi de către ofiţeri germani la o partidă de pocher în baracamentul lor. N-am refuzat invitaţia. Ne petreceam şi noi cum puteam timpul liber. Eu jucam prost, în schimb Puiu, fără a fi un pătimaş, juca bine.

Ne-am aşezat în jurul unei mese şi aşa a început partida. Ni s-a servit şi coniac. Puiu era în mînă. Cîştiga. Atmosfera era de partea noastră: un aparat de radio fixat pe Bucureşti transmitea muzică patriotică. N-am prea acordat atenţie faptului. Pe urmă, a intervenit crainicul, avertizîndu-ne că se va transmite un comunicat important pentru ţară. Am tresărit amîndoi în acelaşi timp. Puiu mi-a aruncat o privire. I-am priceput mesajul. Ofiţerii germani ne-au surprins, dar au crezut că ocheadele noastre priveau evoluţia partidei. Nu înţelegeau româneşte. Apoi a intervenit ştirea că la Bucureşti s-au petrecut evenimente importante, că noul guvern a hotărît să înceteze războiul cu Naţiunile Unite şi să semneze armistiţiul. Eu mă zăpăcisem cu totul şi jucam din ce în ce mai prost şi, bineînţeles, pierdeam. Puiu mi-a şoptit că trebuie să fim cu ochii în patru şi să alegem momentul potrivit ca să ieşim din joc, ca la Bucureşti. În continuare, trebuie să vă povestesc că partida de cărţi a avut o evoluţie dramatică. Mai întîi, nemţii ne-au făcut prizonierii lor iar ceva mai tîrziu, ostaşii noştri au încercuit baracamentele comandamentului german, declarîndu-i prizonieri pe cei care ne declaraseră pe noi. Toate acestea s-au petrecut în cursul nopţii de 23 spre 24 august. Pe Puiu, acest surprinzător final de partidă de pocher l-a amuzat teribil. Făcea întruna haz pe seama prizonieratului nostru, apoi pe seama noilor prizonieri. Se înţelege, în noaptea aceea nimeni n-a dormit.

În dimineaţa zilei de 24 august, soţul dumneavoastră a primit ordin să zboare la Bucureşti şi să aducă solda ofiţerilor. Urma să zboare cu un „Nardi“ - un avion de şcoală cu două locuri, foarte greu de manevrat. Îmi amintesc foarte bine acest moment, căci Puiu n-a zburat singur, ci însoţit. A avut un pasager la bord - un civil, fratele comandantului de escadrilă. Ţinînd seama de evenimentele care se precipitau, comandantul l-a rugat pe Puiu să-l ducă la Pipera, de acolo fratele lui urmînd să găsească un mijloc să ajungă la Ploieşti, unde locuia. Nu era o treabă regulamentară, dar se mai întîmpla. Deci, soţul dumneavoastră a decolat luînd direcţia Bucureşti, cu un civil la bord. Nu l-am văzut cînd s-a desprins de pămînt. Eram în baracă, întins pe pat. Ştiam că după-amiază va fi înapoi, la unitate. Puiu însă nu s-a mai întors în ziua aceea, nici în următoarele. De

atunci nu ne-am mai întîlnit. Nu știu ce s-a întîmplat sau unde l-au surprins luptele din București. Pe urmă a intervenit reorganizarea de după 23 august a aviației operative, care ne-a despărțit definitiv. După cîte știu, a fost repartizat pe front, în cadrul Grupului 2 Vînătoare, aerodromul Turnișor, lîngă Sibiu. Vestea că Puiu Tudoran a căzut la datorie m-a îndurerat și pe mine profund.

Cu deosebit respect,
Florin Racoviceanu

După lectura scrisorii, m-am văzut nevoit să recunosc că Sorin Tudoran avea dreptate: epistola lui Racoviceanu reprezenta într-adevăr un indiciu, un capăt al firului. Așadar, pilotul Puiu Tudoran s-a aflat în noaptea de 23 spre 24 august pe aerodromul de la Mamaia-sud, unde a trecut prin cîteva încercări unice, apoi în zori a decolat spre București, cu un civil la bord, urmînd să ridice din Capitală solda camarazilor săi. Pînă aici lucrurile erau clare. Începeau să se încurce din momentul cînd Puiu Tudoran nu s-a mai întors din misiune. Dar oare o fi ajuns la destinație? O fi apucat să ridice solda camarazilor săi? Știu din propria-mi documentare că pe Pipera, în dimineața zilei de 24 august, s-au dat lupte crîncene. În mod cert, lui Tudoran i-ar fi fost imposibil să aterizeze acolo. Și atunci unde o fi aterizat? În plin cîmp? Pe un alt aerodrom din jurul Capitalei? Aterizare normală sau forțată? Cu soldă sau fără ea, de ce n-a mai revenit la bază? Întrebările iscate de lectura scrisorii mă ațîțau al naibii! Începusem să mă simt moralmente obligat să le caut răspunsuri. Doi oameni îmi păreau potriviți pentru a mă ajuta să nu pierd prea multă vreme cu cercetările: Racoviceanu și acel civil din carlinga avionului. Un civil într-un avion de vînătoare în timp de război?! Faptul nu mi se părea deloc de ignorat. Ba, dimpotrivă, plin de sensuri. Oare mai erau în viață cei doi?

III. ASALTUL CETĂŢII

De la bun început, Sorin Tudoran mi-a expediat patru documente. Le enumăr la întîmplare şi nicidecum într-o ordine cronologică sau a valorii lor: o copie după înştiinţarea primită din partea Corpului 3 Aerian, cum că, în luptele din Transilvania, locotenentul Puiu Tudoran a fost dat dispărut fără urmă; scrisoarea lui Florin Racoviceanu adresată soţiei aviatorului dispărut; o listă cu numele a trei foşti prieteni de unitate ai tatălui şi o fotografie.

Le ascundeam cu bună ştiinţă, dar îmi „ieşeau" mereu în cale. Sau, dintr-o dată, dintr-o pornire lăuntrică, mă pomeneam căutîndu-le. Mai ales fotografia aviatorului mă atrăgea ca un magnet. Ochii săi vii, cutezători, mă fixau ca o enigmă, strecurîndu-mi în sînge nelinişte. Evident, îmi căzuse pe cap o belea şi cu ceva mai multă voinţă aş fi putut să mă debarasez de ea. Uneori însă ochii aceia, ghicindu-mi parcă zbuciumul, mă fixau dispreţuitori de sus, ca pe un tip comod, fixat în fotoliu, la masa de lucru, şi lipsit de curajul acţiunii. Ştiam că într-o bună zi fotografia lui Tudoran o să-mi vină de hac. Aşa s-a şi întîmplat. În cele din urmă, mi-am zis: „Dacă Mircea Suciu, unul dintre cei trei camarazi ai fostului aviator, tot locuieşte în Bucureşti, de ce nu l-aş căuta la telefon? Aveam numărul său de la Sorin Tudoran. De ce n-aş începe investigaţiile cu Suciu? Omul mi-ar putea fi de folos, de pildă, să accepte să-mi fie consilier. De ce nu?" Cred că în clipa aceea pe chipul meu trebuie să fi apărut un surîs larg şi generos. Am pufăit de cîteva ori din pipă şi, mîndru

de idee, m-am îndreptat aferat spre telefon. Am format numărul. Mi-a răspuns o femeie.

– Casa Suciu? am întrebat.

– Da.

– Cu domnul Suciu, v-aş ruga... Pe fir s-a lăsat o tăcere inexplicabilă, ca şi cum o mînă nevăzută ar fi întrerupt legătura. Am crezut că-i o simplă părere. Alo, am insistat, vă rog, cu domnul Suciu.

În sfîrşit, mi s-a răspuns:

– Îmi pare rău, domnule... Interlocutoarea mi s-a părut că-i gata să izbucnească în plîns... nu vi-l pot da. Soţul meu a decedat acum o săptămînă...răpus de cancer...

Am simţit cum mi se pune un nod în gît şi, năucit ca în urma unei lovituri fulgerătoare, am mormăit ceva ce voia să însemne scuze sau condoleanţe; şi receptorul a alunecat de la sine în furcă. Am început să mă ocărăsc: „Ce-mi veni? De ce mă bag în viaţa unor oameni? Să dezleg enigme! Enigme care nici măcar nu sînt enigme. Ce sînt eu? Detectiv? Poliţist scos la pensie?! M-am legat la cap fără să mă doară! Ei, drăcia dracului! Ia să fac bine să mă întorc la manuscrisele mele! Că, slavă Domnului, treabă am destulă!" În clipa următoare, mi-au căzut din nou sub ochi documentele primite de la Sorin Tudoran şi inima mi s-a înmuiat. „Cum să-l abandonez? Şi-a pus atîtea speranţe în mine... Vai de sufletul său!" Am simţit cum umbra apăsătoare a convorbirii cu văduva lui Suciu mi se risipeşte, cum devin ceva mai tenace în efortul de a descifra tainele unei obscure întîmplări petrecute cu douăzeci de ani în urmă. „La naiba! mi-am zis, chinuindu-mi cu îndărătnicie pipa. Dacă tot m-am înhămat, atunci să trag. Mi-am mai amintit de ticul verbal al unuia dintre eroii cărţilor mele de aventuri: „S-o luăm metodic!" îşi sfătuia el colegii. Asta şi vreau, s-o iau metodic. Mi-am dat seama că ar fi bine să purced cît mai organizat la atacarea enigmei pe care acum mi-o imaginam ca pe o cetăţuie întărită solid printr-un sistem de fortificaţii bine camuflate. Îmi revenea misiunea - pe dracu' îmi revenea să identific aceste fortificaţii, să le atac, să le străpung şi să pătrund, bineînţeles victorios, în interiorul cetăţuii. „Poţi oare asalta în debandadă un obiectiv fortificat?" m-am întrebat cu glas tare, ca şi

cînd aş fi avut în faţa mea un auditoriu format exclusiv din strategi. „Da, domnilor, se poate, dar cu ce preţ, căci rezultatul va fi unul dezastruos. În posesia unei asemenea concluzii, am socotit că ar fi mai metodic şi mai înţelept să-mi elaborez strategia şi s-o pun pe hîrtie sub forma unui plan de atac organizat. Ceea ce am şi făcut. Iată-l:

I. Ce ştiu despre locotenentul de aviaţie Puiu Tudoran?

a) În noaptea de 23 august 1944, se afla pe aerodromul militar de la Mamaia-sud, de unde, în dimineaţa zilei de 24, a decolat spre Bucureşti, avînd la bord un civil   pe fratele comandantului de escadrilă   şi nu s-a mai întors de la Bucureşti.

b) La 25 septembrie, într-o luptă aeriană deasupra Transilvaniei, a fost dat dispărut fără urmă.

c) A avut trei prieteni. Unul dintre ei   Suciu   a decedat de curînd.

II. Ce trebuie să întreprind?

a) Să reconstitui itinerarul străbătut de pilotul vînător Puiu Tudoran începînd din dimineaţa zilei de 24 august 1944 şi pînă în ziua cînd a dispărut.

b) Să-l caut şi să-l găsesc neapărat pe Florin Răcoviceanu, să stabilesc identitatea civilului care a zburat cu Puiu Tudoran.

c) Să mă adresez în scris celor doi foşti camarazi de unitate, domiciliaţi unul în Braşov, iar celălalt în Roman.

d) Să cercetez arhivele Grupului 2 Vînătoare, din al cărui efectiv a făcut parte Puiu Tudoran.

Precum vedeţi, am elaborat un plan concis, cu obiective clare, după care nu-mi mai rămînea decît să trec la atac. O, dragi cititori, de-aţi şti cît de frumoase erau toate cele aşternute pe hîrtie! Pare un fleac să scrii pe un petic de hîrtie: „Să reconstitui itinerarul străbătut..." Încercaţi să-l reconstituiţi trecînd de la vorbă la faptă! O să vă treacă toate sudorile. Cum să reconstitui un itinerar parcurs acum douăzeci de ani, deci în timpul războiului, de un aviator dat dispărut fără urmă? Şi care nici măcar n-a fost o personalitate militară. Cine să mă sfătuiască în ce mod să-l refac? Aerodromul de la Mamaia-sud de mult nu mai există. Mulţi aviatori care m-ar fi putut sprijini au căzut la datorie - unii avuseseră parte de un mormînt sau de o groapă

comună, alţii, cei „dispăruţi fără urmă", nu. Cîte semnificaţii majore aveau aceste trei cuvinte: dispărut fără urmă? Prefăcut într-un pumn de cenuşă o dată cu avionul său; sfîrtecat de un obuz şi imposibil de identificat... Sau - e de datoria mea s-o spun cu toată sinceritatea - trecerea deliberată la inamic ori căderea în prizonierat...

Desigur, m-aţi putea întreba: de ce aţi avut nevoie să vă propuneţi reconstituirea itinerarului? N-ar fi fost mai operativ şi mai practic să abordaţi direct reconstituirea zilei de 25 septembrie 1944, cînd pilotul a fost dat dispărut?

Întrebarea ar fi îndreptăţită şi, în eventualitatea că totuşi s-ar ivi, aş vrea de pe acum să vă răspund. Nu uitaţi, încă de la început am căzut de acord cu Sorin Tudoran că sîntem în faţa unei enigme. (O să vedeţi că n-am greşit.) Iar o adevărată enigmă n-o poţi dezlega bătînd din palme. Trebuie s-o iei de departe, s-o analizezi metodic şi cu răbdare, aşa cum de obicei se analizează un fenomen. Urmărind firul anchetei noastre, să nu uităm nici o clipă faptul că în noaptea de 23 august 1944 a avut loc o lovitură de stat cu implicaţii majore pentru armata română şi pentru soarta războiului. Întoarcerea armelor a reprezentat o operaţie politico-militară foarte complexă. De aceea, a stabili comportarea locotenentului Puiu Tudoran în vălmăşagul acelor evenimente nu mi s-a părut un fapt oarecare, ci de mare însemnătate. Ce s-a petrecut cu el de nu s-a mai întors la baza de la Mamaia? A ridicat sau nu solda? În lumina faptelor ştiute, el săvîrşise două abateri: 1) luase la bord un civil (chiar dacă îi ordonase comandantul, regulamentul îi dădea dreptul să refuze executarea unui asemenea ordin); 2) nu s-a mai înapoiat la unitate. Aşadar, n-aş fi putut să înţeleg prea bine ce s-a petrecut la 25 septembrie 1944 dacă, în acelaşi timp, n-aş fi încercat să lămuresc ce s-a întîmplat după decolarea sa de la Mamaia. Numai elucidînd aceste date aş fi izbutit să desluşesc şi să înţeleg personalitatea pilotului, cu defectele şi calităţile sale. Iar apoi să-mi continui investigaţiile.

Să trecem însă la fapte. Încă în aceeaşi zi, am expediat la Braşov şi la Roman două scrisori-tip. Le reproduc:

Stimate domnule Langa (Galbă),

*Am aflat că în anii campaniei din vest aţi făcut parte din Grupul 2 Vînătoare şi că l-aţi cunoscut foarte bine pe locotenentul Puiu Tudoran. Deoarece mi-am propus să scriu o carte consacrată faptelor de arme ale aviatorilor noştri pe frontul eliberării Transilvaniei**, *v-aş ruga să binevoiţi a-mi răspunde cînd şi unde aţi putea să-mi acordaţi o întrevedere. În ceea ce mă priveşte, nu mi-ar fi greu să mă deplasez în localitatea dumneavoastră. Iar dacă aveţi o altă propunere, comunicaţi-mi-o. Vă stau la dispoziţie. Nu mă îndoiesc că veţi înţelege utilitatea spirituală a unei asemenea cărţi şi-mi veţi acorda tot concursul. Vă mulţumesc anticipat.*

Scrisorile le-am expediat simultan la Braşov şi Roman. Vor ajunge în mîna adresanţilor? Vor răspunde apelului? Voi reuşi oare, graţie lor, să dau de o urmă folositoare? Drept să vă spun, aveam toate motivele să fiu sceptic.

---

* Desigur, minţeam. În cazul ăsta însă formula „Scopul scuză mijloacele" îmi acordă circumstanţe atenuante.

IV. 25 SEPTEMBRIE 1944

După expedierea scrisorilor, am început imediat să-l caut pe Florin Racoviceanu. Mi-am amintit că la Serviciul „Evidenţa populaţiei" lucrează o veche cunoştinţă a mea maiorul Flavius Sîrbu. Mi-am zis că merită să-l deranjez, căci nu vedeam pe nimeni altcineva apt să mă ajute să găsesc un „ac într-un car cu fîn" L-am chemat la telefon şi l-am întrebat dacă mai are timp să mă primească. „Maestre, mi-a răspuns el cu o ironie nedisimulată, te rog... Oricînd doreşti, eşti bine venit!" N-am mai stat pe gînduri. Am „încălecat" de îndată „Fiat"-ul şi nu m-am oprit decît la Inspectoratul General al Miliţiei, pe şoseaua Ştefan cel Mare. Maiorul Sîrbu, un bărbat înalt, slab şi deşirat, mă aştepta. S-a bucurat sincer văzîndu-mă. Păcat că avea prea mult chef de discuţii.

– Ţi-am citit cartea *Ochii doctorului King*. Dacă nu mă înşel, îmi tot spunea în timp ce-mi scutura voiniceşte braţul, are o mulţime de greşeli.

Am tuşit, ca şi cum aerul din birou m-ar fi stingherit. Pe faţa măslinie a ofiţerului s-a ivit un zîmbet mucalit şi s-a grăbit să adauge:

– De tipar, maestre, de tipar. Ce vînt te aduce pe la noi? Nu cumva o nouă carte? Sau te pomeneşti că ţi-ai pierdut Buletinul şi vrei să te scap de amendă? Dacă-i aşa, te previn din capul locului că nu ţine. Să nu te aştepţi să intervin.

Glumea. Abia aştepta să-i adresez o rugăminte. Îmi era drag omul acesta pentru felul său jovial, pentru permanenta sa voie bună. M-a obligat să iau loc şi să-i spun care-i baiul. A devenit dintr-o dată grav şi m-a privit cu luare-aminte, încordîndu-şi ochii. Şi asta pentru că refuza să poarte ochelari.

– Ra-co-vi-cea-nu... Flo-rin. Mda! Astea-s toate datele? Omul mai are un tată, o mamă... Nu crezi? Nici anul naşterii nu-l ştii?

– Nu-l ştiu.

– În cartea de telefoane l-ai căutat?

– Nu figurează.

– Altceva.

– Nimic în plus... Nu l-am cunoscut, nici semnalmentele nu i le cunosc. Nu ştiu dacă-i mort sau trăieşte. Tot ce ştiu e că am mare nevoie de el. În orice caz, am continuat eu gîndindu-mă la vîrsta lui Puiu Tudoran, dacă-i în viaţă, trebuie să fie un bărbat de aproape cincizeci de ani.

– Mulţumesc! a izbucnit maiorul zeflemitor. Mă, tu ce crezi despre noi? Că sîntem mafalde? Că zici Florin şi noi, gata! Hocus-pocus şi ţi-l scoatem din fişier exact pe Florin Racoviceanu cel căutat de tine. Care e părerea ta, la o populaţie de 20 000 000 de suflete, cam cîţi Florini or fi? Dar Racoviceni?

– Îmi închipuiam că mă poţi ajuta! am oftat eu dezamăgit.

Probabil că mutra mea l-a impresionat, căci, lăsînd gluma la o parte, maiorul a ţinut să precizeze:

– N-am afirmat că nu pot sau nu vreau să te ajut... Mă, că sensibili mai sînteţi voi, scriitorii! N-am încercat decît să te fac să pricepi că şi tu, cît eşti de bucureştean şi de scriitor care te joci de-a „hoţii şi vardiştii", procedezi întocmai ca „nea cutare" din provincie, care expediază de acolo unde locuieşte o depeşă pe adresa: „Ghiţă Popescu, Bucureşti".

– Ai dreptate! Am rîs. Iar rîsul mi-a amintit un amănunt: Uite, dacă ţi-aş mai da o informaţie - Florin Racoviceanu, în anul 1945, a locuit în oraşul N., strada K. - căutarea lui ar fi mai uşoară?

– Mai întrebi?! Dintr-o dată munca lucrătorului nostru s-ar reduce cu cel puţin 75%.

– Mă iei peste picior! m-am prefăcut jignit.

– N-aş îndrăzni. Nu uitaţi, cetăţene, că sînt în exerciţiul funcţiunii.

Aveam pe atunci obiceiul să umblu cu documentele „Tudoran" la mine. Am scos plicul scrisorii lui Racoviceanu către văduva aviatorului.

– Notează-ţi! Racoviceanu Florin a locuit, în 1945, la Rîmnicu Vîlcea, strada Anton Pann 103.

– Vino să te pup! a sărit de pe scaun maiorul Sîrbu după ce şi-a notat într-un bloc-notes adresa. Aşa mai merge, domnule!

– A! Şi încă un amănunt. În timpul războiului, a fost aviator... pilot de vînătoare, locotenent.

– Vezi, hoţomanule, mi-ai ascuns o mulţime de date! În condiţiile astea, ţi-l găsim rapid. Bineînţeles, dacă mai este în viaţă. Dar şi mort ţi-l găsim. Ce nu facem noi pentru un autor de literatură poliţistă? Jur că în cel mult patruzeci şi opt de ore o să intri în posesia unui răspuns. Dacă aflu ceva mai devreme, te chem la telefon.

Scurta convorbire cu maiorul Sîrbu m-a reconfortat, nu ştiu de ce, dar din clipa aceea dracul nu mi s-a mai părut atît de negru. Am ieşit din sediul *Igeme*-ului cu o poftă straşnică de a acţiona. M-am instalat la volanul „Fiat"-ului şi am pornit în viteză către un alt obiectiv Arhivele Marelui Stat-Major. Trebuie să ştiţi că, în vreme de război, orice unitate militară este obligată să ţină un „jurnal de operaţii" în ale cărui pagini sînt consemnate zilnic orice mişcare şi acţiune a trupelor în subordine, victoriile şi înfrîngerile, pierderile şi capturile. Aceste mărturii sînt apoi predate spre păstrare Arhivelor militare, devenind astfel documente principale ale istoriei armatei.

Deplasîndu-mă la Arhive, intenţionam să cer să mi se pună la dispoziţie „Jurnalul de operaţii al Grupului 2 Vînătoare" pentru a-l consulta. Deţin un permis permanent de intrare, aşa că accesul la Arhive nu a reprezentat un impediment. Am avut, ce-i drept, şi un pic de noroc. Ultimul loc liber în sala de studii eu l-am ocupat. M-am aşezat lîngă un bărbat voinic, cu faţa energică, dăltuită parcă în piatră, dar îngrozitor de palid. Şi-a întors pentru o clipă privirile curioase spre mine, a zîmbit condescendent, apoi şi-a reluat îndeletnicirea. Fără să vreau, aşteptînd să mi se aducă dosarul solicitat, ochii mi s-au oprit pe mapa vecinului meu. Am putut desluşi de la

distanţă titlul cîtorva documente privitoare la acţiunile Batalionului de paraşutişti singurul, de altminteri, din întreaga armată română. „Ce coincidenţă plăcută, mi-am spus, dumnealui cu paraşutiştii, eu cu aviaţia. Am rîs în sinea mea. Am „aterizat" amîndoi pe acelaşi „aerodrom".

Nu după mult timp, custodele mi-a adus „Jurnalul de operaţii al Grupului 2 Vînătoare" Pe o etichetă mare, mîna unui furier scrisese cu cerneală: „07.09.44-25.10.44" Vă închipuiţi lesne emoţia care m-a năpădit în momentul în care am început să-l răsfoiesc. Întorcînd paginile, îmi vedeam tremurul degetelor. Căutam o anumită pagină... o filă de calendar... 25 septembrie. Am ajuns şi la ea. Am transcris într-un caiet, cuvînt cu cuvînt, tot ce aşternuse pe hîrtie, la acea dată memorabilă, mîna cronicarului unităţii.

Ora 10. Timp de zbor bun. Două aparate „IAR-81", pilotate de locotenenţii Puiu Tudoran şi Aurelian Huţan din escadrila 69, primesc misiunea de a executa un zbor de luptă deasupra Clujului. Misiunea îndeplinită. La înapoiere, avionul pilotat de locotenentul Puiu Tudoran este lovit de antiaeriana inamicului şi se prăbuşeşte în flăcări în zona ocupată de duşman. Soarta pilotului necunoscută.

Atît şi nimic mai mult. Un adevăr tragic fusese sintetizat în cîteva fraze laconice. Nu trebuie să vă mire. Acesta era şi este stilul tuturor „jurnalelor de operaţii" Am zăbovit multă vreme cu ochii aţintiţi pe pagina îngălbenită, încercînd să-mi imaginez acea zi, precum şi cele două avioane de vînătoare spintecînd cerul, fără să izbutesc. Deşi, vă asigur, asistasem la multe bătălii aeriene. Ceva tot mă mai nemulţumea, dar ce anume îmi scăpa. M-am apucat din nou să răsfoiesc întristat paginile "Jurnalului". Poate, poate, voi da de acel ceva care mă nemulţumea. La 30 septembrie, „cronicarul" unităţii consemna la fel de sec: „Locotenentul Puiu Tudoran este dat dispărut fără urmă". De astă dată, laconismul însemnării a avut darul de a-mi accentua iritarea. „Ce naiba, chiar aşa?"Să nu fi meritat acest luptător aerian cîteva cuvinte în plus? O apreciere? Să aflăm şi noi cîte ceva despre aviatorul „dispărut fără urmă"? Fără voia mea, m-am foit nervos, deranjîndu-l pe vecinul din dreapta. I-am cerut, desigur, să mă ierte. Eram conştient că nemulţumirea mea nu avea nici un temei. De fapt, în clipa aceea aş fi dorit să găsesc în paginile „Jurnalului"

un necrolog, o amplă descriere a personalităţii lui Puiu Tudoran, condiţiile în care pilotul s-a prăbuşit şi a fost dat dispărut. Ca să-mi stăpînesc nemulţumirea, mi-am scos pipa şi am prins s-o „sug" în gol. „Deci, avionul a fost lovit de antiaeriana germană şi s-a prăbuşit în flăcări în zona inamicului", raţionam neluîndu-mi ochii de pe cuvintele aşternute pe hîrtie cu o cerneală de proastă calitate. Mai clar nici că se putea. Cu o singură rectificare - zona inamicului reprezenta tot pămînt românesc, căzut vremelnic sub ocupaţia ungurilor. Adică, pilotul îşi găsise sfîrşitul pe teritoriul ţării sale. Desigur, ancheta mea s-ar fi putut încheia aici, cu această explicaţie concisă furnizată de „Jurnal" Aş fi putut să fac o copie şi să o expediez doctorului Sorin Tudoran, însoţită de cîteva rînduri de compasiune, menite să-l consoleze.

Dacă aş fi procedat aşa, aş fi ales, fără îndoială, calea celei mai uşoare rezistenţe. Detest asemenea căi. De aceea nu m-am ridicat să plec. Sugîndu-mi nervos pipa fără tutun, am tot stat să citesc şi să recitesc „Jurnalul". Trăgeam nădejdea să mai găsesc ceva amănunte-cheie privitoare la destinul pilotului. Nu le-am găsit. Totuşi, o voce interioară mă îmbărbăta: „Nu abandona... Fii cu băgare de seamă! Nu te pripi! E aici, printre rînduri, o urmă... Caut-o!"

„Deci, în ziua aceea, la 25 septembrie, îmi spuneam eu jucîndu-mă cu pipa, Puiu Tudoran n-a zburat singur, ci în compania unui camarad, Aurelian Huţan. Zbor în celulă, cum se zice în termeni de specialitate. Unul dintre ei trebuie să fi fost cap de formaţie. Tudoran sau Huţan. Unul e mort... dispărut fără urmă... Tot aia e... Huţan a scăpat. El trebuie să fi văzut cu ochii săi cum avionul lui Tudoran se prăbuşea în flăcări. Deci, un martor ocular!... Pe unde o fi umblînd acest Huţan la ora asta?!"

Mi-am notat în carneţel: "De stabilit domiciliul lui Aurelian Huţan" În eventualitatea că aş da de el, mărturisirile lui ar face dintr-o dată lumină în cazul camaradului său. El şi nimeni altul, la înapoierea din misiune, trebuia să fi raportat superiorilor că Tudoran a fost lovit, prăbuşindu-se împreună cu aparatul său de zbor.

La urma urmelor, de ce nu m-aş fi mulţumit cu explicaţia din „Jurnal"? Nu era oare o impietate să refuz să cred în „cronicarul" Grupului 2 Vînătoare, în consemnarea sa că Puiu Tudoran şi-a găsit

sfîrşitul în flăcări? Dornic de a mă justifica, de a mă scuza chiar, am reflectat îndelung la clipa fatală ce a curmat nemilos firul vieţii lui Tudoran, ca după un timp să-mi mai formulez o ipoteză. Vedeţi dumneavoastră, nicăieri nu se precizează că Tudoran ar fi pierit. Nu-i exclus ca el să fi încercat o aterizare forţată cu un avion în flăcări, care, atingînd apoi solul, să fi explodat. Cu el sau fără el în carlingă. Au fost pe front şi asemenea situaţii. Ipoteza asta mă încînta deoarece îmi propunea o variantă ca în filme: rănit, pilotul reuşea, cu preţul unor mari eforturi, să evadeze din carlingă şi să se depărteze de avionul condamnat să explodeze. Bine, să acceptăm că s-a salvat. Şi mai departe? Ar fi putut să-i vină în ajutor un localnic sau să aibă ghinionul de a nimeri direct în mîinile inamicului. Mă complicam inutil. Ce să fac dacă nu mă împăcam cu formula „dispărut fără urmă“, aşa cum nu mă împăcam nici cu laconismul însemnărilor din „Jurnalul de operaţii“? Tare aş fi dorit să aflu din filele îngălbenite ale acestui document definitoriu dacă Huţan, camaradul lui Tudoran, a urmărit căderea sau aterizarea forţată a avionului în flăcări, dacă a încercuit pe harta sa de bord locul unde s-a produs catastrofa. Şi din nou, propriile-mi întrebări mă readuceau în faţa formulei „dispărut fără urmă“ Dacă Huţan ar fi înregistrat pînă în ultima clipă soarta camaradului său, „Jurnalul“ l-ar fi dat pe Tudoran mort şi nu dispărut. Concluzia se impunea de la sine: numai Aurelian Huţan mai putea face lumină în această obscură situaţie. De unde să-l iau? Să mă apuc iar să caut un ac într-un car cu fîn? Să las manuscrisul cărţii la care lucram pentru „vrabia de pe gard“? Dispuneam oare de atîta timp liber pentru a-mi permite luxul de a-l risipi? Dispuneam sau nu, jocul mă captivase şi, sincer să fiu, nu vedeam cum aş putea să mă repliez.

Deodată, mi-am simţit vecinul din dreapta: „ciugulea“ din priviri „Jurnalul“ deschis la data de 25 septembrie 1944. M-am răsucit fără jenă spre el, hotărît să-l mustru. Omul însă mi-a zîmbit atît de blajin, încît mi-a pulverizat intenţia. Ochii săi mari, căprui, aveau în adîncul lor o umbră nostalgică. Mi-a şoptit:

– Pe mulţi dintre ei i-am cunoscut...

– Vă referiţi la aviatori? am întrebat eu tot în şoaptă.

– Da.

Un ofiţer cufundat şi el în studierea unor documente ne-a atras atenţia că-l deranjăm.

– Fumaţi? Ce-aţi zice de o ţigară? am propus, nebănuind ce avea să iasă din acest dialog întîmplător.

– Da, a încuviinţat necunoscutul.

Şi am ieşit. N-aş vrea să lungesc inutil povestind cum a decurs discuţia noastră la fumoar.

– Căpitan în rezervă Dragoş Balaban - s-a recomandat din fostul Batalion de paraşutişti.

Mi-am rostit şi eu numele. A tresărit. Părea măgulit de cunoştinţă. Eu m-am prefăcut că nu observ.

Cum îmi umbla prin minte un avion, am adus deci vorba de aviaţie, de aviatori, încercînd să-l trag de limbă, el însă „vira" mereu cu îndemînare, trăgînd discuţia în cu totul altă direcţie. Mi-a mărturisit că-i suferind, ceea ce a atras după sine o pensionare, şi că, neavînd altceva mai bun de făcut, s-a apucat de literatură, mai exact, să scrie. Bănuiam ce va urma. Într-adevăr, inevitabilul s-a produs. M-a rugat, dacă sînt bun şi am timp, să mă uit prin caietele sale şi să-i spun dacă are sau nu un pic de har, dacă merită să-şi bată capul, şi aşa mai departe. Ce mai? Nu sînt eu omul care să-şi refuze semenul. Ce să fac? Asta mi-e firea! Dacă cineva mă roagă ceva... Uneori regret, alteori nu. De astă dată n-am regretat.

V. UN INDICIU?

În aceeaşi seară, după ce m-am cufundat în fotoliu, mi-am aprins pipa. Liniştea din jurul meu şi tutunul mă ajutau să revăd filmul zilei. Ajungînd la secvenţa discuţiei cu fostul paraşutist, mi-am amintit de caietele sale. Erau pe birou. Am luat la întîmplare unul dintre ele. Tot la întîmplare l-am deschis şi ochii mi s-au oprit pe titlu:

BOTEZUL FOCULUI
25 august 1944

Atras mai mult de data calendaristică a însemnării, am început să citesc:

Înainte de a intra în dispozitivul de luptă, Virgil Noran, comandantul grupei de mitraliere a Companiei a 9-a paraşutişti, îşi adună subordonaţii şi, pradă unei sumbre premoniţii, le reaminti una din obligaţiile morale ale luptătorilor paraşutişti:

– Dacă unul dintre noi va fi rănit mai grav şi se va vedea în imposibilitate de a se retrage singur din linia de foc, toată grupa va depune maximum de efort pentru a-şi salva camaradul.

Apoi, ordonă declanşarea acţiunii: să se atace cu îndrăzneală, conform schemelor exersate nu de mult pe cîmpul de instrucţie, cu singura deosebire că nu fuseseră paraşutaţi, lansaţi din avion în spatele vrăjmaşului, ci transportaţi de la Tîrgovişte la Pipera cu camioanele.

Virgil Noran își împărțise luptătorii în două echipe: una simulă un atac, atrăgînd atenția inamicului asupra sa, în timp ce cealaltă căzu prin surprindere în spatele acestuia, asigurînd astfel surpriza acțiunii.

Comandantul avea toate motivele să fie mulțumit. Chiar dacă nu fuseseră lansați din avion, așa cum cerea specificul armei și cum, de fapt, fuseseră pregătiți sufletește, odată intrați în foc, acționau ca adevărați parașutiști, hărțuindu-l pe dușman. Au curățat astfel împrejurimile aeroportului Pipera de cuiburile de rezistență, după care au primit misiunea ca, făcînd un ocol, să se îndrepte spre aerodromul Băneasa.

Soarele ardea. Încinși și transpirați, parașutiștii se strecuraseră prin lanurile de porumb. Erau tineri, entuziaști și deși fuseseră băgați în luptă pe neașteptate, ca niște simpli infanteriști, nu se pierduseră cu firea, ci atacaseră cu o cutezanță proprie armei lor.

Înaintau acum în unghi. De cîte ori, în timpul unor aplicații, nu se avîntaseră în necunoscut, în același stil, cu comandantul în frunte, la o distanță de vreo zece metri de cele două laturi ale unghiului! Desfășurarea lor sugera vîrful unei săgeți.

Se apropiau de obiectiv cu pași rari și siguri. Soarele dogorea, iar căștile de pe cap se încinseseră ca niște cratițe ținute pe foc. Apa din bidoane se încălzise și devenise leșietică. Brusc, înaintarea le fu oprită de împușcături răzlețe, sprijinite de clănțănitul unor mitraliere. Se aruncară la pămînt și liniștea se înstăpîni din nou. Virgil Noran se folosi de ea: se apucă să cerceteze zona, să descopere cuiburile inamice. Lentilele binoclului îi apropiară depărtările. Îl află pe inamic la vreo patru sute de metri, ascuns pe după stoguri de paie. Hotărî atunci să schimbe direcția de înaintare a grupei. Călăuziți de el, parașutiștii își reluară marșul ocrotiți de lanul de porumb, mai lăsară în urmă o depresiune a terenului, apropiindu-se astfel foarte mult de inamic. Dacă-i despărțea o sută de metri. Intrară de îndată într-un duel intens cu dușmanul, care ținu mai bine de un ceas. Constatînd că bat pasul pe loc, comandantul trecu la una dintre mitraliere, înlocui banda de cartușe cu una cu cartușe trasoare.

– Ce vrei să faci? se interesă mitraliorul.

– Să dau foc stogurilor alea de paie, îl lămuri Virgil Noran şi, aplecîndu-se asupra puştii-mitralieră, apăsă pe trăgaci. Ţinti cu precizie. O pălălaie de flăcări se înălţă spre cer. În momentele următoare, nemţii ieşiră din ascunzători, devenind, în fuga lor, o pradă uşoară.

Virgil Noran însă nu trăi pînă la capăt bucuria victoriei. Un glonte vrăjmaş îi ciurui casca. Mai simţi deasupra urechii o arsură, apoi se prăbuşi într-un hău din al cărui fund se înălţau limbi uriaşe de flăcări. Încercă se se smulgă vedeniei, se pomeni deodată pe un cîmp nesfîrşit, încărcat cu stoguri de paie. „Sînt salvat!" îşi zise. Dar bucuria îi fu scurtă. Auzi o rafală de mitralieră şi, ca din senin, jur-împrejurul său izbucniră flăcări mistuitoare. Înaintau spre el, unind pămîntul cu cerul. Simţea din ce în ce mai intens dogoarea focului. Nimic nu-l mai ocrotea: nici casca, nici uniforma. Ardea şi un gînd rău îi spunea că începuse să se prefacă în tăciune. I se uscaseră cerul gurii, limba, buzele. Flăcările înaintau necruţător, iar el privea cu disperare în jur spunîndu-şi: „Arde grîul... pîinea!... Arde pîinea!" Deodată, i se păru că prin para pîrjolului răzbise un glas. Cineva îl striga. Flăcările se stinseră brusc şi Virgil Noran deschise ochii. La început nu pricepu ce-i cu el, cu bulgării de pămînt din juru-i; gura îi era iască. Îşi aminti de focul care, în timpul delirului, nu lipsise mult ca să-l mistuie. Cine l-a stins? Se răsuci temător pe spate şi durerea din cap îi smulse un geamăt. În cele din urmă, zări deasupra sa cerul înalt şi senin. Auzi în depărtări zvonul luptelor şi îşi aminti de ciocnirea cu nemţii. Gemu iar... „Unde mi-e grupa?" Vru să se ridice, dar arsura durerii îl trase înapoi. Încremeni fără gînduri, cu ochii închişi.

Într-un tîrziu, simţi două mîini pipăindu-l ca şi cînd ar fi vrut să-i descheie bluza. Avu senzaţia că visează şi rămase în continuare cu ochii închişi. Auzi însă ca venind parcă dintr-o altă lume: „Camarade... camarade... şi înţelese că cineva se afla la căpătîiul său. Deschise ochii şi descoperi chipul unui necunoscut. „Trăieşti, camarade, eşti în viaţă," îi comunică acesta în şoaptă. „Apă... Un strop Mi-e sete..." murmură fără vlagă paraşutistul. „Îmi pare rău!... N-am de unde să-ţi dau... - răspunse celălalt. Poţi să umbli?" "Nu cred" bîigui Noran şi încercă fără succes să se ridice. „Nu-i

nimic, îl consolă necunoscutul, te scot eu de aici. Abia atunci rănitul se uită mai atent la salvatorul său: era un bărbat tînăr îmbrăcat în uniformă de aviaţie; îşi pierduse, pesemne, chipiul, iar părul negru şi moale i se lipise de frunte din pricina transpiraţiei. „Am să te iau în spinare, zise salvatorul. O să mă lipesc de tine, iar tu o să te răsuceşti într-o rînă... Ai înţeles?" „Mi-e sete!" murmură rănitul. „Rabdă, frăţioare... Te scot eu de aici şi o să bei o cofă de apă." Cine eşti?" întrebă Noran. „Lasă vorba şi adună-te lîngă mine. „Cine eşti?" stărui Noran gîfîind. „Un pilot rătăcitor. „Unde-mi sînt paraşutiştii?" „Au căzut la datorie. Noran se prinse cu disperare de umerii necunoscutului. Se săltă, gemu. „Eşti cam greu" se plînse necunoscutul după ce se ridicase mai întîi în genunchi.

Soarele fierbinte asfinţea. Depărtările dogoreau. Înaintînd cu povara paraşutistului în spinare, necunoscutul răsufla greoi. Se auzeau împuşcături. „Unde mă duci?" întrebă abia auzit rănitul. „La Mogoşoaia... nu-i departe de aici... Rănitul simţi cum braţele i se înmoaie şi devin neputincioase. „Ţin-te bine! îl îmbărbătă aviatorul. Abia îţi mai tragi sufletul şi vrei să ştii cine sînt... Zi mersi că sînt român... Apoi, după o pauză, adăugă ceva mai înţelegător: „N-ai de unde să mă ştii, frăţioare, sînt de la o altă bază.

„Mi-e sete!" gemu rănitul, după care închise ochii şi se lăsă în voia ameţelii. Îi redeschise numai după ce simţi pe buze stropi de apă. O femeie în halat alb îl susţinea pe după umeri şi îi dădea să bea dintr-o cană ţărănească. Noran bău, apoi făcu ochii mari şi, ca şi cînd şi-ar fi amintit de ceva, întrebă: „Aviatorul! Unde-i aviatorul?" „Şezi liniştit, îl îndemnă femeia în halat alb. Şezi liniştit... „Unde-i aviatorul?" stărui Noran. „A zburat" îi şopti ea, dornică să-l liniştească. Însă paraşutistul nu delira, aşa cum crezuse femeia, şi continuă să întrebe cu deznădejde: „Unde e aviatorul?" „A zburat aviatorul" spuse din nou femeia, ca o mamă care se joacă cu odrasla sa. „Da, a zburat", se învoi paraşutistul suspinînd îndurerat.

O să mă credeţi sau nu, dar am citit de trei ori miniatura lui Dragoş Balaban. Ba, ultima oară, dornic parcă să mă conving de ceva, am citit-o, în tăcerea odăii, cu glas tare. Bine că eram singur în toată casa, altfel ai mei cine ştie ce şi-ar fi închipuit despre mine.

Niciodată nu am citit vreun text, fie al meu, fie al altui autor, cu glas tare. Cînd, în sfîrşit, am pus caietul deoparte, prima mea reacţie a fost să-i telefonez lui Dragoş Balaban. Era însă tîrziu, aşa că mi-am amînat intenţia pentru a doua zi. Am adormit liniştit, ca un bebeluş după scăldătoare.

M-am trezit ca de obicei, la şase dimineaţa. După ce mi-am trecut trupul printr-o suită de exerciţii fizice, m-am băgat sub duş, am băut o cafea turcească preparată pe nisip, am notat în jurnal întîmplările din ajun. Apoi, constatînd că ceasul arăta o oră destul de rezonabilă, i-am telefonat lui Balaban. Mi-a răspuns chiar el. Auzind că vreau să-l invit la o cafea, şi-a arătat surprinderea:

– La o cafea? Pe mine? Cînd?

– Chiar acum, am precizat, hotărît să-mi satisfac cu orice preţ curiozitatea. Aveţi ceva mai bun de făcut la ora asta?

– Nu, nu! Să vedeţi... sînt prins... După o pauză, l-am auzit întrebîndu-mă cu o voce înecată în sfiiciune: Mi-aţi citit caietele? Cum vi se par? Ce credeţi?

Uf, eternele întrebări şi nelinişti ale începătorilor! Era însă natural ca el să se gîndească la ale lui, iar eu la ale mele. Hilară situaţie! Paraşutistul aştepta un răspuns la întrebarea: „Ce credeţi, am talent?“ în timp ce eu eram dornic să aud un răspuns la o întrebare pe care încă n-o rostisem. I-am dat un răspuns diplomatic:

– Poftiţi la cafeluţă... şi o să stăm de vorbă pe îndelete.

– Vă mulţumesc. După o scurtă ezitare, Dragoş Balaban a acceptat invitaţia: Într-o oră sînt la dumneavoastră.

– Perfect... Pînă atunci şi cafeaua o să fie gata...

Puţin mai tîrziu, m-am apucat de treabă. În timp ce ochii mi se fixaseră pe ibricul de aramă, gîndurile au prins să zburde în voie. Ar fi o coincidenţă fantastică, mă legănam eu într-o dulce iluzie, dacă aviatorul din povestirea paraşutistului s-ar dovedi una şi aceeaşi persoană cu Puiu Tudoran! Să-l regăsesc dintr-o singură mişcare pe cel dispărut fără urmă într-o împrejurare atît de dramatică! Ar fi fost prea de tot, prea frumos şi mult prea simplu. Cîte însă nu se întîmplă în viaţă? Ea le încurcă şi tot ea le descurcă. Nu mă bucuram oare prea devreme? Dacă faptele descrise de Balaban nu erau decît nişte simple plăsmuiri ale unui pensionar dornic să-şi omoare timpul într-un

chip cît mai folositor? Iar eu, încălzit de ideea anchetei, sînt dispus să le iau drept piese de dosar.

Şi uite aşa, asaltat de tot felul de gînduri şi întrebări, mi-am amintit că, în urmă cu cîţiva ani, aflîndu-mă pe un cîmp unde se dresau cîini poliţişti, un instructor mi-a povestit cîtă bătaie de cap i-a dat un pui de lup - Ingro, pare-mi-se   care, dacă în plină misiune nimerea urma unui iepure, o abandona pe aceea a infractorului şi o pornea cu coada în sus în căutarea lui „roade-varză"

Amintirea acelei istorioare m-a făcut să izbucnesc în rîs. Pornisem în cercetările mele de la o urmă reală, iar acum, întocmai ca şi Ingro cel afurisit, adulmecînd o altă urmă răsărită pe neaşteptate dintr-o povestire scrisă cu un oarecare talent de un om care, în zilele războiului, suferise o gravă contuzie cerebrală, am luat-o razna. Au trecut doar atîţia ani de la întîmplarea descrisă de Balaban... Mă mai puteam oare bizui pe memoria sa?

Cu această întrebare în minte, l-am întîmpinat pe Balaban cînd şi-a anunţat prezenţa la uşă. L-am condus în camera mea de lucru. Se ţinuse, aşadar, de cuvînt: trecuse exact o oră. Şi eu îmi respectasem promisiunea - îi pregătisem cafeluţa. Iscodindu-l, am observat că invitatul meu îşi stăpînea cu greu tulburarea: o roşeaţă copilărească îi împurpurase faţa energică, brăzdată în jurul gurii de două cute adînci. L-am poftit să ia loc într-un fotoliu, m-am aşezat şi eu. Ne despărţea o măsuţă scundă şi rotundă. Cafeaua aburea în ceşcuţe chiar sub nasul nostru, gîdilîndu-ne nările cu aroma-i plăcută.

Am început, bineînţeles, prin a-i aprecia caietele, făgăduindu-i că îl voi recomanda unei edituri. Nu mă jucam cu promisiunile. Însemnările, observaţiile, trăirile fostului paraşutist militar meritau să vadă lumina tiparului. Mă asculta fericit. Urmărindu-i în continuare reacţiile, mi-am spus că sosise şi momentul cînd îmi puteam permite să intru în fondul problemei care mă interesa.

– Îndeosebi, i-am spus, mi-a plăcut foarte mult *Botezul focului*, iar în legătură cu această povestire aş avea cîteva întrebări.

Dragoş Balaban şi-a pus ceşcuţa golită de cafea pe masă şi, asemenea unui şcolar cuminte, şi-a încrucişat braţele la piept, arătînd astfel că era gata să mă asculte.

– Ce-i real şi ce-i ficţiune în povestirea asta?

Oaspetelui meu i-a scăpat un zîmbet ironic. Părea sincer amuzat de întrebare. Pe bună dreptate. Nu se aşteptase, pesemne, s-o audă rostită de un scriitor. Nu m-am supărat, ci dimpotrivă... Întrebarea mea părea mai curînd a unui profan decît a unui cunoscător în ale literaturii. Nu aveam însă cum s-o ocolesc.

– Ştiţi, unele întîmplări le povestiţi la persoana întîi, altele la persoana a treia, m-am explicat. Pe eroul povestirii *Botezul focului* îl cheamă Noran...

– Am înţeles, m-a întrerupt Dragoş Balaban, clătinînd parcă dezamăgit din cap. Tot ce povestesc în *Botezul focului* s-a petrecut aievea... Le-am trăit chiar eu... 25 august 1944 e prima mea zi de război...

A fost rîndul meu să mă îmbujorez. Îmi era imposibil să-mi dau seama dacă musafirul observase sau nu.

– Cînd aţi scris-o?

– Acum o lună.

– După douăzeci de ani?

– Exact.

– Şi vă mai amintiţi perfect de tot ce s-a întîmplat în ziua aceea? am stăruit eu cu gîndul de a-i verifica memoria.

Încercam să-i surprind privirile. S-a ferit şi, brusc, s-a apucat să cerceteze fundul ceşcuţei ca şi cînd, dintr-o dată, l-ar fi interesat zaţul cafelei. Reacţia m-a surprins şi am pus-o pe seama emotivităţii sale.

– Eu cred că da, a murmurat el şovăitor. Îmi amintesc totul de parcă ieri aş fi trăit botezul focului.

– Ce vă face să fiţi atît de sigur?

În sfîrşit, s-a uitat la mine scrutător, ca şi cînd ar fi dorit să-mi pătrundă în suflet, să-mi ghicească jocul.

– Deşi nu prea înţeleg sensul întrebărilor dumneavoastră, o să vă răspund, a continuat el şi mai şovăitor decît înainte. Pentru că n-am încetat nici o clipă să mă gîndesc la zilele de război, să le caut sensurile, dimensiunile, iar în ceea ce priveşte memoria mea...

Ultimele cuvinte abia le-am mai desluşit, registrul vocii scăzîndu-i în chip inexplicabil. Vădit încurcat, Dragoş Balaban a tuşit. Evident, o tuse forţată, apoi a tăcut încruntat.

– Mda... am mormăit eu, atunci, fireşte, întîlnirea pe cîmpul de luptă cu acel aviator, descrisă atît de plastic, este reală.

Peste chipul interlocutorului meu a trecut o urmă de nelinişte. Ochii i s-au micşorat, au devenit bănuitori, dacă nu chiar răi. Înainte de a-mi răspunde, l-am văzut muşcîndu-şi buza inferioară. Se întîmpla ceva cu el. Se neliniştise, iar acum încerca fără succes să-şi recapete calmul. Ce anume l-a stîrnit? Întrebarea mea? Ar fi fost absurd! O socoteam atît de neutră...

– Constat că aviatorul vă interesează mai mult decît paraşutistul, a sesizat Balaban în şoaptă, mîhnit inexplicabil. Ei bine, repet, faptul s-a petrecut în realitate...

„Asta era deci! am exclamat eu în sinea mea. Dumnealui e jignit. S-ar fi vrut în centrul discuţiei.

– De atunci, aţi mai avut prilejul să-l întîlniţi? mi-am urmat eu neabătut calea documentării.

– Nu. A fost pentru prima şi ultima oară...

– Nu v-a mirat prezenţa unui pilot acolo, pe cîmp? am stăruit eu.

– De ce să mă mire? Ce, eu, ca paraşutist, cînd am intrat în luptă, am fost lansat din avion?

„Are dreptate, gîndii. Cîte nu se întîmplă în vremuri normale, darmite în război. Hotărît să curm discuţia, am trecut la o ultimă chestiune.

– Aş vrea să vă arăt o fotografie.

– O fotografie?! tresări, spre surprinderea mea, Dragoş Balaban.

M-am prefăcut că nu-i observ crisparea nervoasă a degetelor. Mi-a cerut permisiunea să-şi aprindă o ţigară. M-am ridicat din fotoliu şi m-am îndreptat spre birou cu gîndul să scot din sertar fotografia lui Tudoran. În acelaşi timp, căutam să nu-l scap din ochi pe Balaban; reacţia sa la cuvintele mele m-a făcut pe neaşteptate bănuitor. Acum trăgea supărat din ţigară: înţelesese, se vede treaba, că-l atrăsesem într-o capcană.

Revenit la locul meu, i-am întins fotografia. A luat-o şi a privit-o îndelung. A pălit. S-a încruntat. Am văzut cum pe fruntea sa, brăzdată de cute adînci, răsăriseră broboane de sudoare. Nu i-am dat răgazul să răsufle.

– El e, nu-i aşa, aviatorul... salvatorul?

Paraşutistul a răspuns într-un tîrziu, muşcîndu-şi dureros buzele:

– Nu... nu e el... Adică, nu ştiu. Părea tare încurcat. Ştiu eu? S-ar putea... În fotografie e cu chipiu... Acolo... pe cîmp... parcă...

Degetele îi tremurau. Fotografia i-a scăpat din mînă, a făcut un efort s-o prindă din zbor. A izbutit şi a pus-o pe măsuţă. Apoi s-a ridicat iute în picioare. Şi-a cerut scuze că din anumite motive trebuia să plece. Sîngele îi pierise din obraji. O clipă, am avut impresia că se clatină.

– Nu vă simţiţi bine? l-am întrebat compătimitor în timp ce-l conduceam la uşă. Vă e rău?

Nu mi-a răspuns. Se grăbea să plece; evident, să scape de mine. Am închis nedumerit uşa în urma lui, după care, descumpănit, m-am întors în cameră. Mi-am aprins pipa şi am început să mă plimb ca un apucat prin încăpere, frămîntat de turnura luată pe neaşteptate de discuţia cu Balaban. Nu mi se cerea perspicacitatea unui detectiv ca să reţin că ceva nu era în ordine. Cînd i-am arătat fotografia lui Tudoran, vizitatorul meu a devenit de nerecunoscut. După părerea mea, revederea cu imaginea celui care, cîndva, îi salvase viaţa pe cîmpul de luptă ar fi trebuit să-l bucure. Cînd colo...

Îmi storceam mintea în căutarea unei explicaţii, dar fără succes. Descumpănirea mea a crescut şi mai mult cînd, după vreo douăzeci de minute de la plecarea fostului paraşutist, a sunat telefonul, iar eu, ridicînd receptorul, am auzit un glas care ţinea să mă avertizeze cu toată seriozitatea:

– Domnule, sînt informat că intenţionaţi să vă ocupaţi de cazul aviatorului Puiu Tudoran. E adevărat?

În prima clipă am crezut că aiurez, că ridicasem receptorul fără ca telefonul să fi sunat, că, de fapt, nu auzeam pe fir nici o voce.

– Domnule, m-aţi auzit? m-a luat la rost glasul pe care mă străduiam acum să-l identific.

– Presupunînd că v-am auzit şi că într-adevăr intenţionez să mă ocup de Tudoran, ce-i cu asta?

– V-aş sfătui să renunţaţi la planurile dumneavoastră.

- Aş putea să ştiu şi eu cine-mi poartă de grijă şi îndrăzneşte să-mi dea sfaturi? răcnii.

- Un binevoitor.

- Alo! Sînt sătul de binevoitori...

Am trîntit o înjurătură. Prea tîrziu. N-o mai auzise. „Binevoitorul“ curmase convorbirea, lăsîndu-mă încremenit cu receptorul în mînă. În momentul acela mi-a răsărit în minte Dragoş Balaban. Numai el putea să fie „binevoitorul“ Către dînsul se învălmăşeau acum toate bănuielile. Şi pentru că tot mai ţineam receptorul în mînă, am format imediat numărul de telefon al fostului paraşutist.

Aparatul suna în gol - semn că Dragoş Balaban încă nu a ajuns acasă. În aceeaşi clipă, mi-am amintit cu o claritate uimitoare că în timp ce necunoscutul de la telefon mă avertiza că ar fi bine să abandonez cazul lui Puiu Tudoran, auzisem zgomote specifice străzii. „Asta era... Cu siguranţă că binevoitorul m-a chemat de la un telefon public“ mi-am zis, încercînd să-mi mai amintesc şi alte amănunte. M-am azvîrlit dezolat într-un fotoliu, constatînd că, din pricina uluirii mele, nu reţinusem decît: „V-aş sfătui să renunţaţi la planurile dumneavoastră“ Ce a vrut să-mi dea de înţeles? Că mi-e viaţa în primejdie? Pipa mi se stinsese. Am aprins-o din nou. Eram supărat, nervos, bîntuit de nelinişti. Dumnezeu mi-era martor că n-aş fi dorit să fac vreo legătură între straniul comportament al vizitatorului meu şi avertismentul primit tam-nisam prin telefon. Totuşi, neliniştile mă îndemnau la tot felul de presupuneri. Pufăiam din pipă şi analizam: „Discuţia cu Balaban a decurs normal pînă în clipa cînd am adus vorba de *Botezul focului* şi de întîlnirea lui cu cel care l-a salvat de la moarte. Pe urmă, întrebările mele i-au modificat atitudinea: a dat semne de nelinişte, a devenit irascibil... a pălit... după ce i-am arătat fotografia lui Tudoran, a plecat brusc, fără să se explice. Ciudat! Foarte ciudat... A cercetat fotografia... a scăpat-o din mînă. L-a recunoscut şi nu l-a recunoscut... M-a părăsit, lăsîndu-mă să pendulez între un da şi un nu... Apoi, ca o bombă cu efect întîrziat, a «explodat» telefonul... avertismentul...“ Zău, nu voiam să fac nici o legătură, mi se părea chiar nedrept s-o fac, dar prea veniseră toate una după alta, într-o înlănţuire, apreciam eu, destul de logică.

Presupunînd că Balaban n-ar fi avut nici un amestec în treaba asta cu telefonul anonim, gîndeam eu învăluit în fumul aromat şi dulceag al tutunului, întîmplarea rămînea, în continuare, la fel de neguroasă. Era limpede, cineva aflase că am acceptat să mă ocup de cazul pilotului Puiu Tudoran, dispărut fără urmă, şi faptul ca atare îl îngrijora. Ba, mai mult, ţinea morţiş să mă intimideze. De unde apăruse acest anonim? De ce încerca să mă împiedice să dezleg o enigmă care îşi avea originea într-o întîmplare petrecută în urmă cu douăzeci de ani?

În căutarea unui răspuns, am încercat să stabilesc cine mai era la curent cu hotărîrea mea de a da curs rugăminţii lui Sorin Tudoran, fiul aviatorului. Nu mă destăinuisem nimănui. E drept, expediasem în provincie, foştilor camarazi ai lui Tudoran, două scrisori, dar ar fi fost prea devreme ca vreunul din ei să-mi poată răspunde şi, mai ales, într-o asemenea manieră. Urmărind un fir logic al deducţiilor, tot la Dragoş Balaban ajungeam: îi arătasem fotografia pilotului dispărut, dezvăluindu-mi astfel preocupările.

Am rămas neclintit în fotoliu preţ de trei ceasuri, pradă presupunerilor. Se înserase de-a binelea, iar eu continuam să zac în întuneric. Deodată, în liniştea adîncă a încăperii, telefonul a sunat atît de surprinzător, încît am sărit speriat din fotoliu şi numai după ce am ridicat receptorul mi-am dat seama cît de nebuneşte îmi bătea inima.

– Casa scriitorului...

– Da, l-am întrerupt, îmboldit de o subită presimţire.

– Sper că mi-aţi luat în serios sfatul? m-a luat la sigur un glas bărbătesc ameninţător.

– Sfat?!... Care sfat? am întrebat eu, propunîndu-mi să prelungesc cît mai mult convorbirea.

– Referitor la aviatorul Puiu Tudoran.

– N-aţi vrea să fiţi ceva mai explicit? Nu mă înşelasem: insul de la celălalt capăt al firului nu-mi vorbea natural, ci încerca să-şi modifice vocea, îngroşînd-o.

–Dacă vă telefonez şi vă sfătuiesc să nu vă ocupaţi de acest caz, o fac spre binele dumneavoastră.

– Spre binele meu?! Am reţinut oare corect cuvintele dumneavoastră?

– Repet: dacă ţineţi la viaţa dumneavoastră, la cărţile pe care intenţionaţi să le scrieţi.

– Vă arde de glume, domnule? l-am întrerupt eu cu un rîs nervos.

– Nu, nu... Greşiţi, nu-mi luaţi avertismentul drept o glumă.

– Dar poate că nu ţin prea mult la viaţă!

– Vă va fi cu atît mai uşor să vă despărţiţi de ea. Sper că m-am făcut înţeles. A! Şi încă ceva: e spre onoarea familiei Tudoran să nu i se scormonească trecutul.

Mi s-a pus un nod în gît. Am auzit pe fir un declic şi am înţeles că interlocutorul meu a închis telefonul. Am pus şi eu receptorul în furcă. Am avut nevoie de cîteva minute ca să-mi revin. În decurs de trei ore, sfetnicul meu trecuse de la sfaturi la ameninţări: „Dacă ţineţi la viaţa dumneavoastră“ M-au trecut fiori de gheaţă la gîndul că cineva din umbră era gata să mă expedieze pe lumea cealaltă. Apoi, am izbucnit iarăşi într-un rîs nervos. Vă mărturisesc sincer, propriul rîs îmi displăcea şi m-am grăbit să aprind lumina şi să pulverizez întunericul. Dintr-o dată, m-am simţit ceva mai sigur de mine.

„Ce-a vrut, de fapt, să spună individul de la telefon cînd mi-a atras atenţia că e spre onoarea familiei fostului pilot Puiu Tudoran să nu i se scormonească trecutul? Hm! Să-mi fi vorbit atunci deschis şi cinstit! Uite, domnule, aşa şi pe dincolo, lucrurile s-au petrecut în chip dezonorant pentru Puiu Tudoran... Sînt un fost camarad de arme... Necunoscutul însă a trecut direct la ameninţări. Înseamnă că... Am cercetat ceasul: acele arătau ora 22,35. M-am repezit la telefon să-l sun pe Dragoş Balaban. Voiam să-i aud glasul, acum cît îmi stăruiau în urechi cuvintele „binevoitorului“. Nu mi-a răspuns nimeni. Să nu fi ajuns Dragoş Balaban acasă? Să fi scos aparatul din priză? Cineva totuşi s-ar fi cuvenit să-mi răspundă, căci nu locuia singur, ci împreună cu o soră mai mare, văduva unui contabil. O aflasem chiar de la fostul paraşutist.

Vă închipuiţi în ce stare sufletească m-au adus toate întîmplările zilei? Mai presus de orice mă obseda întrebarea: Cine oare să fie într-atît de interesat ca enigma dispariţiei lui Puiu Tudoran să rămînă nedezlegată, încît să treacă de la „sfaturi“ la ameninţări? Sînt dator

să vă mai mărturisesc că ideea unei farse a cărei victimă aş fi fost am exclus-o din capul locului. Să fi împărtăşit Sorin Tudoran cuiva intenţia sa de a-mi solicita sprijinul? N-ar fi fost exclus. Totuşi, fiul aviatorului locuia într-o comună de pe frumoasele meleaguri ale Năsăudului, departe de Capitală. M-am văzut nevoit să recunosc că enigma abia de acum înainte se contura cu adevărat. Să reţinem deci că undeva în umbră exista un individ care ţinea ca deznodămîntul vînătorului aerian să rămînă cu orice preţ învăluit în taină... adică să rămînă aşa cum se menţiona în adresa oficială: dispărut fără urmă şi, culmea, pentru a salva onoarea familiei Tudoran. Acel cineva, cu sau fără voie, se trădase, săvîrşind astfel o greşeală ce se cerea exploatată. Iar cel chemat s-o exploateze eram eu. Fără îndoială, cutezanţa mea ar fi putut să mă coste. Poate chiar viaţa. Necunoscutul era cu ochii pe mine şi, în felul său, juca cinstit - mă avertizase. Om sînt şi eu - avertismentul îmi îngheţa sufletul ori de cîte ori îmi revenea în minte. Pe oamenii din umbră pe care tu n-ai cum să-i vezi, în schimb ei te văd, e mai bine să-i iei în serios. În acelaşi timp însă, o întrebare mistuitoare îşi croise drum prin zidul avertismentului: Cine-i omul din umbră? Ce urmăreşte? De ce ţine să-mi bareze calea, decis să mă împiedice a cotrobăi prin dosarul îngălbenit de vremuri al locotenentului de aviaţie Puiu Tudoran? Cu întrebările astea în gînd am adormit în fotoliu.

VI. ÎN SFÎRŞIT, O POTECĂ

În dimineaţa următoare, de îndată ce am deschis ochii, primul om la care m-am gîndit a fost, desigur, Dragoş Balaban. Trebuia neapărat să dau de urma lui, să-l văd, să încerc să reînnod firul discuţiei, să-l studiez, să aflu cauzele bruştei sale schimbări. Într-un cuvînt, să mă liniştesc. Deşi ora era cam matinală, n-am ezitat să-l chem la telefon.

Am aşteptat încordat să mi se răspundă. De la celălalt capăt al firului cineva a ridicat receptorul îi auzeam respiraţia dar se încăpăţîna să nu scoată o vorbă.

– Alo! am strigat eu în cîteva rînduri.

Probabil m-a recunoscut şi, drept răspuns, mi-a închis telefonul în nas, ceea ce, se înţelege, a avut darul de a mă jigni, însă nu m-a dezarmat. Nu m-am sfiit să chem din nou casa Balaban. Furia urca în mine încet şi sigur. Să ridici receptorul şi să nu vrei să răspunzi?! Şi asta după ce-i citisem caietele şi, culmea, îmi formasem şi o părere bună despre posibilităţile sale literare! În mod firesc, atitudinea necuviincioasă a lui Dragoş Balaban mi-a întărit şi mai mult bănuielile. Nu sînt omul care, odată pornit, să mă las oprit la mijlocul drumului: dacă dumnealui nu dorea să stea de vorbă cu mine, doream eu. Pentru că telefonul lui Balaban „murise“ am luat pe loc hotărîrea să-i fac o vizită... o vizită inopinată, chiar în faptul dimineţii. Nu era prea politicos din parte-mi, altă cale însă nu aveam de ales. Gîndeam că, odată ajuns la uşa lui, cineva trebuia să-mi deschidă. Unde mai

pui că aveam şi un motiv serios de a-l vizita: caietele. În zbuciumul ce-l cuprinsese, Dragoş Balaban plecase fără să le ia.

Am înghiţit la repezeală micul dejun, am coborît în curte, mi-am scos maşina din garaj. Nu sînt un şofer prea experimentat, totuşi mă descurc. Iar unde nu izbutesc, au grijă agenţii de circulaţie să-mi sară în ajutor.

Era o dimineaţă frumoasă de septembrie, cu un soare de aur, văzduhul bucureştean mirosea a pepeni, a „deschiderea şcolilor". Am urcat la volanul „Fiat"-ului meu de culoarea vişinei şi i-am dat bătaie. Balaban locuia în cartierul Floreasca, într-un bloc vechi, construit înainte de război. Mi-au fost necesare exact treizeci de minute ca să ajung la destinaţie. Şi pentru că imobilul nu avea lift, am urcat aproape în fugă scările ce se opreau la etajul trei, în dreptul apartamentului său. Am apăsat pe butonul soneriei. Am simţit cum, de dincolo de uşă, un ochi mă scruta prin vizor. „Acum o să-mi deschidă" mi-am spus. M-am înşelat. Nu m-am lăsat şi am sunat din nou prelung, aşa încît să dau celor dinăuntru de înţeles cît sînt de nemulţumit şi de încăpăţînat. Bine am procedat. În cele din urmă, mi-a deschis o femeie cu părul cărunt, îmbrăcată în negru, de parcă ar fi fost în doliu. Avea o faţă palidă şi o privire de om amărît.

– Sînt scriitorul..., m-am recomandat. Cu cine am plăcerea?

La auzul numelui meu, femeia n-a tresărit, n-a manifestat nici un fel de interes - semn că ştia cine e vizitatorul.

– Sînt sora lui Balaban, mi-a răspuns ea fără vlagă.

– Pe fratele dumneavoastră îl caut.

Nu m-a invitat în casă, ci m-a ţinut la uşă, ceea ce, să recunoaştem, reprezenta un act de impoliteţe în plus. Ghicindu-mi parcă gîndurile, femeia s-a scuzat, frîngîndu-şi nervos mîinile:

– Vă rog să mă iertaţi, v-aş pofti în casă, dar e deranj n-am ajuns să deretic. Îmi pare rău, dar fratele meu nu-i acasă, m-a lămurit ea. De la şase a plecat.

– Am mare nevoie de el... Nu ştiţi unde-l pot găsi?

– Regret, nu-mi spune niciodată unde pleacă.

Se vedea cale de o poştă că femeia nu ştia să mintă: în timp ce-mi vorbea, obrajii palizi i se împurpuraseră, iar privirile mele stăruitoare o stinghereau.

– Aseară a venit tîrziu acasă, iar astăzi, cum vă spuneam, a plecat devreme.

Ascultînd-o şi urmărindu-i gesturile, mi s-a făcut deodată milă de ea; n-avea nici un rost să-i prelungesc zbuciumul. I-am mulţumit, am rugat-o să-i comunice fratelui că ieri, părăsindu-mă în mare grabă, a uitat să-şi ia caietele.

– Să-mi dea un telefon sau să treacă să şi le ridice. Cum va crede de cuviinţă. Aş vrea să-l recomand unei edituri...

Dacă el se arăta viclean, de ce nu m-aş arăta şi eu? Am coborît în stradă cu inima grea, de om tras pe sfoară pe nedrept. Eram convins că Dragoş Balaban era acasă, că se pitise într-un ungher întunecos al vestibulului şi de acolo trăsese cu urechea. Ideea că s-a ascuns de mine mă jignea, mă mîhnea. Nu mi se cuvenea un asemenea tratament. Doar mă purtasem frumos cu dînsul, îi citisem şi caietele!

Am dat să urc în maşină, cînd, în aceeaşi clipă, am zărit chiar în faţa blocului unde locuia Balaban cabina unui telefon public. „Dacă tot am luat-o de dimineaţă la picior, stricîndu-mi programul, ce-ar fi să telefonez la «Evidenţa populaţiei»? Poate că au un răspuns pentru mine..." N-am făcut rău. Mi-a răspuns maiorul Sîrbu.

– Pe unde umbli? m-a luat el la rost. Te-am căutat acasă. Se vede că eşti singur. Hoinăreşti...

– Zău? M-ai căutat?! am exclamat copilăreşte, încîntat, bineînţeles, de coincidenţă. Te pomeneşti că vrei să-mi faci o bucurie?

– Vreau.

– O veste, deci?

– Lucrăm operativ, maestre, sîntem o instituţie organizată. Notează-ţi!

– Stai un moment... Vorbesc de la un telefon public. M-am căutat prin buzunare. De bucurie, mă zăpăcisem, nu-mi găseam creionul, carneţelul. În cele din urmă, am putut rosti:

– Zi, frăţioare, sînt pregătit să notez tot ce doreşti să-mi dictezi.

– Chiar şi un roman?

– Chiar...

– Poate să fie şi unul poliţist?
– Cu atît mai bine.
– Dar îl semnez şi eu.
– S-a făcut.
– Mă, că altruist ai devenit! a rîs maiorul Sîrbu. Şi-acum, scrie: Racoviceanu Florin, fiul lui Gheorghe şi al Mariei, născut la 5 decembrie 1918, la Craiova. Domiciliul actual: Bucureşti. Ai noroc, nimic de zis!
– Aşa e, am încuviinţat eu şi, pentru o clipă, mi-a trecut pe dinaintea ochilor chipul paraşutistului.
– Adresa actuală: Bucureşti, strada Bucur 35. Eşti curios să ştii şi unde lucrează, cu ce se îndeletniceşte?
– Dacă ai la îndemînă şi asemenea date, desigur.
– Presupunînd că o să ai nevoie de ele, am cerut sectoristului zonei respective să se intereseze.
– Eşti un înger! l-am măgulit eu din nou.
– Fără exagerări... Unde ai văzut tu îngeri în uniformă de poliţist?! Ca fost aviator, pe Florin Racoviceanu îl poţi găsi la aeroportul Băneasa... nu ştiu la ce secţie, vezi şi tu... nu lăsa chiar totul pe seama noastră.
– Îţi rămîn recunoscător.
– Lasă, lasă, cunosc eu făgăduielile scriitorilor... una declară în interviuri şi alta fac în realitate. La revedere şi succes!
– Mulţumesc mult!
Una caldă, una rece... Asta-i viaţa! Maiorul Sîrbu îmi sărise în ajutor, mi-l găsise pe omul care, pentru reconstituirea evenimentelor din august şi septembrie 1944, reprezenta, dacă vreţi, prima verigă. Aproape că uitasem de amărăciunea provocată de atitudinea ireverenţioasă a lui Dragoş Balaban. Şi, înainte de a mă îndrepta spre Băneasa, căci ardeam de curiozitate să-l cunosc pe cel care se numărase printre bunii camarazi ai lui Puiu Tudoran, mi-am spus că ar fi bine să trec pe acasă şi să recitesc scrisoarea lui Florin Racoviceanu din septembrie 1945. Aşa am şi făcut. Zece-cincisprezece minute mai tîrziu, eram de-acum în camera mea de lucru, cu scrisoarea în mînă. Am zăbovit mai cu seamă asupra acestor rînduri:

[...] Puiu n-a zburat singur, ci însoţit. A avut un pasager la bord civil, fratele comandantului de escadrilă [...] Deci, soţul dv. a decolat luînd direcţia Bucureşti [...] Puiu însă nu s-a mai întors în ziua aceea, nici în următoarele. De atunci, nu l-am mai întîlnit.

Aşadar, omul care îi scrisese văduvei lui Puiu Tudoran aceste rînduri trăia. Ba, mai mult, domicilia în Bucureşti şi lucra nu departe de locuinţa mea. Am chemat centrala aeroportului Băneasa şi am cerut să mi se dea legătura cu Racoviceanu. „Imediat", mi-a răspuns centralista. În clipa următoare, am auzit glasul metalic al unui bărbat.

– Racoviceanu la aparat.

– Florin?

– Cu voia dumneavoastră, da!

M-am recomandat şi mi-am exprimat dorinţa de a-l întîlni.

– Cînd? m-a întrebat el fără a se arăta surprins de persoana mea.

– Chiar acum, n-am ezitat eu să precizez.

– În ce chestiune?

– Una foarte importantă, de aceea nu pot s-o formulez la telefon.

– Bine, a acceptat, vădit indispus de tonul meu misterios. Vă aştept... Mă găsiţi la...

VII. STENOGRAMA NR. 1

Secretara, o femeie urîţică, trecută de prima tinereţe, după ce m-a cercetat din tălpi şi pînă în creştet, m-a introdus în biroul lui Florin Racoviceanu. M-a întîmpinat un bărbat de statură potrivită, cam de vîrsta mea, rotofei, cu o chelie respectabilă. S-a arătat din capul locului cordial mi-a strîns prieteneşte mîna, m-a invitat să iau loc, creîndu-mi impresia că ne cunoşteam mai de mult. Aşezîndu-mă, privirile mi-au fost atrase de micromodelele de avioane rînduite, ca într-o neobişnuită expoziţie, împrejurul biroului la care lucra Racoviceanu. Machetele a numeroase tipuri de aparate de zbor - de la aeroplanul lui Vuia şi pînă la „Caravelle" confereau încăperii un farmec aparte. Racoviceanu m-a lăsat un timp să-i admir în linişte colecţia. Interesul meu l-a măgulit.

– După cîte înţeleg, vă pasionează aviaţia? m-a întrebat el.

– Aşa e... însă mult mai mult mă pasionează zburătorii, i-am răspuns, mulţumit că-mi oferise prilejul să intru în temă. Nu mă prea pricep la micromodele. De aceea vă şi întreb: Aveţi cumva, în această frumoasă colecţie de machete, şi un „Nardi"?

Florin Racoviceanu şi-a înălţat surprins sprîncenele negre şi stufoase, ce contrastau cu chelia sa foarte albă.

– Din păcate, e singurul tip de avion care-mi lipseşte din colecţie. Chelia îi deveni stacojie şi îşi feri ochii ca şi cînd s-ar fi ruşinat de această situaţie.

– Îmi place aici la dumneavoastră.

– Un coniac? O cafea?

– Doar un coniac, am preferat eu.

A chemat secretara şi a rugat-o să ne aducă două coniacuri, apoi, luîndu-şi parcă inima în dinţi, m-a întrebat:

– Îmi iertaţi indiscreţia. Sînteţi şi dumneavoastră colecţionar de machete de avion? Cum de-aţi remarcat absenţa „Nardi"-ului?

Mi-am scos pipa şi, cu mişcări încete, am început s-o îndes cu tutun. Anume îmi întîrziam răspunsul. Ştiu, nu era prea politicos, dar urmăream cu plăcere să-i aţîţ interlocutorului meu curiozitatea. Racoviceanu însă părea invulnerabil la tactica mea. Aştepta răbdător în timp ce-mi meşteream pipa.

– După cîte sînt informat, am intrat eu direct în fondul problemei, l-aţi cunoscut pe aviatorul Puiu Tudoran.

Florin Racoviceanu a zvîcnit scurt, de parcă s-ar fi speriat de ceva, trăgîndu-se pentru o clipă spre spătarul scaunului. În adîncul ochilor i s-a ivit un licăr de bănuială. A murmurat stins, ca la o tristă aducere-aminte:

– Puiu Tudoran?... Desigur... l-am cunoscut. Doamne, au trecut atîţia ani! a suspinat el nostalgic.

– Aţi fost, dacă nu mă înşel, camarazi de escadrilă?

– Aşa e, am fost camarazi de escadrilă, mi-a răspuns el docil. Deodată, ca şi cînd şi-ar fi regăsit pe neaşteptate energia de conducător, a urmat autoritar: Aţi rostit numele lui Puiu Tudoran. Probabil cu un scop?

Am pretenţia că mă pricep la oameni, că izbutesc să le descifrez firea, sufletul, caracterul. Nu mă îndoiam că Florin Racoviceanu - un bărbat trecut cu puţin de cincizeci de ani văzuse şi trăise multe de-a lungul existenţei sale de aviator. Se voia un bărbat călit, energic, dur, în realitate era un sensibil, un sentimental. Îl trădau melancolia din priviri, tremurul uşor al buzelor pline.

– Mă interesează Puiu Tudoran, viaţa sa, unele amănunte în legătură cu existenţa acestui pilot de vînătoare care... Mi-am întrerupt deliberat fraza şi, spre marea mea satisfacţie, Florin Racoviceanu a căzut în meschina mea capcană. Ca şi cum ar fi ştiut ce vreau să spun, mi-a continuat el ideea:

– ...care, pe front, în 1945, a fost dat dispărut fără urmă...

– Da...

– De ce vă interesează tocmai destinul lui?

– Sînt scriitor.

– Intenţionaţi să-i închinaţi o carte?

– Poate...

Nu i-a plăcut ambiguitatea răspunsului. M-a cercetat, pentru întîia oară, bănuitor. Şi-a ciupit nervos lobul urechii şi a răspuns fără prea mult entuziasm:

– Nu vă întreb cum şi de unde aţi aflat că am fost camarazi de escadrilă, prieteni... Vă stau însă la dispoziţie...

Secretara a revenit punînd pe birou o tavă cu două păhărele de coniac, „escortate“ de două pahare mari de apă. Am mulţumit şi, după ce femeia a ieşit, mi-am scos carnetul, pixul, pregătindu-mă să stenografiez convorbirea. A! să nu vă mire că mi-am însuşit stenografia. Am învăţat-o în puţinul meu timp liber şi mi-e de mare folos. Ca, de pildă, în cazul de faţă. Am realizat o stenogramă din care, bineînţeles, am extras spre a fi publicate numai acele părţi care interesează cazul nostru. Iată-le:

H.Z.: Vă mai amintiţi cînd l-aţi văzut ultima oară pe Puiu Tudoran?

F.R.: Cum să nu... În dimineaţa zilei de 24 august.

H.Z.: În dimineaţa sau în zorii zilei? Să nu vă mire întrebarea, dar pentru obiectivul investigaţiilor mele este foarte important să clarific acest amănunt.

F.R.. În zorii zilei. În privinţa asta nu încape nici un fel de dubiu.

H.Z.: Aţi avut o noapte agitată?

F.R.: Agitată e puţin spus. O noapte care ne-a adus vestea răsturnării lui Antonescu şi a ieşirii României din alianţa cu Germania.

H.Z.: Plecarea lui Tudoran la Bucureşti fusese fixată din ajun sau chiar în zorii acelei zile?

F.R.: Din ajun. Şi o să vedeţi de ce: o dată pe lună, unul din noi zbura la Bucureşti cu misiunea să ridice solda. Pentru noi, misiunea asta de agrement era ca un soi de permisie de o zi sau două.

Ne repezeam în Capitală... Mai la un spectacol, mai la un local, mai la o femeie. În luna aceea îi venise rîndul lui Puiu Tudoran să zboare. Comandantul escadrilei îi ceruse să-şi pregătească avionul.

H.Z.: Vă mai amintiţi cu ce tip de avion a zburat?

F.R.: Cu un „Nardi", un avion italian de şcoală, cu două locuri, greu de manevrat. Tudoran însă îl stăpînea cu uşurinţă şi siguranţă. În această cursă matinală n-a fost singur în carlingă, ci cu fratele comandantului de escadrilă, un profesor din Ploieşti. În ciuda războiului, omul sosise pentru cîteva zile la Mamaia, să se bucure de soare, de mare, să se bronzeze, şi evenimentele l-au surprins la noi, mai exact, la fratele său. Neştiind cum vor evolua evenimentele, comandantul a fost cel care a stăruit pe lîngă Tudoran să-i ia fratele pînă la Bucureşti.

H.Z.: Era, desigur, un act de indisciplină atît din partea comandantului, cît şi din partea lui Tudoran.

F.R.: Era şi nu era. Nu se zbura pe un avion de luptă, ci pe unul de şcoală. Şi-apoi Puiu nu l-a luat de capul lui... executa un ordin. Putea, desigur, să nu-l execute, dar ar fi fost o prostie.

H.Z.: Aş vrea, pe cît va fi posibil, să stabilim ora decolării „Nardi"-ului de pe aerodromul Mamaia-sud.

F.R.: De ce atîta interes pentru asemenea amănunte?

H.Z.: Veţi vedea... Aş vrea să subliniez că sinceritatea este o condiţie ***sine qua non*** *a discuţiei noastre.*

F.R.: Să fi fost ora cinci, cinci şi jumătate... În orice caz, nu mai devreme de cinci, dar nici mai tîrziu de şase.

H.Z.: În cît timp parcurgea un „Nardi" distanţa Mamaia-Bucureşti?

F.R.: „Nardi" dezvolta o viteză medie de zbor de 250 km pe oră. Dacă acceptăm că Tudoran a zburat normal, el trebuia să fi făcut pînă la destinaţie un ceas şi treizeci de minute.

H.Z.: Dacă a decolat la 5,30, s-ar fi cuvenit să aterizeze la destinaţie în jurul orei 7, nu-i aşa?

F.R.: Exact.

H.Z.: Pe ce aerodrom a aterizat?

F.R.: Solda se ridica de la Pipera, deci ofiţerul trimis s-o ridice ateriza la Pipera. Însă Puiu Tudoran n-a aterizat la Pipera, ci la Otopeni. Pe atunci bază aero germană.

H.Z.: De ce acolo?

F.R.: N-aş putea să vă răspund. Întrebarea asta m-a chinuit şi pe mine un timp.

H.Z.: Aţi aflat vreodată ce s-a întîmplat cu Tudoran şi pasagerul său civil după aterizare?

F.R.: Da.

H.Z.: Cînd?

F.R.: Cam după o lună-două. În orice caz, după moartea lui Tudoran.

H.Z.: Aţi spus moartea lui Tudoran.

F.R.: A fi dat pe front dispărut fără urmă înseamnă, de fapt, a fi socotit mort...

H.Z.: Excludeţi posibilitatea căderii în prizonierat?

F.R.: Nu, nu o exclud. Au trecut însă douăzeci de ani. Dacă ar fi căzut în mîinile inamicului, s-ar fi întors de mult acasă la ai lui, în mijlocul nostru. Aşa cum l-am cunoscut eu pe Tudoran, n-ar fi fost în stare să îndure multă vreme sîrma ghimpată a lagărelor de prizonieri. Cu siguranţă că ar fi încercat să evadeze. Sînt convins. Noi, aviatorii, iubim spaţiul, libertatea înălţimilor, într-un cuvînt - zborul.

H.Z.: Să revenim la ceea ce s-a petrecut cu Tudoran după ce a aterizat la Otopeni. În cele din urmă, ce aţi aflat?

F.R.: Am aflat, nu mai ţin minte de la cine, că după ce a aterizat pe aerodromul de la Otopeni, ar fi fost luat prizonier de foştii aliaţi.

H.Z.: Civilul a împărtăşit aceeaşi soartă?

F.R.: După cîte ştiu, da. Au fost arestaţi, interogaţi, închişi. Nu cunosc amănunte. Erau zile bogate în evenimente şi era destul de greu să le aflu.

H.Z.: În scrisoarea pe care aţi adresat-o văduvei lui Tudoran, nu aţi amintit nimic de această întîmplare.

F.R.: La ce ar fi folosit? Şi aşa sufletul femeii era destul de împovărat.

H.Z.: Aveţi dreptate. Şi cu solda... cu banii de soldă ce a rămas?

F.R.: Cine s-a mai gîndit, în zilele acelea, la ea?! În timp ce Tudoran îşi trăia drama la Otopeni, pentru noi, cei din escadrila de la Mamaia-sud, au început ceasuri fierbinţi, de luptă. Nouă, vînătorilor, ne-a revenit misiunea să apărăm de aviaţia germană nu numai litoralul, ci şi podul de la Cernavoda - pe care inamicul în retragere a încercat să-l distrugă. Mai întîi pe calea aerului, apoi pe calea Dunării. Da, da, nu vă miraţi, au trimis de la Hîrşova în sus vase încărcate cu exploziv. De unde ştiu? În ziua de 25 august, într-o bătălie aeriană deasupra Dunării, am fost lovit. M-am salvat cu paraşuta. Am avut şi un pic de noroc. N-am căzut în valurile Dunării, ci pe uscat, într-un zăvoi de pe malul fluviului, unde se găsea ascunsă o baterie antiaeriană. Am rămas printre artileriştii acelei baterii cinci zile, luptînd alături de ei. Îşi transformaseră bateria dintr-una antiaeriană, într-una de coastă şi luptau împotriva vaselor duşmane ce încercau să se refugieze pe cursul Dunării. Abia după retragerea nemţilor din zona respectivă am putut să mă întorc la baza mea de la Mamaia. Camarazii mă dăduseră mort. A intervenit reorganizarea dictată de noile împrejurări. Şi pentru că m-aţi întrebat de soldă, îmi amintesc că am primit-o.

H.Z.: Solda pe care Tudoran trebuia s-o aducă?

F.R.: Nu ştiu... Are vreo importanţă?

H.Z.: Comandantul escadrilei mai trăieşte? Dar fratele său?

F.R.: Mihai Ţone, fostul nostru comandant, mai trăieşte. Ştiu sigur. De soarta fratelui său, profesorul Dumitru sau Ilie Ţone, nu ştiu nimic. Dacă nu aveţi nimic împotrivă, aş putea să mă interesez; o să încerc să vă fiu de folos.

H.Z.: Vă mulţumesc, chiar vă rog. În vederea realizării unei eventuale cărţi, sînt direct interesat să aflu ce s-a întîmplat cu Puiu Tudoran după arestarea sa la Otopeni. Înainte de a vă lăsa adresa şi numărul meu de telefon, aş vrea să vă mai pun o întrebare.

F.R.: Vă rog...

H.Z.: Aţi auzit de locotenentul de aviaţie Aurelian Huţan?

F.R.. Nu, n-am auzit... Repet: au trecut atîţia ani! S-ar putea foarte bine să nu mai ţin eu minte. Huţan? Ştiu eu?... Ocupă şi el un loc important în ceea ce întreprindeţi?

H.Z.: Oarecum. A făcut şi el parte din Grupul 2 Vînătoare. În ziua cînd Puiu Tudoran nu s-a mai întors la bază, zburaseră în celulă.

F.R.: Da, da, înţeleg... Dacă a supravieţuit şi el războiului, o să vă fie de folos. Dar şi după 23 august au căzut foarte mulţi dintre noi. Huţan? Nu ştiu... Însă dacă o să-mi permiteţi, o să mă interesez printre foştii mei camarazi cu care mă mai întîlnesc la o cafea, la un coniac... Cineva trebuie să-l fi cunoscut.

H.Z.. Vă îngădui din toată inima. Să ştiţi că mi-aţi fost de un real folos.

F.R.. Sper... Totuşi, eu...

H.Z.: Aţi tăcut... Aveţi ceva pe suflet, simt...

F.R.: Totuşi, nu mi-aţi explicat în ce scop vă interesaţi de soarta lui Puiu, de a altor aviatori...

H.Z.: Vreau să scriu despre eroismul lui Puiu Tudoran...

F.R.: Dorinţa dumneavoastră mă impresionează... Mă întreb dacă nu cumva vă hazardaţi?

H.Z.. Ce vă face să credeţi?

F.R.. Aţi pronunţat cuvîntul eroism. Îmi vine greu, dar mă văd nevoit să vă avertizez că în jurul dispariţiei lui Puiu Tudoran s-a ţesut o poveste pe care eu, precizez, n-o cunosc decît din auzite... Doar ecourile ei au ajuns pînă la urechea mea... V-aţi întristat.

H.Z.: Îmi dezvăluiţi un amănunt nou şi, după cîte îmi pare, neplăcut...

F.R.. Omul, fie el aviator, fie el scriitor, pe lîngă calităţi, mai are parte şi de anumite slăbiciuni... După război, printre noi, multă vreme a circulat zvonul că, la Otopeni, Puiu, căzînd în mîinile oamenilor lui Gerstenberg - ştiţi cine a fost el, nu-i aşa?

H.Z.. Generalul? Cum să nu... A fost şeful Misiunii militare a aviaţiei germane... cel care a ordonat bombardarea Capitalei.

F.R.: Da... Ei bine, la Otopeni îşi stabilise Gerstenberg statul său major. Se zvonise că Puiu Tudoran, adus în faţa generalului german, aviator şi el, s-ar fi purtat ca un laş...

H.Z.: Cu toate acestea, pe Puiu îl regăsim pe frontul din Transilvania, luptînd împotriva hitleriştilor... Cum se explică?

F.R.: Eu am ţinut doar să vă avertizez... Elementele concrete în legătură cu acest episod nu le cunosc. Ştiu doar că se mai zvonea că un juriu de onoare, dacă nu chiar un tribunal militar, ar fi trebuit să-l judece.

H.Z.: Un tribunal militar?!

F.R.: E de datoria mea, ţinînd seama de ceea ce v-aţi propus, să vă aduc la cunoştinţă şi aceste zvonuri. Prăbuşirea lui în timpul îndeplinirii unei misiuni de luptă ar fi dus şi la clasarea cazului. Se zvonea că, de fapt, s-ar fi sinucis, prăbuşindu-se. Zvonuri... zvonuri.

H.Z.: Totuşi, dumneavoastră ce credeţi?

F.R.: Părerea mea mi-am exprimat-o în acea scrisoare de compasiune expediată văduvei... Şi chiar dacă ar fi greşit cu ceva greşeala e omenească, nu-i aşa? - consider că s-a reabilitat murind în luptă.

H.Z.: A fost dat dispărut fără urmă...

F.R.: Tot una e...

H.Z.: Vă mulţumesc mult, aţi aruncat o lumină nouă în cazul care mă interesează. Vă asigur că voi medita la tot ce mi-aţi relatat... Aştept, în continuare, sprijinul dumneavoastră.

Ajuns cu investigaţiile în acest punct, mi-am propus un scurt popas. Bineînţeles, în liniştea odihnitoare a camerei mele de lucru şi în tovărăşia pipei. Liniştea şi tutunul te îmbie la meditaţie, iar eu, împovărat de destăinuirile lui Racoviceanu, aveam nevoie de o asemenea clipă. Mă angajasem într-o treabă grea, pasionantă şi, ca într-un joc pentru copilandri, mă închipuiam cînd detectiv, cînd arheolog, cînd istoric. Cazul aviatorului Puiu Tudoran îmi propunea acum patru aspecte, toate patru la fel de importante:

a) Scrisoarea lui Sorin Tudoran prin care mi se cerea sprijinul în edificarea unui deznodămînt petrecut în urmă cu douăzeci de ani şi sintetizat în trei cuvinte: „dispărut fără urmă“

b) Laconismul „Jurnalului de operaţii“ de la Arhivele M.St.M., care oficializa deznodămîntul fostului aviator şi care nu semnala

abateri ale lui Puiu Tudoran de la disciplina militară în timpul operaţiilor militare de la Bucureşti.

c) Avertismentul necunoscutului de la telefon: „E spre onoarea familiei fostului pilot Puiu Tudoran să nu se ştie nimic în plus despre el“

d) Dezvăluirile lui Racoviceanu: zvonurile care circulaseră în perioada aceea pe seama lui Puiu Tudoran.

Analizînd şi cîntărind fiecare aspect în parte, mi-am spus că ceva din aceste zvonuri trebuie să fi ajuns şi la urechile fiului celui dispărut fără urmă, deşi Sorin Tudoran, în scrisoarea sa, nu sufla în acest sens o iotă. De teama adevărului poate, adevăr pe care dorea pătimaş să-l cunoască. Aşa se explică rugămintea sa de a-l ajuta. Cineva însă - necunoscutul de la telefon (Dragoş Balaban - de ce nu?) cunoaşte adevărul dispariţiei fără urmă a lui Puiu Tudoran, a aflat că fiul acestuia a apelat la mine şi consideră ancheta drept un act în defavoarea familiei... Mi-a spus-o cu intenţia de a mă intimida. Avertismentul, asociat cu dezvăluirile lui Racoviceanu, îmi confirmau, pînă la proba contrarie, că necunoscutul de la telefon avea dreptate. Dorea, probabil, în mod sincer să ocrotească familia, să-l ocrotească pe urmaşul fostului pilot. Într-adevăr, la ce i-ar fi folosit lui Sorin Tudoran să descopere că tatăl său, cîndva un vînător aerian iscusit, a avut pe pămînt, într-un moment crucial din istoria ţării, o atitudine nedemnă, că, ajuns temporar în mîinile inamicului, s-a comportat ca un laş? Recapitulînd cele mărturisite de Racoviceanu, cîteva constatări se impuneau de la sine. Puiu Tudoran a decolat de pe aerodromul Mamaia-sud în jurul orei 5,30. După un ceas şi jumătate de zbor, a aterizat pe aerodromul militar de la Otopeni, abătîndu-se de la itinerar - Otopeni în loc de Pipera. De ce? Cum a ajuns acolo? Din documentele vremii rezultă fără nici o putinţă de tăgadă că, în dimineaţa zilei de 24 august 1944, aeroportul Pipera se afla sub controlul trupelor române, iar cel de la Otopeni era sub controlul unităţilor generalului Alfred von Gerstenberg, căruia Hitler îi încredinţase ordinul să ocupe Capitala şi să înăbuşe în sînge „puciul de la Palatul regal“. Deci, Puiu Tudoran a aterizat direct în tabăra inamicului. Nu singur, ci împreună cu fratele comandantului de escadrilă. Deliberat sau întîmplător? Ce a urmat după asta? Fireşte, interogatorii. Cum s-au

comportat cei doi? Judecînd după zvonurile amintite de Racoviceanu, aviatorul s-ar fi purtat ca un laş. Dar civilul? Şi mai era ceva... ceva peste care nu-mi era permis să trec, întrebarea: „Cum, cînd şi în ce mod a scăpat Tudoran din captivitate?“. Am ajuns astfel, tot meditînd şi fumînd, în mod firesc, la povestirea *Botezul focului* şi la comportarea bizară a fostului paraşutist. Să nu uităm că, în lucrarea sa, fostul paraşutist povestea cum, în după-amiaza zilei de 25 august, către asfinţitul soarelui, a fost salvat de la moarte de un „aviator rătăcitor“ Îmi plăcea să cred că salvatorul lui Dragoş Balaban este una şi aceeaşi persoană cu Puiu Ţudoran. Deducţia mi se părea pe cît de entuziasmantă, pe atît de fantastică. Nu-mi era însă îngăduit să plutesc pe aripile unor asemenea deducţii. Un singur om mă mai putea ajuta, răspunzînd la toate aceste întrebări-cheie: fratele comandantului de escadrilă, Ilie sau Dumitru Ţone, cum îl numise Florin Racoviceanu. Ei bine, acest Ţone trebuia scos din pămînt, din iarbă verde, de oriunde, dar trebuia scos. Devenisem optimist. Îmi place să mă bag în pat bine dispus; adormi mai uşor, ai vise plăcute, te trezeşti a doua zi cu forţe reînnăscute. Îmi făceam patul şi fluieram o cunoscută arie din *Vînzătorul de păsări*, cînd, deodată, în tăcerea aceea grea, parcă şi mai grea din pricina nopţii, a sunat telefonul. Cuprins de o vagă bănuială, mi-am zis că ar trebui să fiu ceva mai şiret. Ei bine, aflaţi că n-am răspuns la telefon pînă ce n-am conectat la aparat un casetofon cu un dispozitiv special pentru imprimarea convorbirilor pe bandă magnetică. „Să fie acolo, mi-am spus, să rămînă drept mărturie, dacă mie, ferească sfîntul, mi se întîmplă ceva. În vremea asta, telefonul continua să zbîrnîie. Am ridicat, în sfîrşit, receptorul.

– Alo, sînteţi 12 02 3? am auzit vocea nazală, specifică, a unei operatoare de la Telefoane. De ce nu răspundeţi? am fost luat eu la rost.

– Pentru că eram în baie, domnişoară. Vă satisface răspunsul?

– Vă arde de glumă... Da' noi aici nu ne mai vedem capul!

– O oglindă v-ar salva.

Nu ştiu ce mă apucase. Nu prea sînt obişnuit să fiu necuviincios. Poate unde eram bine dispus şi aveam chef de băşcălie.

– Vă cheamă Năsăudu'... Năsăudule! Năsăudule! Ai legătura cu 12 02 3...

M-am întristat brusc, de parcă mi s-ar fi făcut o injecţie cu un ser împotriva bunei dispoziţii. Am auzit în receptor:

– Alo, casa Zincă? Sorin Tudoran vă deranjează. Bună seara. Ce mai faceţi?

– Bună seara, am răspuns fulgerat de o presimţire rea. Mă întrebaţi ce fac? Păi, ce să fac? Uitaţi, datorită dumneavoastră, m-am legat la cap fără să mă doară.

M-aşteptam să-l aud pe fiul pilotului Puiu Tudoran izbucnind în rîs. Nu, n-a rîs, ci mi-a vorbit pe un ton grav:

– În cazul acesta, ceea ce o să vă comunic s-ar putea să vă bucure. Mai întîi, aş vrea să vă rog să mă iertaţi pentru deranjul ce vi l-am pricinuit...

– S-a întîmplat ceva? am sărit eu enervat nu atît de introducere, cît de faptul că, înainte cu cinci minute, mă simţisem atît de bine.

– Da. Adică nu... vreau să vă rog să sistaţi ancheta pe care dumneavoastră aţi pornit-o la cererea mea...

M-am clătinat de parcă aş fi primit o directă fulgerătoare în bărbie.

– Alo! Alo! s-a amestecat vocea nazală a centralistei. Vorbiţi?

– Vorbim! i-a confirmat Sorin Tudoran. Alo, domnule Zincă, mă auziţi? Înţeleg tăcerea dumneavoastră, ştiu, presupun că noua mea cerere vă nedumereşte... Mi-e ruşine... Aţi dat dovadă de atîta generozitate, însă vă rog... vă rog din toată inima... să sistaţi imediat ancheta.

– De ce? am ţipat ieşindu-mi din pepeni. A intervenit ceva? Ce s-a întîmplat? S-a lămurit povestea?

Preţ de cîteva secunde, între Bucureşti şi Năsăud s-a aşternut o tăcere apăsătoare de care,fireşte, s-a folosit vocea nazală a centralistei.

– Vorbiţi?

– Vorbim, domnişoară! am intervenit tăios.

– Cum să vă spun? a reluat Sorin Tudoran convorbirea. Logodnica mea, la ora asta, se află în drum spre Bucureşti... În cursul

dimineţii de mîine, o să treacă pe la dumneavoastră şi o să vă explice mai amănunţit despre ce este vorba.

– Cum, chiar nu-mi puteţi da nici o lămurire? am stăruit eu, îngrozit de gîndul că nu voi mai avea parte de un somn liniştit.

Din nou o ezitare din partea interlocutorului, din nou intervenţia iritantă a vocii nazale şi, în sfîrşit, o primă lămurire precedată de un suspin auzit foarte limpede:

– A aflat mama...

– A aflat?! Asta-i bună! Cum?

– Dacă aş şti!... Nu ştiu pe ce căi a aflat că v-am cerut sprijinul. M-a conjurat să vă telefonez urgent şi să vă rog atît în numele ei, cît şi al meu, să nu întreprindeţi nimic.

– Şi aţi cedat?

– Ce altceva aş fi putut face în faţa lacrimilor ei? Nu pot prin telefon să vă spun mai mult... Logodnica mea o să vă relateze mai pe larg şi atunci, sînt convins, n-o să mai fiţi supărat pe mine... Aţi fost atît de amabil... Glasul lui Sorin Tudoran scăzu: Ce să-i spun mamei?

– De unde a aflat? am răspuns eu printr-o întrebare.

– Repet: n-a vrut să-mi spună. De-aţi şti în ce hal e!

– De pe urma iniţiativei dumneavoastră? am vrut eu să aflu.

– Da. Plînge întruna... Toate astea din pricina mea. Mi-a spus că nu trebuia să întreprind nimic fără să-i cer consimţămîntul.

– Poate că are dreptate, am apreciat eu. Apropo, mai ştia cineva de hotărîrea pe care aţi luat-o?

– Nu înţeleg! s-a arătat năsăudeanul nedumerit.

– Cine mai ştia că mi-aţi cerut să întreprind o anchetă?

– În afară de mine, logodnica mea. Ce să-i comunic mamei?

– Că n-am încotro, trebuie să ţin seama de rugămintea familiei. Eram supărat, iar medicul mi-a simţit starea.

– Vă rog încă o dată să mă iertaţi... Mă veţi înţelege mai bine după ce o să treacă logodnica mea pe la dumneavoastră. Vă mulţumesc din toată inima. Noapte bună!

Vocea venită tocmai de la Năsăud, s-a stins. A rămas însă îngropată în casetofon. M-am lăsat moale în fotoliu. „Noapte bună!" De ce fel de noapte bună mai putea să fie vorba?! Telefonul lui Sorin Tudoran mă enervase peste măsură. Cu greu îmi găseam locul. Fiul

fostului aviator dispărut fără urmă, în esență, îmi ceruse ceea ce îmi ceruse necunoscutul de la telefon după ipotezele mele, fostul parașutist Dragoș Balaban. Noroc de pipă și de tutunul meu tare. Datorită lor mi-am regăsit calmul. Vorba aceea: Ce-și face omul cu mîna lui... Învăluit în rotocoale de fum, am jurat să nu mai dau curs nici unei scrisori, nici unei rugăminți, să mă feresc a mai face vreodată pe detectivul. Mi-am aruncat ochii pe birou: manuscrisul viitorului meu roman mă aștepta cu răbdare... Slavă Domnului, de bătaie de cap nu duc lipsă! Începînd de mîine dimineață, din nou la masa de lucru... Și înainte de a mă strecura în așternut, mi-am amintit de fostul parașutist și puțină ciudă împotriva lui tot și-a croit drum în sufletul meu. Să-mi fi vorbit bărbătește: „Da, domnule, l-am cunoscut pe Puiu Tudoran. Am avut de-a face cu el. Lăsați totul baltă... e spre onoarea familiei... Cui folosește să se afle după douăzeci de ani de la terminarea războiului că Puiu Tudoran a fost un laș sau un trădător de țară? Așa, istoria l-a înregistrat în rîndurile eroilor necunoscuți... dispărut fără urmă. Și Dumnezeu cu dînsul. Ei da, ce l-ar fi costat? M-am băgat în pat și am adormit ca un astronaut în drum spre o planetă necunoscută.

VIII. LALA JIGA

Logodnica lui Sorin Tudoran m-a găsit deplin deconectat, lucrînd din nou la cartea pe care am reluat-o după o întrerupere de cîteva zile. Deşi, sincer vorbind, apariţia ei mi-a perturbat programul, am căutat să fiu o gazdă cît mai agreabilă. Tînăra şi-a cerut scuze peste scuze. Eu,că „Nu face nimic, domnişoară... . Era o femeiuşcă scundă, fragilă ca o statuetă de porţelan, cu mişcări scurte şi agere, stăpînită de o anumită nelinişte ce îi dădea aerul unei copile speriate. Avea şi un nume de personaj literar - Lala Jiga.

– E un om norocos Sorin Tudoran, rostii eu pe un ton familiar, dornic să risipesc stînjeneala tinerei vizitatoare.

– De ce credeţi? zîmbi ea cochet, aşezîndu-se în fotoliul pe care i-l oferisem.

– Pentru că o să aibă parte de o soţie foarte drăguţă.

Obrajii i se împurpurară. Îşi privi fîstîcită poşeta şi, spre dezolarea mea (mă cuprinsese, dintr-o dată, dorinţa de a fi curtenitor), intră direct în subiect:

– Ce v-a spus Sorin la telefon?

Întrebarea îmi displăcu. Totuşi, fără să-mi pierd buna dispoziţie cu care mă sculasem de dimineaţă şi mă apucasem de lucru, îi răspunsei:

– Că aţi plecat spre Bucureşti şi că o să treceţi pe la mine ca să-mi explicaţi mai pe larg de ce mi-a cerut să sistez ancheta deschisă de mine la stăruinţele sale...

Tînăra își înălță fruntea, își scutură instinctiv părul negru, tuns scurt, cu breton, gest care-mi aminti de Mireille Mathieu.

– A fost dorința arzătoare a lui Sorin Tudoran de a afla adevărul în legătură cu soarta tatălui său.

Ochii căprui, frumoși, ai femeii, se umplură de lacrimi. Nu se grăbi să și le șteargă.

– A fost, dar nu mai este, intervenii eu cu aceste banale cuvinte, fiind convins că astfel voi ușura misiunea ei.

– Da, a fost... În sfîrșit, a aflat adevărul...

– L-a aflat?! De la cine? Întinsei mîna spre sertar în căutarea unei pipe, o găsii și, fără să mai cer permisiunea vizitatoarei, mi-o aprinsei.

– Chiar de la mama lui, murmură ea căutînd să-mi surprindă privirile.

– Bine, și în ce constă acest adevăr pe care l-a tăinuit atîta amar de vreme? Nu, nu eram intrigat, ci curios, așa cum numai un scriitor poate să fie.

După ce-și șterse lacrimile, viitoarea soție a lui Sorin Tudoran, roșind din nou, povesti:

– Închipuiți-vă... Știa încă din 1947 ce s-a petrecut cu soțul ei.

– Trebuie să fi fost destul de grav, avansai eu o părere, cu gîndul la destăinuirile lui Racoviceanu.

Lala Jiga dădu afirmativ din cap. Zise cu gura strînsă:

– Tatăl lui Sorin și-a trădat jurămîntul militar.

Se așternuse o tăcere neplăcută. Tînăra, se vedea clar, se simțea îngrozitor de prost. „Nu trebuia s-o trimită la mine, îl judecam în gînd pe Sorin Tudoran. De ce a făcut-o? Ar fi putut să-mi expedieze o scrisoare și gata... A împovărat-o pe biata fată..." Spărsei tăcerea:

– E o dezvăluire gravă, dureroasă...

– El a ținut morțiș să afle adevărul, preciză ea fără nici o undă de răutate în glas. Acum îl știe.

– Vreți să fiți ceva mai explicită? o rugai.

– Sper să nu încurc lucrurile... să fiu limpede... După terminarea războiului, s-a prezentat la mama lui Sorin un fost camarad de-al tatălui său, care i-a povestit tot ce s-a întîmplat. Cum în ziua de

24 august 1944, zburînd spre Bucureşti să ridice solda, a aterizat la Otopeni, unde nemţii l-au făcut prizonier. Acolo, forţat sau de bună voie, asta nici doamna Tudoran nu ştie, tatăl lui Sorin a trădat...

– Nu pricep...

– După expresia viitoarei mele soacre „s-a vîndut duşmanului". Aveţi o ţigară? mă întrebă ea uitîndu-se stingherită într-o parte.

Ţineam în casă şi ţigări. Ridicîndu-mă să le caut, mă frămîntam: „De ce şi-a trimis logodnica? Sînt fapte dure pentru o tînără... pentru o fată atît de delicată...". Îi întinsei un pachet de „Kent". Fuma destul de stîngaci şi mă aşteptam s-o aud tuşind, dar n-a tuşit, semn că era totuşi fumătoare.

– Cum s-a aflat că s-a vîndut duşmanilor?

– Asta nici ea nu ştie prea bine... Tot din relatările acestui om, a mai aflat că urma să fie anchetat... Asta a declanşat drama...

Tînăra trase cu sete din ţigară şi, plecîndu-şi ochii, relată cu o voce tulburată de emoţie:

– Avionul lui n-a fost lovit... Cică şi-a provocat singur explozia...

– S-a sinucis?

– Nu. S-ar fi salvat şi ar fi dispărut, predîndu-se nemţilor.

Adevărul rostit atît de simplu şi de direct mă luă prin surprindere, descumpănindu-mă. Spusei după un timp:

– Şi toate astea mama lui Sorin Tudoran le ştie de aproape două decenii!

– Da, şi le-a tăinuit cu străşnicie. Din dragoste pentru Sorin, pentru viitorul lui.

Ochii Lalei Jiga erau din nou înlăcrimaţi. Iscodind-o, înţelesei - cel puţin aşa mi s-a părut de ce fiul aviatorului o trimisese la mine: voia, pesemne, să-i pună sentimentele la încercare sau poate s-o obişnuiască cu ideea că le va fi dat să convieţuiască sub semnul acestei drame care, fireşte, în sufletul lui Sorin Tudoran lăsase o rană adîncă.

– Cum a primit logodnicul dumneavoastră dezvăluirile mamei sale?

– Aş spune cu bărbăţie... De parcă ar fi primit ştirea morţii unui om foarte drag, dar care de mulţi, foarte mulţi ani trăia departe de ai lui, de casă, de ţară... A sărutat ochii plini de lacrimi ai mamei... apoi mi-a povestit mie... Nu-l cunoaşteţi... Sorin e un om admirabil, se entuziasmă ea, încercînd să mă convingă în cazul că eu aş putea gîndi altfel. Mi-a spus: „Lala, ăsta-i adevărul... Vreau să-l ştii şi tu... Te iubesc, te vreau lîngă mine, dar dacă trecutul tatălui meu te stinghereşte, oricît mi-ar fi de greu, nu voi judeca strîmb o eventuală hotărîre a ta de a renunţa la căsătoria cu mine."

– Iar Lala ce i-a răspuns? trecui eu la un ton familiar.

– Eşti un prost, Sorine, i-am răspuns şi l-am sărutat.

Zîmbi. M-am ridicat, simţind nevoia să fac cîţiva paşi prin încăpere, apoi m-am reaşezat. Dornic să risipesc umbrele trecutului, amintii de un document.

– Dispariţia fără urmă a locotenentului aviator Puiu Tudoran este atestată oficial de către Regimentul 2 Vînătoare... Te pot asigura, Lala nu te supăra că-ţi spun pe nume, am tîmplele cărunte -, că, studiind statisticile ultimului război mondial, am găsit un număr imens de militari daţi dispăruţi fără urmă... Cifre care, în concepţia statisticienilor militari, nu înseamnă în nici un caz trădători de ţară. Ci, pur şi simplu, căzuţi în situaţii, frecvente pe front, cînd nu mai pot fi identificaţi... M-ai înţeles?

Lala clipi des din pleoapele cu gene lungi şi, surîzîndu-mi trist, răspunse:

– V-am înţeles... sînteţi tare drăguţ... Încercaţi să ne încurajaţi sau să ne liniştiţi. N-are importanţă. Părerea mea intimă este că totuşi Sorin a cam exagerat şi dramatizat cazul tatălui său... Desigur, mama lui, pe care eu o admir şi o respect e un adevărat model de devotament -, se înflăcără vizitatoarea mea şi înflăcărarea îi rumeni obrajii şi o înfrumuseţă, nu l-ar fi pus în faţa acestui adevăr dacă n-ar fi intervenit chestia cu ancheta...

– Logodnicul dumitale m-a asigurat că doamna Tudoran nu ştia nimic de rugămintea pe care mi-a adresat-o.

– Eu sînt de vină, mărturisi Lala, lăsînd capul în piept, eu i-am spus doamnei Tudoran de iniţiativa luată de Sorin. Cînd a auzit, s-a îngălbenit deodată... M-am şi speriat. Apoi a început să plîngă:

„Doamne, ce vrea să facă?! Trebuie să-l oprim, Lala... Tînăra îşi ridică privirile, se uită la mine rugător: Spuneţi-mi, am greşit sau nu?

N-am răspuns imediat, deşi răspunsul mi-era pe limbă. Voiam să-mi dau aere de înţelept, că vezi, dragă Doamne, mi-a pus o întrebare grea şi s-ar cuveni să meditez.

– Mai devreme sau mai tîrziu, Sorin tot ar fi aflat adevărul... Eu, unul, mă şi apropiasem cu ancheta mea de el... Desigur, aş fi fost pus într-o grea dilemă - să i-l dezvălui sau nu? Aşa, l-a aflat direct, datorită dumitale, chiar din gura mamei sale. Iar eu cred că e mai bine aşa.

– Deci n-am greşit? răsuflă ea uşurată şi imediat adăugă: Nu prea mult.

– Te asigur că nu... Comunică-i lui Sorin să nu-şi facă griji. Nu sînt supărat că m-a pus pe drumuri. Aveam chiar nevoie de puţină mişcare, minţii eu. Vă doresc o căsnicie fericită...

Lala Jiga se ridică şi o condusei spre ieşire.

– Iar dacă o să vă invităm la nuntă, o să ne onoraţi, nu-i aşa?

– Cu dragă inimă, dacă o să fiu în ţară, căci Uniunea Scriitorilor mă trimite cam des peste hotare, trîntii eu o minciună grosolană.

Astfel s-a încheiat vizita logodnicei lui Sorin Tudoran şi cu asta şi ultimul capitol al anchetei. M-am aşezat la masa de lucru, am apucat stiloul să-mi continui cartea începută. Credeţi că am fost în stare să-mi reiau lucrul, să scriu vreun rînd? Aş! Mă uitam la coala imaculată de hîrtie şi vedeam ca pe un miniecran tot felul de secvenţe unite printr-un montaj absurd. Un avion explodînd... Aviatorul încearcă să se salveze cu paraşuta... Din pămînt răsare o mînă lungă ce se înalţă să-l prindă pe pilot a cărui paraşută întîrzie să se deschidă. „De-acum înainte eşti al nostru!" răcneşte un hitlerist sfredelind cu privirile fotografia lui Puiu Tudoran... „Ba e al meu!" murmură o femeie cu părul cărunt - sora lui Dragoş Balaban.

M-am ridicat brusc de la masa de lucru şi, enervat de propriile-mi imagini, am început să mă învîrtesc ca un leu în cuşcă... Îmi cunosc firea. Ştiu ce mă poate determina să umblu aşa, ca un bezmetic. Ceva nedefinit, învăluit în ceaţă mă nemulţumea. Mama lui Sorin Tudoran cunoştea încă din 1947 drama soţului... A îndurat

cu stoicism toţi aceşti ani de văduvie. Şi-a crescut singură copilul. Dar cine o fi cel care i-a adus la cunoştinţă tot ce s-a petrecut pe front cu Puiu Tudoran? De ce în „Jurnalul de operaţii" al regimentului nu se aminteşte nimic de grava abatere a locotenentului Tudoran? Aceste două întrebări au avut darul să mă înfurie de-a binelea... În fond, ce importanţă mai prezenta pentru mine cazul pilotului dispărut fără urmă? Gata, s-a rezolvat. „La muncă!" m-am îndemnat eu. Cînd am dat să apuc stiloul, am simţit cum o altă întrebare mă pocneşte în moalele capului: Cine-i necunoscutul de la telefon? Omul din umbră? Cel care a ţinut cu orice preţ să mă avertizeze să nu dezgrop morţii... Cum şi de la cine a aflat că Sorin Tudoran îmi ceruse să iniţiez o anchetă? Înnebuneam. Mi-era limpede... Lucrul nu-l mai puteam relua, nici ancheta n-o mai puteam continua. M-am repezit ca un apucat, am ras un coniac, hotărît să scap de obsesia întrebărilor. Ciudat! Băutura opera în capul meu într-un chip cu totul şi cu totul straniu. Stingea întrebările una după alta, lăsînd, în cele din urmă, doar una singură... ca să mă aţîţe. Cum şi de la cine a aflat omul din umbră că Sorin Tudoran mi-a cerut să elucidez cazul tatălui său? M-am dus la telefon şi l-am chemat pe fostul paraşutist. Mi-a răspuns sora sa: „Nu-i acasă... A plecat de ieri, cu avionul, în provincie... „Unde?" „La Oradea sau la Baia Mare... Nu mi-a spus. O să-i comunic că l-aţi căutat, căci în după-amiaza asta trebuie să sosească." I-am mulţumit călduros, de parcă ar fi pus astfel capăt tuturor frămîntărilor mele.

„Hm! Oradea, Baia Mare?! Mai aproape de Năsăud."

IX. ADULMEC ÎNCĂ O URMĂ

Ei bine, deşi i-am făgăduit lui Sorin Tudoran că voi sista ancheta, n-am putut să mă ţin de cuvînt. Tentaţia de a găsi un răspuns propriu la cazul pilotului Tudoran s-a dovedit mai puternică decît cuvîntul dat. Ce să-i faci, există în structura scriitorului o curiozitate, aş zice morbidă. Îmi fusese aţîţată la maximum... Se cerea potolită. Dacă, într-adevăr, locotenentul Puiu Tudoran săvîrşise fapte grave - cele povestite de Racoviceanu îşi găseau confirmarea în dezvăluirile de peste ani ale văduvei pilotului - trebuia să existe pe undeva o urmă, un indiciu, un document... În fiecare regiment există un ofiţer cu contrainformaţiile, aparţinînd Biroului 2. În cel mai rău caz, îl voi căuta şi, dacă n-a murit, voi da într-o bună zi de el. Precum vedeţi, am hotărît să continui ancheta pe barba mea. „Întîmple-se orice! m-am încurajat eu. Ca scriitor am dreptul să mă documentez, făcînd abstracţie de familia Tudoran... . În consecinţă, mi-am abandonat din nou cartea în lucru. Noroc că ai mei erau plecaţi, altfel, cu siguranţă, s-ar fi gîndit că nu-i a bună cu mine.

Am bătut iarăşi la porţile Arhivelor Marelui Stat-Major. Am studiat „Jurnalul de operaţii“ al Regimentului 2 Vînătoare cu o răbdare şi o meticulozitate de care nu mă credeam capabil. N-am găsit nici un cuvinţel, nici o aluzie la trădarea lui Puiu Tudoran. În schimb, am dat de o altă însemnare laconică, din care am extras doar ceea ce mă interesa:

25 octombrie 1944 [...] Într-un raid executat de către escadrila maiorului Pantea în spatele inamicului, își găsește moartea locotenentul Aurelian Huțan...

Vă amintiți, desigur, de Aurelian Huțan. Este cel care a executat cu Puiu Tudoran zborul în celulă în ziua cînd avionul acestuia s-a prăbușit în flăcări... Mai precis, omul care, dacă ar fi supraviețuit, ar fi putut să-mi pună la dispoziție amănunte prețioase în legătură cu tragicul deznodămînt al camaradului său. Da, drumurile mi se închideau. E un fel de a spune, îmi mai rămînea deschisă totuși o cale... „Jurnalul de operații“ consemna numele a doi ofițeri superiori locotenent-colonelul Nicolaescu Virgil, comandantul regimentului, și maior Rădulescu Petre, șeful statului-major. E drept, se mai cerea efectuată o operație... doar una singură. Să aflu dacă cei doi mai trăiau, și dacă da, unde domiciliau. Normal ar fi fost să abandonez totul. Căutarea celor doi ofițeri presupunea de la sine multă alergătură la Comitetul național al veteranilor, eventual la Arhivele Ministerului Apărării Naționale. Cu puțin noroc, aș fi putut să-l găsesc pe comandantul regimentului. Acesta, în mod cert, pe lîngă multe altele, mi-ar fi indicat numele ofițerului cu contrainformațiile. N-am abandonat cursa. Dincolo de ceea ce îmi relataseră atît Racoviceanu, cît și logodnica lui Sorin Tudoran, intuiam ceva în plus - poate noi amănunte, poate intriga unei viitoare cărți... Și faptul că pînă la sfîrșitul volumului de față mai sînt încă zece capitole dovedește că n-am greșit.

În drum spre casă, m-am oprit pe strada Cobălcescu, la sediul Comitetului național al veteranilor din ultimul război mondial. M-a primit un general-maior care, după ce m-a ascultat, mi-a făgăduit tot sprijinul. De la locul meu, l-am văzut notîndu-și în carnet: „Regimentul 2 Vînătoare, Locotenent-colonel Nicolaescu Virgil și maior Rădulescu Petre, septembrie-noiembrie 1944“

M-am retras fericit. În cele din urmă, iepurele va trebui să sară de undeva. Și, închipuiți-vă, chiar a sărit.

X. O INVITAȚIE NOCTURNĂ

Am revenit tîrziu acasă, mulțumit de tot ceea ce întreprinsesem în ziua aceea. Încă o dată m-am felicitat pentru că avusesem grijă să-i expediez pe ai mei la munte. Eram obosit și mă pregăteam de culcare. Îmi amintesc, căscam, pe jumătate adormit, cînd țîrîitul telefonului m-a făcut - nu știu de ce - să tresar înfiorat, ca și cum o mînă nevăzută mi-ar fi picurat stropi de gheață pe șira spinării. „Dă-l încolo! Lasă-l să sune... am reacționat în prima clipă. Nu răspund și pace!" Telefonul însă își pusese în gînd să-mi izgonească liniștea din cameră și a izbutit. Exasperat, am ridicat receptorul, cuprins de o sumbră presimțire.

– În sfîrșit! exclamă cu satisfacție o voce bărbătească de la celălalt capăt al firului. Părea tare fericit că dăduse de mine.

– Cu cine doriți? întrebai, stăpînindu-mi cu greu un val de furie, căci voiam de-acum să mă bag în pat și să dorm. În clipa următoare, descoperii casetofonul conectat la aparat și, nu știu de ce, mă mai liniștii un pic.

– Chiar cu dumneavoastră, mi se răspunse. Vocea calmă a omului mi se păru cunoscută.

– Sînteți sigur că n-ați greșit? ripostai.

– Nu, domnule... Îmi rosti apăsat numele.

– În cazul acesta, ce doriți?

– Să vă conving să abandonați cazul aviatorului Puiu Tudoran.

– L-am abandonat.

– Nu s-ar zice.

Sumbra mea prevestire se adeverea, prindea contur. Întrevedeam primejdia. Ceva din adîncul inimii mă îndemna să curm convorbirea, dar necunoscutul, de parcă mi-ar fi *citit gîndurile, continuă:*

– Să nu închideţi telefonul... Trebuie neapărat să vă văd... să stăm de vorbă...

Pentru moment, propunerea venită pe nepusă masă mă descumpănise.

– Cînd vreţi să ne întîlnim?

– Chiar acum! răspunse necunoscutul pe un ton categoric.

– De acord. Vă aştept, deşi trebuie să recunoaşteţi că nu e o oră prea potrivită pentru vizite.

– Îmi pare rău, domnule scriitor, însă nu pot să vin la dumneavoastră.

– Doar n-aţi vrea să ies din casă la ora asta şi să vin eu la locul pe care mi-l stabiliţi?

– Nici la mine, nici la dumneavoastră, ripostă interlocutorul, şi mi-l imaginai rîzînd obraznic.

– Cum s-ar zice, pe un teritoriu neutru...

– De ce nu?! E o noapte frumoasă de toamnă, cu cer înstelat. Tocmai potrivită unor întîlniri nocturne.

Nu prea era cuviincios individul, îmi vorbea cam de sus, cu o anumită suficienţă, de parcă m-ar fi avut cu ceva la mînă. Totuşi, stilul său nu mă scosese din sărite, ci îmi iscase în suflet un vîrtej de simţăminte contradictorii. Pe de o parte mă încerca dorinţa de a-i trînti cîteva vorbe să mă ţină minte, iar pe de alta, mă îmboldea dorinţa de a-i accepta invitaţia.

– Fie, mă învoii după un timp. Unde vreţi să ne întîlnim?

– Mai întîi să ne potrivim ceasurile.

„Are experienţă individul" zîmbii eu, ca şi cum aş fi avut de-a face cu un personaj literar.

– Douăsprezece fără douăzeci.

– Perfect. Ne vom vedea peste douăzeci de minute, adică la miezul nopţii, dictă el bucuros.

– Unde?

– Într-un cadru cît mai pitoresc. De pildă, în parcul „23 August"

– Unde?! sării eu ca ars. „Nu, nu, tipul ori își bate joc de mine ori nu-i în toate mințile."

Individul se prefăcu a nu-mi lua în seamă izbucnirea și continuă la fel de calm, de parcă întîia oară nu l-aș fi auzit destul de bine.

– În parcul „23 August", în dreptul Turnului parașutiștilor.

La auzul cuvintelor „Turnul parașutiștilor", nu m-am mai putut stăpîni și-mi ieșii de-a binelea din fire. Făcui astfel o greșeală de neiertat.

Fiind mai mult ca sigur că necunoscutul de la telefon era una și aceeași persoană cu fostul parașutist Dragoș Balaban, spusei:

– Bine, domnule Balaban, mă arăt binevoitor, vă dăruiesc din timpul meu liber, vă citesc încercările literare, le apreciez, iar dumneavoastră vă țineți de farse...

Îmi imaginasem că, în sfîrșit, smulsesem masca de pe chipul lui Dragoș Balaban, dar mă dezumflai imediat auzind un hohot de rîs, apoi răspunsul celuilalt:

– Mă văd obligat să vă atrag atenția că săvîrșiți o gravă confuzie. Nu mă cheamă Balaban și nici nu fac literatură.

Dintr-o dată, liniștea nopții mi se păru grea și apăsătoare ca o lespede invizibilă. Sîngele mi se urcă la cap. Faptul că celălalt se ținea mult mai tare decît mine îmi strecura în suflet o doză de amărăciune. Nu prea mare, dar destulă pentru a mă simți ca un ins slab, căzut într-o capcană din care cine știe dacă nu aveam să ies jumulit.

– Ei, ce hotărîre ați luat? mă luă necunoscutul la rost. Minutele se scurg.

– Nu mă mai interesează cazul Tudoran, bătui eu în retragere.

– Nu-i adevărat...

– Totuși, cine sînteți?

Întrebarea nu răsunase prea convingător, ceea ce mă întristă și mai mult. Devenisem brusc vulnerabil și asta numai pentru că nu-mi stăpînisem nervii. Să știți de la mine: de îndată ce îți pierzi cumpătul, îți pierzi și capacitatea de a judeca la rece hotărîrile pe care împrejurările te obligă să le iei.

– Cine sînt? O să aflați la locul întîlnirii. Dacă mai continuăm discuția, mi-e teamă că ne apucă dimineața la telefon. Sînteți autor

de cărţi poliţiste, de spionaj, insuflaţi tineretului curaj. Necunoscutul chicoti batjocoritor sau poate aşa mi s-o fi părut. Veniţi la întîlnire sau spuneţi-mi pe şleau că vă este frică.

– De ce mi-ar fi? ripostai eu cu voce moale. Parcul e pur şi simplu departe.

– Ce contează? insistă individul de la telefon. Sînteţi doar posesorul unui „Fiat 1300" vişiniu, cu numărul 5-B-4397...

Dorea, evident, să mă intimideze şi, în acest scop, arunca în luptă toate „armele" de care dispunea. Iar acum, privind în urmă, trebuie să recunosc că-şi atinsese scopul. Într-adevăr, nimic nu mă intimidase mai mult decît chestia cu marca, numărul şi culoarea maşinii. Era un indiciu în plus că necunoscutul, pe care eu continuam să-l bănuiesc a fi Dragoş Balaban, mă luase în vizor, că mă cunoştea şi mă urmărise.

– De ce acum? dorii eu să aflu.

– Acum ori niciodată.

– Atunci, poate într-alt loc.

– Înţeleg, vă este teamă... Domnule, în ce mă priveşte, v-am avertizat în cîteva rînduri la telefon, v-am chemat şi la o întîlnire... Consider că mi-am făcut datoria... Dumneavoastră, nu.

Pe deasupra, mai era şi viclean. Fiecare vorbă a sa ţintea cu precizie acolo unde mă ghicea vulnerabil. Vezi, dragă Doamne, mi-ar fi frică să ies noaptea din casă... Şi-apoi, dacă mi-aş fi continuat investigaţiile şi mi s-ar fi întîmplat ceva, dumnealui îşi făcuse din plin datoria - mă prevenise în fel şi chip. Dar aşa cum am spus-o, îmi pierdusem oarecum cumpătul şi devenisem vulnerabil. Aşa şi trebuie înţeles răspunsul meu.

– Bine, voi veni, însă ca să ajung la Turnul paraşutiştilor, am nevoie de cel puţin douăzeci de minute. Dacă o să întîrzii, să nu mi-o luaţi în nume de rău, să mă aşteptaţi.

– Desigur, îmi dădu necunoscutul dreptate. O să vă aştept pînă la douăsprezece şi un sfert.

A dat să închidă telefonul. L-am oprit.

– Un moment. Nu vă cunosc. Indicaţi-mi un semn de recunoaştere.

– Vă cunosc eu şi asta-i destul. Voi veni eu direct la dumneavoastră. A, da, ar fi mai potrivit să veniţi nu prin bulevardul Muncii, ci prin Maior Coravu. E mai aproape de turn. Ştiţi pe unde? Atunci, la revedere...

Am pus receptorul în furcă. Mă simţeam de parcă m-aş fi trezit dintr-un vis urît. Mă uitam buimac în jurul meu cu simţămîntul că necunoscutul cu care numai ce discutasem la telefon se pitise undeva, într-un ungher al camerei. Îmi părea rău că nu găsisem în mine destulă putere să mă împotrivesc şi să refuz invitaţia, dar nu mai aveam ce face cartea fusese jucată: apucasem să-i promit. Cineva mă aştepta în noapte.

Numele lui Dragoş Balaban mi se înfipsese ca un ghimpe în minte. Derulai casetofonul la întîmplare, iar apoi îl obligai să-mi redea convorbirea. „Cine sînt? O să aflaţi la locul întîlnirii, răsună în liniştea încăperii vocea necunoscutului. Mi-e teamă că ne apucă dimineaţa la telefon. Sînteţi autor de cărţi poliţiste... Închisei furios casetofonul. Balaban era. Şi, fără să mă sinchisesc de ora înaintată, sunai la el acasă. Îmi răspunse sora sa. „Da, a venit... dar nu e acasă... Nu ştiu pe unde umblă la ora asta. El era! Lasă că-ţi arăt eu dumitale, domnule Balaban! îl ameninţai în gînd, pregătindu-mă de plecare.

Cîteva minute mai tîrziu, la volanul maşinii, străbăteam cu o viteză moderată străzile aproape pustii ale Capitalei. Cînd şi cînd, controlam să văd dacă nu sînt urmărit. Nu, nu observasem nimic suspect. Totuşi, nervozitatea nu mă părăsise: mă dojeneam pentru purtarea mea copilăroasă. Nu puteam să pricep cum de acceptasem cu atîta uşurinţă să mă întîlnesc, în miez de noapte, fie chiar şi cu Balaban... cu un alt Balaban decît cel pe care-l cunoscusem la Arhive...

Desigur, ar fi fost mai cuminte să fi rămas acasă sau să fi trecut pe la vreo secţie de miliţie, să le declar cine sînt şi să fi cerut, într-un fel sau altul, să mă ocrotească la nevoie. Ideea cu ocrotirea mi s-a părut atrăgătoare. „De ce să risc? mă tot întrebam. O viaţă are omul... La urma urmei, dacă interlocutorul meu ar fi avut gînduri curate, n-ar fi refuzat invitaţia mea şi ar fi venit la mine sau ne-am fi întîlnit la lumina zilei.“ Şi întîmplarea a vrut să trec prin dreptul

unei secţii de miliţie. I-am văzut de departe firma luminoasă. Nu ştiu ce m-a apucat. Am oprit, am coborît. Inima îmi era grea. Mă încerca un sentiment de culpabilitate: călcam regula jocului, obţinînd asupra adversarului un oarecare avantaj, o superioritate dobîndită necorect. Am intrat totuşi. Ofiţerul de serviciu, un tînăr locotenent, stătea la un birou şi citea. Auzindu-mi paşii, şi-a ridicat spre mine privirile: ochii îi erau obosiţi.

– Ce doriţi? mă întrebă. Vi s-a întîmplat ceva? Doriţi să depuneţi o reclamaţie?

Curios lucru. N-am fost în stare să deschid gura şi să-mi explic prezenţa. Am simţit şiroindu-mi pe frunte broboane de sudoare. Tam-nisam, m-a cuprins indignarea împotriva a ceea ce intenţionam să fac. Am murmurat ceva, cred că o scuză, şi am părăsit în grabă localul, urmărit de căutătura nedumerită a ofiţerului. Cînd m-am văzut în maşină, am răsuflat uşurat şi am băgat în viteză... Mi-l închipuiam pe Dragoş Balaban plimbîndu-se nervos pe lîngă Turnul paraşutiştilor.

Strada largă ce ducea spre intrarea oficială a stadionului era, fireşte, pustie. Am străbătut-o gonind pînă la capăt. În trei-patru minute aveam să fiu la locul întîlnirii. Am coborît de la volan. Instinctiv, am privit în jur. Din direcţia de unde venisem, am zărit o motocicletă. Nu i-am acordat nici o atenţie. Mai rătăceau şi alţii prin noapte. După ce am controlat dacă am încuiat bine portiera maşinii, am intrat curajos în parc. Ce idee la trăsnitul ăsta de Balaban! Îmi venea să rîd. Nu mă mai plimbasem de mult la o oră atît de tîrzie, şi încă într-un parc de la marginea Bucureştiului, atît de îndepărtat de casă. Am intrat pe o alee îngustă. Un pui de vînt dănţuia în noapte, stîrnind deasupra parcului adormit un vuiet stins, dar înfricoşător. Ici şi colo cîte un bec îmi lumina calea. Am zărit deodată profilîndu-se în întuneric o cetate îngustă şi înaltă – Turnul paraşutiştilor. Sus, sus de tot, lumini roşii şi albe, ca nişte luceferi neobişnuiţi, avertizau pe aviatorii zborurilor de noapte de existenţa turnului. M-am îndreptat cu paşi repezi într-acolo. De ce să vă mint, mă luase cu frig. Voiam ca aventura mea nocturnă să se consume cît mai repede, pe cît posibil cît mai fericit, ca să mă văd odată acasă, în patul meu atît de odihnitor. Dacă-mi era frică? Cum să nu-mi fie frică? Într-un fel se

petrec lucrurile în viață, într-alt fel în literatură. Mereu mi se părea că aud pași în urma mea. În clipele acelea mă opream, scrutam aleea, dar nu descopeream nimic. Înaintam spre locul întîlnirii și, pe măsură ce mă apropiam, regretam tot mai mult faptul că nu cerusem organelor în drept ocrotire. Mă lăsasem, ca un naiv, atras în adîncul acestui parc stăpînit de întuneric și de puiul acela de vînt. Pricepusem, în sfîrșit, că devenisem deodată o țintă ușoară. Dacă necunoscutul își pusese în gînd să-mi vină de hac, ar fi putut s-o facă fără prea multă bătaie de cap, chiar și cu un pistol fără amortizor.

Mai aveam puțin de mers. Deodată, un zgomot suspect m-a oprit în loc. M-am răsucit fulgerător și am scrutat drumul pe care numai ce-l străbătusem. O umbră sărise dintr-un tufiș în altul, topindu-se în beznă. Zău că nu mi s-a părut. M-am îndreptat aproape în fugă spre turn, cu sentimentul că în apropierea sa voi fi, în sfîrșit, în siguranță. Cînd am ajuns acolo, inima îmi bătea nebunește. Doamne, ce noapte adîncă! Și nu mă aștepta nimeni. Am zărit o bancă, m-am îndreptat într-acolo. M-am uitat din nou la ceas: întîrziasem cu cinci minute. M-am așezat, pîndind înfrigurat împrejurimile. Nici țipenie de om. Doar zvonurile nopții și vuietul înfricoșător al copacilor stîrniți de vînt. Mă așteptam ca, dintr-o clipă în alta, să răsară Balaban din întuneric sau chiar de undeva de sus, din Turnul parașutiștilor, și să izbucnească într-un hohot de rîs batjocoritor. Dar dumnealui întîrzia, biciuindu-mi nervii. După cinci sau zece minute, am început să-mi pierd răbdarea. M-am ridicat umilit, dar și furios de pe bancă și, înjurînd de mama focului, am făcut cale întoarsă. Mă lăsasem prostit într-un mod de-a dreptul ridicol pentru anii și experiența mea de viață. Cine să fi fost individul care mă prostise în halul acesta și cu ce scop o făcuse? Balaban să fi fost? O, dacă aș fi avut pipa la mine! Cu siguranță că mi-aș fi regăsit calmul. O uitasem însă acasă, pe masa de lucru.

Și din nou am avut impresia că aud pași în urma mea. Înfiorat, m-am uitat peste umăr fără să mă opresc. Ar fi fost o imprudență. N-am zărit nimic, deși eram convins că cineva se ținea scai după mine. „Ducă-se dracului!“ mi-am zis și am mărit pasul. Peste puțin timp, ajuns în stradă, am descoperit lîngă „Fiat“-ul meu un ofițer de la Circulație. Mă aștepta. De unde pînă unde? Dincolo de mașină,

am zărit şi o motocicletă: era, fără îndoială, a omului în uniformă. De cum m-a văzut, a dus mîna la cozorocul chipiului şi m-a salutat respectuos. Spectacolul era de-a dreptul grotesc. Pustietate. Trecut de miezul nopţii. Un poliţist respectuos. Un scriitor fantomatic.

– E maşina dumneavoastră? mă întrebă cercetîndu-mă cu luare-aminte. Ceva, fără îndoială, mă făcea suspect.

– Da, răspunsei cu o răceală inexplicabilă.

– Mda! murmură reprezentantul ordinii publice împingîndu-şi, pesemne din obişnuinţă, chipiul pe ceafă. Apoi, de parcă m-ar fi suspectat de provocarea unui accident, se apucă să cerceteze caroseria maşinii. Mda! murmură el din nou. Vă rog frumos să-mi prezentaţi buletinul de identitate şi permisul de conducere!

Toate întîmplările din ultimele şaizeci de minute mi s-au părut într-atît de absurde, încît una în plus n-a mai avut darul de a mă mai ului. M-am supus fără a crîcni. Ofiţerul mi-a cercetat cu răbdare documentele - culmea, găsise că nu prea semăn cu insul din fotografie apoi, înapoindu-mi actele, a ţinut să explice:

– Ştiţi, nu trebuie să luaţi în nume de rău, dar în ultima vreme numărul autoturismelor furate a crescut. Dispar, le găsim apoi abandonate, lovite sau cu piese furate. Încă o dată, vă rugăm să nu ne-o luaţi în nume de rău.

– Vai, dar se poate, zisei eu împăciuitor, nu v-aţi făcut decît datoria. M-am aşezat la volan, gata s-o pornesc.

– La o oră atît de tîrzie în parc? constată el într-o doară.

Nu eram obligat să-i răspund. Am surprins pe chipul său un surîs ironic şi m-am întrebat dacă, de fapt, nu-l am în faţă pe necunoscutul de la telefon. Desigur, ar fi fost prea de tot, dar nu fac decît să vă povestesc ceea ce-mi trecea atunci prin cap.

– E aproape unu, mai adăugă reprezentantul ordinii publice bătînd cu arătătorul peste cadranul ceasului său de mînă.

– E vreo lege care să interzică plimbările în parc după miezul nopţii? am reacţionat eu sarcastic.

– Nu, ferească sfîntul!

L-am lăsat în plata Domnului. Am trecut la volan şi am luat-o bodogănind din loc. Am făcut, sub privirile ofiţerului, un viraj scurt, ca un versat al volanului, după care m-am îndreptat în viteză spre

casă. Mă simţeam de parcă cineva m-ar fi forţat să beau chinină. Nu doream altceva decît să ajung cît mai repede acasă, să-mi clătesc gura cu coniac, să mă vîr în pat şi să dorm fără vise.

Deodată, în oglinda retrovizoare, am văzut la oarecare distanţă de maşină motocicleta Serviciului Circulaţie. Mă urmărea? Nu era sigur. Luase pe şaua din spate un civil. Ăsta de unde o mai fi răsărit, că nu-l zărisem? Concluzia era clară: „Sînt urmărit! De ce oare?“ Dar, spre bucuria mea, mă înşelasem. Mi-am dat seama după ce am tăiat şoseaua Mihai Bravu şi am luat-o drept înainte pe strada Matei Voievod. Motocicleta, în schimb, a cotit-o la stînga, spre şoseaua Vergului. Aşa, fără nici un motiv, am răsuflat uşurat. Şi doar nu săvîrşisem nici o infracţiune. În fond, ofiţerul s-a purtat respectuos cu mine. Mi-am amintit din nou de convorbirea mea cu necunoscutul de la telefon şi de faptul că m-am lăsat păcălit. Ce l-a determinat să mă atragă în parc? Nu cumva, în timpul ăsta, mi-a pătruns în casă şi mi-a cotrobăit printre hîrtii? Acum, orice mi se părea posibil. Înciudat, am apăsat pe acceleraţie. Noroc că circulaţia era ca şi inexistentă.

Acasă, am constatat cu plăcere că nimeni nu mă „vizitase“ Aveam eu semnele mele. Am scos telefonul din priză. Nu voiam să mai fiu deranjat. Aşa cum mi-am făgăduit, mi-am clătit gura cu coniac. M-am băgat în pat şi am adormit buştean, căci am un somn adînc şi odihnitor. Poate să tune, să fulgere, din clipa în care am închis ochii, dorm şi uit de toate, pînă şi de farsele amare ale zilei.

XI. UN „OM INVIZIBIL"

A doua zi de dimineaţă, m-am sculat cu forţele refăcute. M-am lăsat în bătaia unui duş rece, am trecut apoi să-mi fac o cafea turcească. Cînd, deodată, a răsunat bing-bangul de la intrare. M-am uitat la ceas: era şapte şi un sfert. Musafiri matinali?! De unde pînă unde? Mi-am pus în grabă un halat de casă şi am ieşit să văd cine mă caută cu noaptea-n cap. La uşă, spre marea mea surprindere, nimeni! Ei, drăcie! Constatarea m-a indispus. În secunda următoare, am zărit pe jos un plic. Am tresărit. Deci, asta era! Fusesem sunat ca să mi se atragă atenţia asupra plicului. L-am ridicat. Mie îmi era destinat. O mînă energică îmi caligrafiase numele cu un pix cu pastă albastră. În drum spre camera de lucru, am deschis plicul. Înăuntru, o anonimă. Şi se mai zice că ziua bună se cunoaşte de dimineaţă... Dintr-o privire mi-am dat seama că expeditorul nu era nimeni altul decît individul de la telefon. Îmi scria dumnealui:

Stimate domnule Zincă,

Nu mă aşteptam din partea dumneavoastră la un asemenea gest. E drept, v-aţi ţinut de cuvînt, aţi venit la întîlnire, dar nu singur ci însoţit de cîţiva „curcani". M-aţi denunţat, deci. E tot ce aţi găsit mai bun de făcut. Ce v-a determinat? Faptul că mă ţin în umbră, că nu-mi dezvălui identitatea, că doresc ca şi în continuare să rămîn în umbră nu înseamnă că sînt, implicit, şi un individ primejdios, bun de dat pe mîna autorităţilor. Îmi pare rău, dar cu bună ştiinţă v-aţi

tăiat singur craca. Nu cred că o să vă mai caut vreodată. Eu însă v-am avertizat şi vă mai avertizez o dată: dacă o să vă încăpăţînaţi să dezgropaţi morţii, s-ar putea ca totul să se încheie prost pentru dumneavoastră, chiar foarte prost... Opriţi-vă din acţiune pînă nu va fi prea tîrziu. Ascultaţi-mi sfatul şi n-o să regretaţi. A! Să nu uit! Să ştiţi, mi-e indiferent dacă scrisoarea de faţă o veţi preda sau nu autorităţilor. N-au cum să dea de mine, căci SÎNT INVIZIBIL. Iar scrisul nu-i al meu.

M-a pufnit rîsul. Mai cu seamă chestia cu „omul invizibil" m-a făcut să rîd. Pe urmă, însă, m-a cuprins o nelinişte vecină cu teama. Scrisoarea conţinea o ameninţare clară. M-am lăsat sleit într-un fotoliu. Nu mai încăpea nici o îndoială, ziua începuse prost. M-a luat frigul şi m-am înfăşurat şi mai bine în halatul de casă. Pe măsură ce se scurgeau minutele, eram tot mai înspăimîntat. „Omul invizibil"?! Avea un motiv serios dacă risca jucîndu-se cu focul.

Am dat cafeaua uitării. În jurul meu se petrecea ceva care, deocamdată, îmi scăpa. Mi-am aprins o pipă şi am încercat să-mi risipesc spaimele. Am izbutit sau cel puţin aşa mi s-a părut. Am început să meditez. Necunoscutul mă acuza că aş fi cerut sprijinul autorităţilor. Mai exact, că l-aş fi denunţat. E drept, în chestiunea asta, pînă la un punct, mă simţeam oarecum vinovat. Ofiţerul de la „Circulaţie" îşi făcuse apariţia cu totul întîmplător şi nu la apelul meu. De aici, probabil, şi încurcătura rezultată... Aşadar, fostul paraşutist venise în parc, nu mă păcălise, aşa cum crezusem iniţial... Am sărit, pe neaşteptate, din fotoliu şi m-am repezit la unul dintre caietele lui Dragoş Balaban, dornic să-l confrunt cu scrisoarea primită. Mă pricep la grafologie. Mă aflam în faţa a două grafii fundamental diferite... Ciudat! Ce-l determinase atunci pe autorul epistolei să încheie cu cuvintele: „Iar scrisul nu-i al meu"? Nu cumva pentru că-i recunoşteam grafia? Degeaba îmi sugera că nu e un individ primejdios. În realitate - ce mai? - se temea să dea ochii cu reprezentanţii ordinii publice. Aşa şi nu altfel se explica faptul că renunţase la întîlnire. Dar o teamă şi mai mare îl determinase să intre într-un contact „invizibil" cu mine. „Da, da, îmi tot spuneam, e un

individ certat cu legea, dacă simpla apariţie a unui motociclist, şi ăla în uniformă, l-a determinat să rămînă ascuns în întunericul nopţii.

Pufăiam disperat din pipă, întrebîndu-mă: Ce voia omul ăsta de la mine? Să-mi comunice, desigur, ceva foarte important, dacă s-a hotărît să-mi propună o întîlnire într-un parc pustiu. De ce insista atît de mult să abandonez cazul pilotului dispărut fără urmă? De ce-mi cerea să nu dezgrop morţii? În anonimă, mi-o spunea negru pe alb: „S-ar putea ca totul să se încheie prost“. Ce trebuie să înţeleg? Că viaţa îmi era în pericol! O, în clipele acelea, cîte nu mi-au trecut prin cap! Mi-am amintit de figura bănuitoare a ofiţerului care-mi cercetase actele, de surîsul său ironic, de faptul că la un moment dat am crezut că el ar fi necunoscutul. Mi-am amintit de Turnul paraşutiştilor aşa cum se profilase în noapte, ca o cetate îngustă şi teribil de înaltă. Iar printr-o asociaţie de idei, am ajuns iar cu gîndul la fostul paraşutist Dragoş Balaban. Poate că la ora aceea aş fi ştiut multe amănunte despre aviatorul Puiu Tudoran, dacă întîlnirea de la miezul nopţii n-ar fi fost dată peste cap de apariţia inopinată a reprezentantului ordinii publice. Dar s-ar putea ca necunoscutul să fi chemat autoritatea. Cu scopul de a mă teroriza, de a mă împiedica să-mi desfăşor calm cercetările. Gîndul ăsta mi s-a înfipt adînc în minte. Da, da, necunoscutului îi plăcea să se „joace“ La urma urmei, ceea ce ar fi dorit să-mi dezvăluie în parc i-ar fi fost la îndemînă s-o facă şi în scris. Pînă şi gestul său de a-mi strecura pe sub uşă o anonimă, şi încă una scrisă de mînă, cum altfel aş putea să-l interpretez? Nu de alta, dar scrisul oricui reprezenta, în cele din urmă, un indiciu, un eventual corp delict, iar în faţa tribunalului, o probă. Dacă aş fi avut la îndemînă o trusă criminalistică, aş fi relevat pe plic, pe hîrtie, niscaiva amprente... Cum de săvîrşise o asemenea imprudenţă? E drept, ţinuse să-mi atragă atenţia: „Mi-e indiferent dacă predai sau nu autorităţilor scrisoarea de faţă. N-au cum să dea de mine căci SÎNT INVIZIBIL“. Fleacuri!

Să-i fie oare chiar atît de indiferent? Atunci de ce indiferenţa sa se transforma în îngrijorare sau poate în spaimă atunci cînd amintea de investigaţiile mele în cazul pilotului Puiu Tudoran?

Primele ceasuri ale dimineţii mi le-am cheltuit într-o continuă frămîntare. Ajunsesem să-mi pară sincer rău că întîlnirea nu avusese

loc; cine ştie, poate că la ora aceea aş fi fost ceva mai liniştit şi mai sigur în documentarea care, de acum înainte, nu mă mai angaja decît pe mine. Şi zău că, dacă aş fi ştiut de unde să-l iau pe autorul scrisorii, nu m-aş fi dat îndărăt să-i cer să mă invite oriunde, la orice oră. Acum nu-mi rămînea decît să aştept un nou semn din partea sa, dacă va binevoi să mi-l mai dea. Pînă atunci, cu orice risc, îmi voi continua investigaţiile. Dacă o să mă atace, cu atît mai rău pentru el. Am încredere în criminaliştii noştri. Îl vor găsi repede pe ucigaş. Desigur, zîmbiţi. Şi eu, scriind aceste rînduri, îmi permit să zîmbesc. Dar în ziua aia...?

Sub apăsarea acestor simţăminte şi în acelaşi timp dornic să vin în ajutorul celor ce-l vor căuta pe ucigaşul meu, mă apucasem să-mi notez în jurnal gîndurile, ipotezele, deducţiile. Bing-bang-ul de la intrare mi-a întrerupt scrisul. „O nouă anonimă" am gîndit, deloc amuzat. M-am grăbit s-o caut sub uşă, dar n-am descoperit nici urmă de plic. Am deschis uşa şi am înlemnit: în faţa mea se afla, drept ca un brad, tînărul ofiţer de serviciu de la secţia de miliţie unde intrasem în ajun. L-am recunoscut imediat. Cum a ajuns la mine? Doar nu mă recomandasem, nici nu-i spusesem unde domiciliez?!...

– Bună ziua, mi-a zîmbit ofiţerul cu sfiiciune. Vă deranjez cumva?

– Nu, nu, am bîiguit, zăpăcit ca un copilandru surprins la borcanul cu dulceaţă. Intraţi, vă rog...

L-am condus în birou. L-am poftit să ia loc, însă m-a refuzat.

– Nu, nu, mulţumesc. Ştiu cît sînteţi de ocupat. N-o să vă reţin atenţia prea mult... Permiteţi-mi, sînt locotenentul-major Petre Ioan...

– Îmi pare bine.. Văd că mă cunoaşteţi. N-am putut să-mi stăpînesc uluirea. Nu ţin minte ca aseară să-mi fi declinat identitatea.

– Tocmai... în legătură cu cele petrecute în cursul nopţii... Se juca nervos cu chipiul din mînă. Ştiţi, sînt aici din ordinul comandantului.

– Ordinul?! nu mi-am putut ascunde mirarea. Vă ascult.

– Aseară, cum să vă spun, n-am ştiut cine sînteţi. Însă cînd aţi intrat în sediu am observat că aveaţi o faţă răvăşită, de om zbuciumat, chiar înspăimîntat. N-aş vrea să mă înţelegeţi greşit, dar

expresia feţei dumneavoastră era a unui om care comisese un act necugetat şi care luase hotărîrea să se predea de bunăvoie. Mă iertaţi, da? Suferim şi noi de anumite deformaţii profesionale.

– Ia te uită, domnule! am exclamat izbucnind în rîs. Nu-mi amintesc să fi scos vreo vorbă.

– Exact. Am înţeles din tăcerea dumneavoastră că vi s-a întîmplat ceva, dar aţi plecat aşa cum aţi venit. Aţi izbutit să stîrniţi în mine tot felul de bănuieli. În consecinţă, am trimis pe urmele dumneavoastră doi colegi.

– Pe o motocicletă?

– Da. Dacă vă amintiţi, unul dintre ei v-a legitimat. Iar după ce v-aţi îndepărtat, celălalt asta nu mai aveţi de unde s-o mai ştiţi s-a luat după dumneavoastră.

Am zîmbit cu tristeţe. Aşadar, autorul scrisorii, oricine ar fi fost - Balaban sau „omul invizibil" a avut perfectă dreptate. Cine altcineva dacă nu eu îi atrăsesem pe „băieţi" la locul întîlnirii? Trecînd pragul miliţiei, săvîrşisem o imprudenţă condamnabilă. Mă abătusem de la regula jocului. Ce mai, eram vinovat.

– M-am prezentat să vă cer scuze, a urmat ofiţerul, pentru că aşa, tam-nisam, aţi fost legitimat, dar în acelaşi timp să vă atrag atenţia că, după toate aparenţele, aţi fost urmărit de o persoană neidentificată şi care a izbutit să dispară în noapte... În ultima vreme, în acest sector s-au comis cîteva acte de tîlhărie, de aceea am ţinut să vă avertizăm.

– Adică să nu mă mai plimb pe acolo după miezul nopţii?

– La ora aceea, da, e riscant să vă plimbaţi de unul singur, a precizat ofiţerul. Deocamdată, căci sîntem pe urmele tîlharilor... După ce o să-i prindem... Mă înţelegeţi?

– Cum să nu vă înţeleg? Vă mulţumesc că m-aţi prevenit şi vă asigur că o să vă dau ascultare...

După ce s-a mai scuzat că se văzuse nevoit să mă deranjeze, ofiţerul s-a retras, lăsîndu-mă mai ameţit decît un boxer la capătul unui meci istovitor.

Mi-am făcut-o singur. Iată-mă iarăşi în faţa unei crîncene dileme: să dau ascultare lui Sorin Tudoran şi necunoscutului de la telefon sau să-mi văd mai departe de documentare, ca şi cînd

deasupra capului meu n-ar plana nici o primejdie? Nu încape nici un fel de îndoială că mai înţelept ar fi fost să-mi văd de-ale mele. Mi se infiltraseră în sînge nişte drăcuşori, din pricina lor nu-mi mai găseam locul. Poate că dacă ai mei ar fi fost acasă, mi-ar fi venit şi mie mai lesne să scap de drăcuşori şi să mă potolesc...

M-am îmbrăcat în grabă, mi-am scos maşina din garaj şi la drum, băiete! Cu ce obiectiv? Unul singur: să verific dacă sînt sau nu urmărit, căci, analizînd prin ce trecusem, dar mai ales „drăgălaşele" mele convorbiri telefonice cu „omul invizibil", ideea mi se înfipsese bine de tot în minte.

Mai întîi am trecut pe la Veterani" Am intrat la generalul pe care-l vizitasem în ajun. Îmi propusesem să-i amintesc, deşi nu aveam nici un temei s-o fac, să nu uite de cererea mea. Spre surprinderea mea, m-a întîmpinat cu exclamaţia:

– Ce bine aţi făcut că aţi trecut pe la mine! Am un răspuns pentru dumneavoastră.

M-a poftit să iau loc, iar eu, încîntat de operativitatea veteranilor, mi-am scos cu un gest reflex pipa, însă nu mi-am aprins-o.

– Fostul comandant al regimentului, Nicolaescu Virgil, este astăzi colonel în rezervă. Locuieşte în Bucureşti, pe strada Brezoianu 153... Are şi telefon. Notaţi-l...

În timp ce-l notam, mă gîndeam că acum, chiar dacă aş vrea să mă supun sfaturilor „omului invizibil" şi să dau îndărăt, nu mai pot... Prea m-am vîrît.

– Ţin să vă atrag atenţia de altfel, la rîndu-mi, şi eu am fost atenţionat că omul e atins binişor de scleroză. Ce să-i faci? Bătrîneţea nu iartă. Vă descurcaţi dumneavoastră.

Generalul şi-a cercetat din nou carnetul de pe birou. I-am văzut sprîncenele blonde încruntîndu-se. Apoi privirile sale s-au oprit pe chipul meu.

– Cu fostul şef de stat-major al regimentului, Petre Rădulescu, pe atunci maior, lucrurile sînt ceva mai complicate. După o scurtă şovăire, a continuat: Acum patru ani, mai exact la 23 noiembrie 1960, Petre Rădulescu, ieşit la pensie cu gradul de locotenent-colonel, a fost găsit mort în garsoniera sa de pe strada Popa Soare nr. 13. S-a otrăvit - ca să fiu clar şi precis.

– Motivul? Am sărit ca ars de curiozitate. Îl cunoaşteţi?

– Îmi pare rău, n-am de unde să-l ştiu. La vremea respectivă, s-a presupus că suferea de o boală incurabilă. Dacă vă interesează toate amănuntele astea, căutaţi-o pe fiica lui şi staţi de vorbă cu ea.

Era departe de mine gîndul de a pune fapta locotenent-colonelului Rădulescu în legătură cu cazul Tudoran. Cele aflate mi-au aţîţat şi mai mult pasiunea investigaţiei. M-am fixat şi mai bine în scaun şi am început să mă interesez dacă sinucigaşul lăsase vreo scrisoare, vreun document, dacă mai avea şi alte rude.

Generalul s-a arătat nu numai binevoitor, ci şi răbdător - de ce să n-o spun? deşi toate amănuntele solicitate de mine cu atîta insistenţă nu intrau în competenţa organizaţiei pe care o reprezenta şi o slujea. La despărţire, strîngîndu-mi mîna, mi-a spus-o pe şleau:

– Aştept cartea... cu autograf, se înţelege...

Afară, în timp ce trăgeam în piept aerul dulce al unui octombrie însorit, am iscodit strada, să descopăr vreun semn al „inamicului din umbră“ Bineînţeles, nu l-am descoperit. Am pornit liniştit cu maşina mai departe. M-am pomenit gîndind: „Din jocul meu (de astă dată, ce mai? mă jucam şi eu), m-am ales cu două adrese - a unui senil şi a unui decedat... Sînt bogat... A continua jocul înseamnă a mă pune într-o situaţie din ce în ce mai incomodă.“ Eu însă plecasem de acasă cu un obiectiv. M-am încăpăţînat şi l-am atins. Am ieşit în bulevardul Schitu Măgureanu, de acolo am cotit la stînga, îndreptîndu-mă spre Ministerul de Interne. Am parcat în dreptul Biroului de informaţii, unde am şi intrat. Vă daţi seama că nu mă aducea acolo nici o treabă, însă eram mereu cu gîndul la „omul invizibil“. Am zăbovit în sala de aşteptare a Biroului vreo zece minute, m-am uitat în cîteva rînduri la aceleaşi tablouri înfăţişînd peisaje din ţară, ba m-am instalat şi într-un fotoliu, am răsfoit un ziar, după care, din nou la volan, am gonit spre casă. M-am băgat în halat şi papuci şi m-am pus pe aşteptat: dacă Balaban sau acel „om invizbil“ se ţinuse după mine, voi dobîndi în curînd o confirmare. Şi atunci... Ei da, şi atunci? Stăteam în faţa întrebării ca la o răscruce de drumuri... Încotro? Înainte? Pe loc? Înapoi? În toiul frămîntărilor mele, a răsunat pe neaşteptate telefonul; mă chema „la luptă“. Nu mă înşelasem. Din instinct, am conectat casetofonul.

– Vă credeam un om de cuvînt... s-a „tras“ de la celălalt capăt al firului „primul foc de armă“

De astă dată aş fi jurat pe tot ce am mai scump pe lume că glasul necunoscutului era al celui care mă „ocolea“ de mai bine de patruzeci şi opt de ore, adică al fostului paraşutist Dragoş Balaban.

– La ce vă referiţi?

– Aţi primit scrisoarea?

– Da.

– Recunoaşteţi că m-aţi denunţat? mă luă interlocutorul meu la rost, de parcă eu aş fi fost cel anchetat.

– Nu, nu recunosc. Recunosc însă că din vina mea întîlnirea n-a mai avut loc, dar nu pentru că v-aş fi denunţat, ci pentru că am săvîrşit o imprudenţă pe care o regret sincer...

Vă rog să mă credeţi, dragi cititori, că toate acestea le-am rostit din dorinţa fierbinte ca „omul invizibil“ să-mi propună o nouă întîlnire.

– N-aţi renunţat la anchetă...

„E Balaban, mi-am spus eu victorios, îşi voalează vocea, ceva nu-i merge, nu-i izbuteşte... Auzul meu fin nu se lasă indus în eroare aşa de uşor.“

– De unde ştiţi?

– Aţi fost din nou pe la Veterani“ apoi la Interne. De ce ţineţi să dezonoraţi o familie de oameni cumsecade?

Am simţit fiori reci străbătîndu-mi trupul înfierbîntat. Aşadar, mult aşteptata confirmare s-a produs. „Omul invizibil“ alias Balaban, mă supraveghea, mă fila chiar.

– Aşa e, am fost acolo, am recunoscut eu cu ochii pe casetofon: funcţiona.

– Îmi pare rău pentru dumneavoastră că n-aţi renunţat la anchetă. Cînd am văzut că nu pot să vă conving, am crezut că so... Brusc, interlocutorul meu s-a înecat, a tuşit, s-a scuzat, s-a enervat. S-o ştiţi de la mine, nu procedaţi corect una i-aţi făgăduit lui Sorin Tudoran şi alta faceţi... Pesemne că nu v-aţi dat seama de consecinţe sau nu vreţi să ţineţi seama...

Acum ascultam sub înrîurirea celor patru cuvinte: „am crezut că so...

– Continuînd ancheta, subminaţi viitorul unui cămin, mi-a mai spus şi mi-a trîntit telefonul în nas.

– Alo! Alo! Alo! am mai strigat eu cu disperare o vreme. Într-un tîrziu, l-am pus în furcă. Mi-am recăpătat calmul. Mi-am aprins pipa... Am derulat banda magnetică. Voiam să aud iarăşi glasul, dar mai ales cele spuse de „omul invizibil"

„Îmi pare rău pentru dumneavoastră că n-aţi renunţat la anchetă" îmi reproducea casetofonul. Cînd am văzut că nu pot să vă conving, am crezut că so... (tuse... tuse) apoi: S-o ştiţi de la mine, nu procedaţi corect una i-aţi făgăduit lui Sorin Tudoran şi alta faceţi...

Am întrerupt banda, am derulat-o, am ascultat nu exagerez de vreo zece ori: „Cînd am văzut că nu pot să vă conving, am crezut că so... Pe urmă, cum „omul invizibil" s-a înecat, a tuşit, după care a schimbat cursul frazei începute. Fără îndoială că a voit să spună: „Am crezut că so... ţia mea o să vă convingă" Şi-a dat seama că se trădează. M-am cutremurat şi, fără să vreau, am scos un ţipăt de-a răsunat toată încăperea: „Puiu Tudoran! Puiu Tudoran trăieşte!" Am început să mă plimb nervos, măsurînd încăperea de la un capăt la celălalt. În fine, necunoscutul s-a trădat, şi-a dezvăluit identitatea. O, desigur, şi-a dat seama că-l luase gura pe dinainte şi schimbase vorba reluînd peroraţia de la cuvîntul întrerupt la silaba *so*; „S-o ştiţi de la mine" rostise, încercînd astfel să repare gafa şi să mă inducă în eroare. Totul şi toate le socoteam ca avînd o legătură logică. Spaima de anchetă... de adevăr... că dezvăluirile se vor răsfrînge asupra văduvei... că-l vor dezonora pe fiu... că-i voi periclita căsnicia: „continuînd ancheta, subminaţi viitorul unui cămin" Totuşi, puţin cîte puţin, îndoiala începu să-mi dea tîrcoale. În izbucnirea mea exista cel puţin un punct vulnerabil. Poate că „omul invizibil" intenţionase să spună: „Ştiam că dacă nu o să vă conving eu, o să vă convingă soţia lui Puiu Tudoran" şi nicidecum aşa cum hotărîsem eu: „Soţia mea" „Bine! Fie!" mi-am zis trăgînd din pipă. Atunci, ce l-a împiedicat să-şi ducă fraza pînă la capăt? A tuşit, s-a încurcat, a murmurat altceva." M-am învîrtit multă vreme în jurul fantasticei mele deducţii care mă atrăgea ca un magnet. Puiu Tudoran trăieşte sub o altă identitate, am început eu să fabulez. Douăzeci de ani a trăit

ascuns. Deodată, a simţit apropierea primejdiei, stîrnită chiar de propriul său fiu. Lala Jiga a informat-o pe viitoarea soacră de scrisoarea pe care Sorin Tudoran mi-a trimis-o, iar mama acestuia, cunoscînd tainica existenţă a soţului, i-a adus celui „dispărut fără urmă“ la cunoştinţă că-l paşte primejdia de a se stabili adevărul. Mă simţeam în momentele acelea de parcă aş fi sorbit o băutură miraculoasă... pluteam într-o dulce stare de imponderabilitate. Pluteam şi mă întrebam: „Oare ce l-a determinat pe Puiu Tudoran să trăiască ascuns, să ia o altă identitate?“ Căutînd un răspuns, mi-au trecut prin cap vreo zece ipoteze. Nu are rost să le înşirui pe toate. Una însă ţin s-o consemnez în cartea de faţă. Iat-o: Prăbuşindu-se cu avionul în flăcări, Puiu Tudoran n-a murit, ci a căzut în mîinile inamicului. De aici încolo, noul său destin început la Otopeni, la 24 august 1944, a luat calea firească a serviciului german de spionaj. Ce ziceţi, era frumoasă şi ispititoare ipoteza? Desigur, antecedentele personalităţii lui Tudoran contraziceau ipoteza mea îndrăzneaţă. Totuşi, istoria spionajului a înregistrat şi anumite excepţii. De ce n-ar fi fost şi Puiu Tudoran o excepţie?

Aş fi putut să fiu contrazis, punîndu-mi-se şi următoarea întrebare: „Dacă aţi acordat un credit atît de mare acestei ipoteze, de ce n-aţi găsit cu cale să aduceţi la cunoştinţa autorităţilor supoziţiile dumneavoastră?“ Într-adevăr, aşa ar fi fost normal să procedez. N-am procedat totuşi aşa. Motivul? Astăzi nu mă sfiesc să vi-l dezvălui. Mi-era teamă ca nu cumva fantezia să-mi joace vreun renghi penibil. Vă daţi seama în ce situaţie m-aş fi pus. Mi se mai întîmplase ca propria-mi imaginaţie să-şi bată joc de mine. Mi-am spus: „Mai bine strîng cît mai multe probe... să mă conving că n-am căzut în capcana propriei mele născociri scriitoriceşti“ Ca să pot înainta cu succes, mi-am zis că mai întîi şi întîi ar trebui să dezleg un prim nod: Este Dragoş Balaban una şi aceeaşi persoană cu „omul invizibil“? A răspunde afirmativ la întrebare însemna să accept fără echivoc şi ipoteza că ar fi una şi aceeaşi persoană cu Puiu Tudoran... O asemenea ipoteză era, din capul locului, infirmată de existenţa fotografiei de acum două decenii a pilotului dispărut fără urmă. Vă asigur că nu exista nici o asemănare, absolut nici una, între ofiţerul imortalizat de un oarecare obiectiv fotografic şi fostul paraşutist. Îmi

veţi replica: „Poate că, trimis în ţară ca agent, dispărutului fără urmă i s-a făcut vreo operaţie estetică“ Da, ar fi fost posibil... Însă oricît de izbutită ar fi fost o asemenea intervenţie, oricît de mult i-ar fi schimbat celui în cauză fizionomia, n-ar fi izbutit să-l facă ceva mai... înalt. Or, între înălţimea lui Tudoran (1,72) şi a lui Balaban (1,87-1,90) era o diferenţă mare. Asta fiind situaţia, nu-mi mai rămînea decît să renunţ la ipoteza că Dragoş Balaban ar fi una şi aceeaşi persoană cu Puiu Tudoran. Totuşi, repet, nu vedeam progresul investigaţiilor mele fără dezlegarea nodului numit Dragoş Balaban... În cîteva rînduri am avut toate motivele să-l cred implicat direct în tot ce s-a întîmplat în ultima vreme. Cînd i-am arătat fotografia lui Puiu Tudoran, omul a îngălbenit şi m-a părăsit în grabă, lăsîndu-mă cu gura căscată. Din ziua aceea a dispărut şi nu a mai arătat nici un interes pentru recuperarea caietelor încredinţate. Există sau nu vreo legătură între paraşutistul Balaban şi pilotul Tudoran? Iată nodul. Hotărît să-l dezleg, l-am chemat pe paraşutist la telefon. Mi-a răspuns sora lui:

– Da, e acasă... E însă suferind... zace...

– Aş vrea să schimb cu el cîteva cuvinte, stăruii eu cu gîndul la casetofonul care înregistra convorbirea.

– Aşteptaţi să-l întreb dacă poate veni la telefon, îmi propuse ea împăciuitor.

Puţin mai tîrziu, am auzit în receptor vocea lui Balaban. În sfîrşit!

– Bună ziua. Am auzit că m-aţi căutat, mi s-a adresat el cu o suferinţă în glas. Vă rog să mă iertaţi...

– Ce-i cu dumneata, dom'le? l-am întîmpinat eu prieteneşte. Ai plecat, mi-ai lăsat caietele, nu mi-ai mai dat nici un semn...

– Încă o dată, vă rog să mă scuzaţi...

– Am auzit că ai fost plecat, am continuat eu cu dezinvoltură, de parcă ne-am fi cunoscut de multă vreme.

– Da, am avut puţină treabă la Suceava.

Am tresărit. Înregistrasem o primă minciună. Ieri sau alaltăieri, sora lui îmi vorbise de nişte drumuri la Oradea sau la Satu Mare.

– Cînd dai pe la mine?

– Deocamdată zac... nu ştiu...

– La fotografia aia pe care ţi-am arătat-o te-ai mai gîndit?

– Să lăsăm deocamdată asta... Cum o să mă pun pe picioare, vă caut eu...

Mi-a dat astfel de înţeles că voia să curme discuţia.

– Îţi doresc multă sănătate, i-am urat. Şi, te rog, mai gîndeşte-te la fotografie, am adăugat eu insinuant şi nu fără o anumită răutate. Te aştept. La revedere!

Am pus receptorul în furcă şi, ca un hămesit, m-am repezit la casetofon. Am derulat. Am ascultat... Am tăiat banda cu ultima convorbire şi am lipit-o de banda altei role ca să pot asculta comparativ la două magnetofoane deodată. Din toată truda mea n-a rezultat nimic. N-am ajuns la nici o concluzie. Vocile parcă se asemănau, dar, în acelaşi timp, se şi deosebeau. M-am enervat şi am lăsat totul baltă. Bine că feciorul meu nu era acasă, altfel, cu siguranţă că m-aş fi luat aşa din senin de el şi i-aş fi tras şi două scatoalce. Lucrurile stînd astfel, am socotit că-i mai bine să ies în oraş, să mă mai răcoresc puţin.

XII. MEMORIA SENILILOR

Volanul e reconfortant, îţi fură gîndurile, te obligă să fii atent la tot ce se întîmplă în jurul tău. O raită prin oraşul peste care cobora amurgul m-a remontat. Abia cînd făceam plinul la benzinăria de la podul Băneasa, mi-am amintit că deţineam o adresă. Ce-ar fi să-i fac fostului comandant al Regimentului 2 Vînătoare o vizită inopinată? Dacă nu-l voi găsi acasă, atîta pagubă. Iar dacă-l voi găsi, cu atît mai bine... Şi ce dacă era puţin senil? Pe toţi ne paşte într-o măsură mai mare sau mai mică bătrîneţea cu tot cortegiul ei de suferinţe... Am pornit-o într-acolo. Vă rog să mă înţelegeţi, trebuia să întreprind ceva. Dacă m-aş fi întors la locuinţa mea, mi-aş fi ieşit din minţi.

Am zărit de departe o casă veche boierească, cu tencuiala căzută. „Aia trebuie să fie!“ mi-am zis. N-am greşit. Clădirea asta cîndva solidă arăta acum, cred că din pricina zidurilor mîncate de vreme, ca un boier scăpătat ce continua de decenii să poarte cu nobleţe aceleaşi haine ciuruite de molii...

Am lăsat în urmă o poartă de fier forjat, mîncată de rugină, gata să se prăbuşească. După ce am urcat cîteva trepte, şi ele ronţăite de ani, m-am oprit în dreptul unei uşi grele, acoperită cu un strat gros de praf. Am apăsat pe buton   era o oră rezonabilă, cînd vizitele nu sînt privite cu ochi răi. Mă aşteptam să-mi deschidă o babornită care să mă bage în sperieţi - de vină, fireşte, era clădirea coşcovită. Cînd colo, m-a întîmpinat o femeie înaltă, voinică, cu un coc enorm, „construit“ pe creştet ca un turn. Dacă avea patruzeci şi

cinci de ani. Era ceea ce se numeşte o femeie coaptă, atrăgătoare. Purta un capot ponosit, de mătase neagră, cu flori mari, roşii şi decolorate, ce se mula insinuant pe rotunjimile trupului ei robust. M-a întrebat, cercetîndu-mă cu interes, pe cine caut. Nu cumva am greşit?

– Cu domnul Nicolaescu...

– Cu Nicolaescu-junior sau cu domnul colonel?

Datorită acestei întrebări, am înţeles că înaintea mea se găsea nora fostului comandant.

– Da, cu domnia sa, domnul colonel, am răspuns eu grav, scoţîndu-mi pipa cu intenţia de a o impresiona. A rămas indiferentă, chiar scîrbită, şi am reţinut amănuntul.

– Vă rog să mă urmaţi, m-a poftit.

Am urmat-o prin cîteva încăperi întunecoase. Simţeam sub picioare covoare moi... Vedeam conturîndu-se vag un mobilier de stil. Mirosea a praf. Am ajuns la o uşă înaltă şi parcă neagră din pricina întunericului.

– Papa, eşti căutat! a strigat ea.

N-a mai aşteptat nici un răspuns. A deschis uşa şi literalmente m-a îmbrîncit într-o odaie cu mult mai luminoasă decît celelalte. Dintr-un fotoliu vechi, cu tapiseria ruptă, s-a ridicat un bărbat înalt, uscăţiv, purtînd un halat de casă, cîndva din catifea reiată, cu guler de satin albastru. Ţinea în mîna dreaptă o pipă, amintind de Sherlock Holmes. Pomeţii obrazului erau năpădiţi de o roşeaţă bolnăvicioasă, cele cîteva fire albe de păr şi le pieptănase peste cap. M-a cercetat cu nişte ochi apoşi, pierduţi în adîncul găvanelor, şi m-a întrebat într-o şoaptă misterioasă:

– Sînteţi de la Consiliul de Miniştri?

N-a fost atent la răspunsul meu, s-a apropiat de uşă în vîrful picioarelor, a deschis-o brusc de parcă s-ar fi aşteptat să surprindă acolo pe cineva spionîndu-l. Nu-l spiona nimeni. S-a întors mulţumit spre mine, cu mîna stîngă înfundată în buzunarul halatului, iar cu cea dreaptă, în care ţinea pipa fără tutun, întinsă teatral. Am ascuns-o repede pe a mea.

– Domnule, cred că aţi văzut şi dumneavoastră cum sînt spionat, cum se trage cu urechea pe la uşi... Nu mai am linişte în propria mea casă... Nora mea - aţi văzut-o? - complotează cu fiul

meu... Cică le stau pe cap... Vor să mă izgonească, să mă dea afară din casă, să mă lase pe drumuri. Mă fură... Da, da...

Era un bărbat mai înalt şi mai drept decît mine. Şi chiar în halatul acela vechi şi ros pe la coate mai păstra încă o anumită distincţie în mişcări, specifică militarilor de carieră.

– Domnule colonel, nu sînt de la Consiliul de Miniştri. Sînt scriitorul... Am scos, aşa cum se obişnuieşte în asemenea împrejurări, o carte de vizită şi i-am întins-o.

– A, sînteţi scriitor! s-a bucurat el cercetîndu-mi „legitimaţia“ Păi am şi eu cîţiva prieteni scriitori... Apropo, ce mai face Cezar Petrescu? Tot la Buşteni?... Tot la Buşteni?

Mi-am amintit pe dată de avertismentul generalului de la Comitetul naţional al veteranilor. De, dacă am pe dracu-n mine şi-mi caut cu lumînarea! Ce era să-i spun? Că Cezar Petrescu a trecut de mult în lumea umbrelor? Mi-a arătat un scaun cu fundul împletit din pai. El şi-a reluat locul în fotoliu. Cînd m-a văzut şi pe mine aşezat, a continuat:

– Cezar Petrescu ne-a iubit pe noi, zburătorii... A scris articole despre performanţele noastre... Raidul Bucureşti-Varşovia-Bucureşti din '33...

Vorbea acum ca un om care-şi amintea perfect trecutul, ceea ce m-a bucurat şi a stîrnit în sufletul meu o undă de speranţă.

– Vreau să scriu şi eu despre aviaţie, domnule colonel.

– Mă bucur! Mă bucur!... mi-a zîmbit el admirativ, ţinîndu-şi pipa în colţul gurii.

– Aţi comandat Regimentul 2 Vînătoare...

– Da, domnule, în perioada cea mai dificilă. Ah, zilele acelea! Unde sînt? Unde s-au dus? Mă simt ca un şoim fără aripi... Vor să mă dea afară din casă, să mă lase pe drumuri... Vorbea acum în şoaptă. Nu-mi dau, dom'le, de mîncare... Noră-mea e o zgripţuroaică. Dacă vreţi să ştiţi, pînă şi pensia mi-o fură. Da' eu nu mă las... Trimit întruna memorii, dom'le... E bine că aţi venit... să vedeţi şi dumneavoastră cîmpul de luptă şi să comunicaţi domnului prim-ministru...

– Să vedeţi, eu sînt scriitor...

– A, da, că bine zici... Te-a trimis Cezărică la mine. De mult nu l-am mai văzut. Ce crezi, dacă i-aş trimite cîteva rînduri? S-o pedepsească pe noră-mea.

Fixaţia colonelului în retragere îmi era clară. La fel de bine mi-am dat seama că zone ale scoarţei sale cerebrale erau încă neatinse de scleroză, şi dacă izbuteam să menţin convorbirea noastră în această zonă, atunci n-ar fi fost exclus ca efortul meu să fie încununat de succes. Am încercat, trecînd la un atac frontal.

– Vi-l mai amintiţi pe locotenentul Tudoran Puiu?

– Cum să nu? Nu-s chiar atît de ramolit, dom'le! s-a supărat fostul colonel. A fost un zburător bun, curajos... I s-a întîmplat ceva?

Dintr-un foc, m-a dezarmat. Ar fi trebuit să rîd, să mă amuz, să-i zic că „domnul prim-ministru" o să-l aibă în vedere şi o să-l apere de noră-sa, apoi să mă ridic şi să plec.

– A murit... i-am spus eu cu o anumită agresivitate.

– Greşeşti! m-a corectat gazda privindu-mă sarcastic, de parcă ar fi vrut să-mi atragă atenţia, nu fără răutate, că nu mă mai ţine memoria. A dispărut fără urmă... A avut o explozie la bord...

– Da, aveţi dreptate.

– A ieşit la vreme din scenă, am spus, cînd mi s-a raportat că nu s-a mai întors la bază... Altfel, ar fi ajuns în faţa Tribunalului militar pentru trădare... Înţelegeţi?

– Trădare însemna spionaj în favoarea inamicului, nu-i aşa?

– Aşa e, domnule! Ar fi fost o ruşine pentru regimentul meu, pentru aviaţia română. „A ieşit la vreme din scenă" au fost cuvintele mele cînd mi s-a raportat...

– Existau probe? am încercat eu să-l menţin în zona încă vie a memoriei.

– Totul a pornit de la nişte anonime... Le-a primit maiorul Rădulescu. Îl ştii, nu-i aşa? El, pe lîngă că era şef de stat-major, ţinea în mînă Biroul 2... Contrainformaţiile... Să stai de vorbă şi cu Petrică. El cunoaşte toată afacerea. Nu ştiu ce are cu mine. Ori de cîte ori îl chem la telefon, nu vrea să-mi răspundă... Ştiu eu de ce! Pe chipul uscăţiv, cu pometii proeminenţi, s-a ivit un surîs ştrengăresc. I-am suflat-o pe Marlène, domnule, asta-i. Eram mai chipeş decît el. Dar fleţu' ăsta e un ranchiunos. Îmi poartă şi acum, după atîţia ani,

pică... Colonelul a încremenit visător, privindu-şi în tăcere pipa fără fum.

Nu l-am tulburat. Mi s-a părut că adormise. După cîteva minute însă l-am auzit adresîndu-mi-se:

– Domnule, vrei să mă ajuţi?

Ignorîndu-i fixaţia, l-am întrebat:

– În ce chestiune?

– Noră-mea vrea să mă dea afară din casă...

– Dar fiul dumneavoastră? i-am ieşit eu în întîmpinare.

– Pîn' s-a-nsurat a fost un băiat bun, ascultător... Acum complotează împotriva mea. Nu de capul lui, ci aţîţat de ea. Cuscrul meu a fost colonel de infanterie şi nu-i suferă pe aviatori. El le-a dat ideea...

– Dar pe locotenentul Aurelian Huţan îl mai ţineţi minte? am virat eu scurt către subiectul meu, intuind cum trebuie să înaintez prin scleroza cerebrală a gazdei

Colonelul a zîmbit semeţ:

– La anii mei, cu memoria stau încă bine, domnule dragă. Cu altele... Hm!... Huţan e bruneţelul acela care a zburat în celulă cu Puiu Tudoran, nu-i aşa? Ei vezi, numai nor'mea mă reclamă peste tot că sînt un ramolit, că nu mai am ţinere de minte şi umblă cu vorbe.

L-am întrerupt pentru a-mi verifica o impresie:

– Mai trăieşte oare Huţan?

– Îmi pare rău, domnule, că nu-ţi mai aminteşti... Doar susţii că erai pe acolo. (Bineînţeles, nu susţinusem nimic.) Huţan s-a prăbuşit şi el, doborît de inamic. Ce să-i faci? Dobori, dobori, da' mai eşti şi tu doborît. Aşa-i la război. Ăsta-i destinul vînătorului...

– Ce acuzaţii i se aduceau lui Puiu Tudoran?

Fostul aviator mă privea cu simpatie: se vedea cît de colo că îi făceau plăcere „provocările" mele. Se juca cu pipa. Şi tare mă stăpînea şi pe mine dorinţa de a-l imita, însă îmi pitisem pipa în buzunar.

– Erau mai multe acuzaţii... Că a aterizat la Otopeni în loc de Pipera, unde trebuia...

– A făcut-o intenţionat?

– Vezi, asta nu s-a dovedit. Că la Otopeni a acceptat dialogul cu îmfumuratul de Gerstenberg, care se considera aviator, dar, de fapt, era ataşat-aero al Legaţiei germane şi deci era omul Abwehrului la Bucureşti.

– Asta s-a dovedit?

– Păi chiar Puiu a recunoscut. Ofiţerul cu Biroul 2 mai deţinea o informaţie, cum că locotenentul Puiu Tudoran s-ar fi pus în slujba inamicului... Toate astea urmau să fie subiectul discuţiei unui juriu de onoare, iar apoi al tribunalului... dacă ar fi fost cazul. „A ieşit la vreme din scenă" au fost cuvintele mele cînd mi s-a raportat că nu s-a mai întors la bază.

– Se mai spunea...

– Fleacuri! Legende! Ăştia de la Biroul 2 întotdeauna fac pe misterioşii... „Am o informaţie" susţinea sus şi tare ranchiunosul ăsta de Petrică... „Barem acum lasă-l în plata Domnului, cînd e mort şi fără mormînt" îi răspundeam eu. Stai de vorbă şi cu el, dacă îl mai ajută memoria, o să-ţi spună multe. Fostul zburător surîse mefistofelic. Cred că un singur lucru nu-l uită... Al dracului, îl ţine bine minte. Noaptea în care i-am suflat-o pe Marlène... De aceea nu vrea să-mi răspundă la telefon... Multe chefuri am mai făcut împreună!

Am înţeles că nu voi mai afla nimic în plus de la colonelul în rezervă Nicolaescu Virgil. M-am ridicat să plec, convins că mă va apuca de braţ să mă reţină. N-a făcut-o. Nici din fotoliul acela jerpelit, prin care se zăreau strălucirea metalică a arcurilor rupte şi bucăţi negre de cîlţi, nu s-a ridicat.

– Îmi permiteţi să mă retrag, domnule colonel? Am folosit anume un ton milităros.

– Îţi permit, mi-a răspuns el somnoros. Am onoarea!

Din doi paşi, am fost la uşă: nu voiam să mai aud încă o dată povestea cu complotul noră-sii. Cînd am trecut prin sufrageria întunecoasă, şi-a făcut şi „complotista" apariţia. M-a condus pînă la ieşire fără să scoată un cuvînt. Acolo, în vestibul, mi-a întins mîna să i-o sărut. Era destulă lumină ca să-i zăresc negrul de sub unghiile date cu un lac sîngeriu, acum plesnit întocmai ca tencuiala exterioară a clădirii. I-am strîns mîna şi am ieşit în grabă. Afară, m-a făcut nespus de fericit o gură de aer proaspăt.

XIII. O PRIMĂ REZOLVARE

Seara, în liniştea odihnitoare a camerei de lucru, pe cînd derulam cu încetinitorul filmul zilei, zăbovind asupra secvenţelor mai importante, m-am pomenit la uşă cu sora fostului paraşutist Dragoş Balaban.

– Dumneavoastră?! am exclamat eu sincer uluit de apariţia ei.

M-a urmat în casă cu paşi mici, şovăielnici. Purta aceeaşi rochie neagră ca şi atunci cînd o văzusem pentru întîia oară.

– Uitaţi pentru ce vă deranjez... au fost primele ei cuvinte.

Nimic nu mă impresionează mai puternic decît o femeie plîngînd. Ochii îndureraţi ai vizitatoarei erau înlăcrimaţi. Uluirea de la început a făcut loc compasiunii.

Am poftit-o să ia loc, m-a refuzat dîndu-mi astfel de înţeles că intenţiona să nu mă reţină prea mult. Am întrebat-o neliniştit:

– S-a întîmplat ceva, doamnă?

– Am venit cu o misiune ingrată, mi-a răspuns ea într-un tîrziu.

– O misiune?! m-am arătat surprins. Iată un cuvînt nepotrivit pentru o femeie.

Pe faţa palidă, bolnăvicioasă a surorii lui Balaban a fulgerat, parcă fără vlagă, un surîs.

– Ce să fac? Cu scurgerea anilor am deprins şi eu vocabularul fratelui meu. De altfel, despre fratele meu va fi vorba. Zilele trecute aţi avut cu el o discuţie.

– Aşa e... Chiar aici. Am discutat pe marginea încercărilor sale literare.

– În toiul discuţiei, a urmat ea cu un glas egal, i-aţi prezentat o fotografie... a unui aviator, dacă nu mă înşel?

Mă intriga ceva, nu faptul că era la curent cu cele petrecute între mine şi fratele ei, ci scopul încă ascuns al vizitei.

– Da, doamnă, nu vă înşelaţi, am asigurat-o, curios să văd unde dorea să ajungă.

După o pauză cam lungă, femeia, mutîndu-şi privirea într-o parte, a continuat, de astă dată cu o voce sfioasă:

– Ce l-aţi întrebat în legătură cu fotografia?

N-am ezitat să-i răspund:

– Dacă între aviatorul din fotografie şi cel care i-a salvat viaţa există vreo asemănare... Dacă, în general, chipul pilotului îi spunea ceva.

– Iar fratele meu, din momentul acela, a avut o comportare bizară, nu-i aşa?

– Nu sînt de acord cu dumneavoastră. Aprecierea mi se pare cam exagerată, am combătut-o eu. Mai curînd a avut o comportare inexplicabilă.

Mi-am dat seama imediat că părerea mea i-a îndulcit oarecum „misiunea“ S-a înmuiat, mi-a aruncat o căutătură scurtă ca şi cînd ar fi urmărit să reţină expresia chipului meu, apoi s-a hotărît să ia loc. M-am aşezat şi eu şi, din obişnuinţă, am luat de pe măsuţa ce ne despărţea una dintre pipe. N-am umplut-o cu tutun, ci am început să mă joc cu ea.

– Ei bine, domnule, în cazul acesta aş dori să vă explic ceea ce dumneavoastră aţi numit o comportare inexplicabilă. Aţi aflat, îmi pare chiar din gura lui, că pe front a suferit o gravă contuzie cerebrală.

– După cîte ştiu, ăsta a şi fost, peste ani, motivul pensionării sale.

– Nu greşiţi. S-a uitat deodată la mine de parcă ar fi vrut să mă întrebe: „Oare o să poţi să-mi înţelegi durerea?“ A suspinat. Aş mai vrea să vă destăinui că, datorită contuziei, emoţiile îi pot fi fatale...

îi pot provoca crize... ale căror manifestări n-aş dori să vi le descriu...

M-am oprit din jocul meu cu pipa. Intuind forma acelor crize, m-am înfiorat. Cred că ceva din starea mea lăuntrică trebuie să mi se fi oglindit şi pe chip. M-a privit dezorientată, neştiind dacă să continue.

– Se pare că, arătîndu-i fotografia, aţi insistat să vă răspundă; fără să vreţi, i-aţi pus memoria punctul său vulnerabil sub semnul îndoielii, ceea ce a fost suficient să-i declanşeze una dintre crizele cele mai violente. Îl cunosc, îl îngrijesc doar de atîţia ani! Îşi presimţea criza... Cînd şi-a dat seama că i s-ar putea declanşa chiar aici, sub ochii dumneavoastră, a făcut un efort supraomenesc să se ridice şi să plece...

A tăcut, şi-a întors ochii înlăcrimaţi de la mine. I-am văzut profilul tăiat parcă în linii dure care n-o aspreau, ci îi accentuau durerea. Sesizîndu-i zbuciumul, m-am căinat pentru slăbiciunea de care dădusem dovadă. Anchetă mi-a trebuit! În sufletul meu şi-a croit drum un sentiment de culpabilitate... Cîteva minute au trecut într-o tăcere apăsătoare. Cu toate acestea, în ciuda sentimentului de vinovăţie ce mă stăpînea doar îi provocasem, cu sau fără voia mea, fostului paraşutist una dintre crizele cele mai violente - n-am putut să n-o întreb:

– Aşadar, asta a fost cauza pentru care n-a vrut nici să-mi răspundă la telefon, nici să mă primească în casă cînd am bătut la uşa dumneavoastră?

În ciuda intenţiei mele, cuvintele au răsunat a dojană. M-a încercat imediat o părere de rău, acum însă, cînd scriu aceste rînduri, îmi îngădui să afirm că dojana căzuse nu numai bine, ci şi la ţanc.

Cu capul în piept, evitînd să mă privească, mi-a răspuns:

– Crizele i-au creat anumite complexe de inferioritate. Îi este ruşine de cei din jur... şi, evident, de persoanele care-l surprind în plină criză sau faţă de cele care...

– I le declanşează, am intervenit eu.

– De ce v-aş ascunde? N-a dorit să vă mai întîlnească... Iar în toate zilele astea, n-a ieşit din casă...

– Cum?! am sărit eu revoltat. Dumneavoastră în persoană mi-aţi răspuns la telefon şi m-aţi informat că a plecat din Bucureşti. (Era

cît pe ce să adaug: „Doamnă, deţin drept mărturie o bandă de magnetofon.")

– Vă înţeleg indignarea, a suspinat ea mîhnită, căutîndu-mi, de data asta, privirile. El m-a implorat să vă răspund că a plecat de acasă, în provincie.

– De ce?

– Ca să nu-l mai căutaţi... Cel puţin pentru o bucată de vreme.

Descumpănit, m-am interesat dacă starea sănătăţii sale s-a ameliorat, dacă se simte mai bine.

– Şi da şi nu...

– Sînteţi totuşi aici. Îmi permit să vă întreb: din iniţiativa lui?

– „Du-te, m-a rugat el, la domnul scriitor şi spune-i că abia în ultimele zile am izbutit să-mi amintesc cu certitudine că aviatorul din fotografie este una şi aceeaşi persoană cu cel care mi-a salvat viaţa."

Am sărit din nou din fotoliu.

– Una şi aceeaşi persoană?! Chiar aşa a spus?

– Vă mai roagă să-i înapoiaţi caietele...

S-a lăsat iarăşi între noi o tăcere grea, duşmănoasă parcă.

– Cum, să i le înapoiez? am ripostat eu ca şi cînd n-ar fi fost în dreptul ei să mi le ceară.

– Sînt doar ale lui, a precizat, pe bună dreptate, femeia.

Roşind, i-am oferit o explicaţie:

– Aş vrea să le propun unei edituri... Vă asigur că sînt pagini scrise cu talent. (Nu minţeam.)

– Mi-a cerut să nu plec de aici fără caiete.

Ca să-mi ascund stinghereala, m-am ridicat, am luat de pe birou caietele şi i le-am predat.

– Să ştiţi că n-am renunţat la dorinţa de a-l ajuta să-şi publice memoriile, aşa să-i transmiteţi.

Mi-a mulţumit. Am condus-o pînă la uşă, iar acolo a podidit-o din nou plînsul.

– Să nu-l judecaţi greşit... Vă rog... Mi-e tare milă de el. Boala i s-a agravat... are crize din ce în ce mai dese...

S-a desprins de lîngă uşă şi a ieşit în grabă din casă, pierzîndu-se în noapte ca o nălucă. Am revenit în „imperiul meu", mi-am aprins o pipă şi am încercat să reiau „filmul" zilei de acolo de unde

apariţia neaşteptată a surorii lui Balaban îl întrerupsese. N-am izbutit. Îmi reveneau mereu în minte cuvintele: ... Acum îmi amintesc foarte bine că aviatorul din fotografie este una şi aceeaşi persoană cu cel care mi-a salvat viaţa." Deci acum îşi aminteşte, şi încă foarte bine. Ce-mi demonstra însă această mărturisire de ultimă oră? Că în ziua de 25 august 1944, locotenentul Puiu Tudoran nu se mai găsea la Otopeni, în captivitate. Fugise, încercînd să se întoarcă la ai săi. Deci, un Tudoran liber, o libertate dobîndită, se pare, cu preţul trădării de ţară. Dar şi-a trădat oare ţara? Să existe în acest sens probe acuzatoare? „A ieşit din scenă la vreme!" îmi atrăsese atenţia fostul comandant al regimentului. Un juriu de onoare urma să se pronunţe; eventual, după asta, procuratura militară ar fi deschis o anchetă... „Păcat, îmi spuneam, că s-a sinucis maiorul Rădulescu Petre, fostul şef al Biroului 2 pe regiment! Mai mult ca sigur că m-ar fi ajutat să mă lămuresc definitiv...

În clipa următoare, fără îndoială sub influenţa cărţilor citite, m-a străfulgerat un gînd: „Petre Rădulescu s-a otrăvit după nu ştiu cîţi ani de la terminarea războiului. Iată un gest funest care, din capul locului, se cere suspectat. Va să zică, un fost şef al Biroului 2 dintr-un regiment de aviaţie de pe front se sinucide! De ce oare? Nu-i lucru curat la mijloc." M-am supărat pe mine însumi. Cad uşor pradă imaginaţiei, confund universul imaginativ cu marele şi necuprinsul univers al realităţii. Dacă m-aş lăsa furat de „valul" numit maior Rădulescu, aş ajunge, în mod cert, pe creasta unui alt val, care s-ar numi cine ştie cum, iar de acolo şi mai departe... În vremea asta, pe birou mă aştepta un manuscris concret, care, din pricina nebuniei mele, nu va fi predat editurii la vreme. „Gata! m-am îmbărbătat. Ajunge!..." Tocmai cînd voiam să aplic hotărîrea luată, a sunat telefonul. „Omul invizibil!" am exclamat eu fără nici o justificare. El îmi mai lipsea în finalul acestei zile zbuciumate. Am ridicat receptorul. Operatoarea de la telefoane mi-a strigat în urechi:

– Sînteţi 12 02 3? N-a mai aşteptat confirmarea. Vă cheamă Năsăudul... Alo!

Sorin Tudoran?! Ce-o mai fi vrînd? Îi întinzi omului un deget şi el îţi ia toată mîna!

– Domnule Zincă, am auzit glasul celui de la Năsăud, datorită căruia m-am angajat în această aventură. Bună seara! V-am deranjat?

Ah, convenţionalismele! I-am răspuns cu ironie:

– Da, domnule, tocmai citeam Biblia...

Sorin Tudoran, după presupunerile mele, ar fi trebuit să rîdă. N-a rîs, ci a intrat direct în subiect.

– Mi-aţi făgăduit şi mie, şi logodnicei mele că... Aţi înţeles?

– Am înţeles, şi care-i baiul?

– Astăzi, mama mi-a comunicat foarte alarmată că dumneavoastră n-aţi abandonat ancheta... Că o continuaţi... E zdrobită de durere din această pricină. Vă rog...

De astă dată, am făcut-o pe nesimţitul şi am lăsat rugăminţile să treacă pe lîngă mine.

– De unde ştie mama dumitale cu ce mă ocup eu la Bucureşti?

– Domnule... A făcut o pauză lungă. Nu ştiu... mi-a răspuns el în cele din urmă. Am simţit însă din şovăiala din glasul său că adevărul era altul.

– Totuşi, ne desparte o distanţă de peste 500 kilometri...

Sesizînd ridicolul situaţiei, Sorin Tudoran a ţinut să-mi mărturisească:

– Astăzi după amiază a primit un telefon.

– De unde?

– De la Ploieşti...

– De la cine?

– N-am întrebat-o... Nici n-aş întreba-o. Am aflat cu totul întîmplător. Astăzi de dimineaţă am lăsat-o liniştită; seara, cînd am venit acasă de la policlinică, am găsit-o într-un hal! Vă rog...

– Nu trebuie să mă rogi. E clar. Totul e în ordine... Crezi că telefonul de la Ploieşti a alarmat-o?

– Aţi fost cumva la Ploieşti?

– Nu...

– Nu ştiu ce să mai cred... Pînă astăzi, mama n-a mai primit telefoane din provincie. N-avea de la cine.

– Poate că primea, şi abia astăzi dumneata ai luat notă de asta.

– Nu vă contrazic.

– Te rog să-ţi asiguri mama că nu are de ce să se alarmeze. Am mult prea mult de lucru ca să mă pot ocupa în continuare de anchetă. Sincer vorbind, mă înhămasem ca să-ţi satisfac rugămintea fierbinte la o chestie care mă depăşea şi-mi răpea din timp. Nu văd de ce aş merge cu ancheta mai departe. N-am nici un motiv. Linişteşte-o pe mama dumitale. Mai ai ceva să-mi spui?

– Nu... Vă mulţumesc foarte mult pentru răbdarea pe care aţi avut-o cu mine... Noapte bună!

Convorbirea s-a întrerupt la fel de brusc precum a început. M-am pomenit dintr-o dată azvîrlit într-un hău de tăcere. Îmi auzeam gîndurile. Urlau şi se încăierau între ele. Unele mă sfătuiau să şed cuminte în banca mea. Altele că nu, ce-i aceea un scriitor cuminte în banca sa?! E ca o babă pe cuptor. Un gînd, ca o femeie felină şi parşivă, se tot lipea de mine şoptindu-mi ademenitor la ureche: „Chiar nu eşti tentat să dezlegi dosarul Tudoran? Să afli adevărul? Să scrii o carte?“ „Cine să-i fi telefonat din Ploieşti văduvei lui Tudoran?“ m-am întrebat. Numai cineva care m-a urmărit în tot cursul zilei. „Omul invizibil“! Dar acest om locuieşte în Bucureşti... Pardon! N-a indicat nici un domiciliu. Atunci? Distanţa Bucureşti-Ploieşti e un fleac. Oare Puiu Tudoran trăieşte şi se ascunde sub o altă identitate? Şi tot aşa, din întrebare în întrebare, am ajuns din nou la... Oare ce motiv l-o fi împins pe fostul şef al Biroului 2 la sinucidere? Mă stăpînea senzaţia că am dibuit, în fine, o „verigă principală“ şi că nu-mi rămînea decît să trag de ea, adică să caut dosarul sinuciderii lui Rădulescu Petre, încheiat de Procuratură, şi să-l răsfoiesc. Ca să-mi ating scopul, aveam nevoie de o delegaţie şi de bunăvoinţa unui amic al meu de la Procuratura Capitalei, care nu o dată mi-a înlesnit, de-a lungul activităţii mele publicistice, realizarea unor anchete sociale cu minorii infractori. N-aş fi putut să adorm liniştit dacă nu l-aş fi căutat imediat în noaptea aceea, la telefon. M-a ascultat. Şi-a notat toate datele, mi-a făgăduit tot sprijinul, cu o condiţie însă să mă înarmez cu o delegaţie, apoi cu o aprobare a Ministerului de Justiţie. „Mîine mă prezint la tine cu cele două documente“, l-am asigurat, după care, liniştit, m-am vîrît în pat şi am adormit buştean.

XIV ULTIMUL CUVÎNT AL SINUCIGAŞULUI

Se înţelege de la sine, mai toată dimineaţa am umblat după cele două aprobări. Le-am obţinut. Toţi cei cu care am avut de-a face şi care-mi cunoşteau preocupările s-au arătat uimiţi că mă ocup de o sinucidere banală şi nu de o „chestie vie" la zi, aşa cum îi obişnuisem. Am zîmbit misterios „ştiu eu ce ştiu" şi mi-am văzut de-ale mele. Cînd am intrat în biroul amicului de la Procuratură, acesta, în loc să-mi răspundă la salut, m-a întrebat:

– Unde-s aprobările? Le-ai adus?

I-am întins respectivele hîrtii şi, la rîndu-mi, l-am întrebat:

– Mi-ai pregătit?

A dat din cap afirmativ, mi-a înapoiat documentele şi m-a poftit să iau loc într-un fotoliu tapisat cu pluş albastru. M-am instalat comod, iar amicul meu, predîndu-mi dosarul, şi-a exprimat nedumerirea:

– M-am uitat şi eu prin el... Nu văd de ce te-ai deranjat pentru cîteva file...

Într-adevăr, dosarul era cam subţirel. Nici mie, de fapt, nu-mi era prea clar de ce mă tot agitasem, de ce-mi iroseam timpul atît de preţios, de ce mă agăţam de el. În loc să-i răspund, i-am zîmbit enigmatic.

– Te-aş ruga să-l cercetezi aici, îmi ceru reprezentantul Procuraturii, de faţă cu mine. Aşa-i regulamentul...

Pentru a nu întinde prea mult povestea, reproduc cîteva extrase pe care le consider absolut necesare.

a) Din declarația cetățenei Moscu Rodica, fiica lui P.R.

Subsemnata Moscu Rodica, domiciliată în București, strada..., sectorul..., alarmată că tatăl meu, Rădulescu Petre, nu-mi răspunde la telefon, am trecut în jurul orei 17 să-l văd la locuința sa de pe strada..., etajul 2, apartamentul 10. Am sunat de vreo trei ori, dar nu mi-a deschis. Avînd asupra mea o cheie de la garsoniera lui, am descuiat ușa și am intrat. L-am găsit pe tata mort în fotoliu... Pe birou am găsit două scrisori. Una adresată mie, cealaltă autorităților [...] Sfătuită de un vecin, am anunțat urgent Procuratura.

Declar că de mai bine de un an de zile, tatăl meu era suferind de nervi - insomnie, depresiune nervoasă.

b) Din scrisoarea lui Rădulescu Petre adresată Procuraturii:

*Sînt bătrîn, bolnav, zdruncinat nervos. N-am vrut să devin o povară pentru familia fiicei mele, pentru societate, în general. Trebuie să știi cînd să ieși din scenă. (*Am tresărit cînd am dat de aceste cuvinte. Scrisoarea repeta, astfel, voluntar sau involuntar, cuvintele lui Nicolaescu Virgil - N.A.) *Eu m-am hotărît să ies, s-o părăsesc. Îmi pare rău că pe această cale, dar n-am avut de ales. Mi-am pregătit singur otrava. [...] Nimeni nu trebuie tras la răspundere. Vă rog să mă iertați pentru gestul funest. [...] Întreaga mea avere (garsonieră, mobilier, un libret C.E.C. cu 15 000 lei) o las moștenire nepotului meu - Marcel.*

c) Din procesul-verbal nr.803 din 25 noiembrie ... întocmit de Procuratura Municipiului București:

Sesizați telefonic în jurul orei 17 de către cetățeana Moscu Rodica, [...] fiica Mariei și a lui Petre Rădulescu, că trecînd să-și vadă părintele la locuința acestuia l-a găsit mort. [...] Nefiind vorba de o moarte naturală, ne-am deplasat împreună cu [...] la domiciliul lui Rădulescu Petre [...]

Decedatul, îmbrăcat într-o uniformă a aviației militare din trecut, zăcea în fotoliu. Pe birou s-au găsit două scrisori.[...] Din ambele rezultă că Rădulescu Petre și-a pus capăt vieții fiind suferind de o boală de nervi incurabilă.

Urma o descriere exactă a poziţiei cadavrului, a paharului din care sinucigaşul băuse otrava şi multe alte amănunte care nu interesează lucrarea de faţă. Se mai afla la dosar şi rezultatul autopsiei efectuate de Institutul Medico-Legal, ce confirma întru totul cauza morţii şi formula otrăvii dată chiar de Rădulescu Petre în scrisoarea sa. Şi cu asta, basta... Ba nu, mai erau anexate patru sau cinci fotografii luate la faţa locului.

Înălţînd fruntea, am simţit privirile aprinse ale amicului meu.

– Te-ai lămurit?

– M-am...

Am închis dosarul şi i l-am înapoiat.

– În fond, ce cauţi? Ce te frămîntă?

– Dacă aş şti!... am zis eu dînd neputincios din umeri.

M-am ridicat.

– Pot să te ajut cu ceva? s-a oferit el.

– Îţi mulţumesc, i-am răspuns abătut. De data asta nu cred că poţi să mă ajuţi...

M-a condus pînă în stradă, indispus că plecasem de acolo întors pe dos. Nu-mi dădeam seama ce mă apucase. Nici astăzi nu pot să-mi explic cauza acelei crunte indispoziţii ce mă copleşise după ce studiasem dosarul. Doar nu-mi pusesem deloc mari speranţe în cuprinsul său. Şi totuşi...

Am încremenit la volanul maşinii, refuzînd multă vreme s-o urnesc. Încotro? Toate drumurile mi se păreau barate. În cele din urmă, m-am lăsat pradă unei idei care m-a străfulgerat. „Ce-ar fi să-i fac o vizită doamnei Rodica Moscu?“ Adresa o aveam. „Ce-o fi, o fi!“ mi-am zis. Cu un gest devenit reflex, am răsucit cheia şi am apăsat pe acceleraţie.

Mi-a deschis chiar fiica fostului ofiţer de aviaţie. A rămas surprinsă cînd a aflat cine-i vizitatorul. Era o femeie trecută de a doua tinereţe, plinuţă, cu mişcări şi gesturi delicate. M-a invitat într-o sufragerie unde, deasupra unui pian, atîrna o fotografie mare a tatălui ei, în uniformă de aviator. Ţinea capul sus, cutezător, privind parcă în depărtări un avion zărit numai de el.

Ne-am aşezat la masa ovală din mijlocul încăperii. Pe chipul palid al femeii cred că din pricina luminii cenuşii de afară mai stăruia încă surpriza produsă de apariţia mea.

– Doamnă, înainte de a vă explica scopul vizitei mele, am deschis eu vorba, îngăduiţi-mi, spre liniştea dumneavoastră deplină, să mă legitimez...

– Nu-i nevoie, doar vă cunosc, domnule...

– Oricum...

– Am o carte în biblioteca fiului meu cu fotografia dumneavoastră.

Totuşi, am scos carnetul de membru al Uniunii Scriitorilor şi i l-am întins. L-a cercetat destul de formal. Am observat însă că gestul meu a tulburat-o, i-a stîrnit şi mai mult curiozitatea.

– Doamnă, acum o jumătate de oră, mai studiam încă la Procuratură dosarul de mult clasat al morţii tatălui dumneavoastră.

A tresărit. Ochii i s-au făcut mari. Cîteva secunde, bărbia i-a tremurat nervos.

– Să prezinte oare un interes atît de mare pentru un scriitor? a replicat ea cu un calm lăuntric care mi-a făcut-o dintr-o dată simpatică.

– Altfel nu aş fi aici. Doamnă, scriu o carte despre aviaţie, am minţit-o eu fără să roşesc. Din documentele cercetate de mine, mi-am format o anumită imagine despre cel care a fost maiorul Rădulescu Petre: energic, drept, curajos, un aviator temerar.

– Vă mulţumesc, a murmurat punîndu-şi mîinile pe masă ca şi cînd ar fi vrut să şi le odihnească. I-am zărit atunci degetele prelungi căutîndu-se neliniştite.

– Şi deodată, moartea!

Femeia a închis pentru un moment ochii.

– Da, dar nu una naturală!

– Era un bărbat încă în putere...

– Şaizeci şi şase de ani!

– Faptul că şi-a pus capăt vieţii, vă mărturisesc sincer, a însemnat pentru mine precizez, nu l-am cunoscut personal o adevărată lovitură... E ca şi cînd ai înălţa o coloană destinată să sprijine un edificiu şi deodată s-ar nărui. Iertaţi-mă că apelez la figuri

de stil, dar în viitoarea mea carte, tatăl dumneavoastră, aşa cum l-am intuit şi înţeles din documente, urma să ocupe un loc de frunte... un erou care, vă rog să mă înţelegeţi, refuză prin întreaga sa structură fizică şi spirituală actul sinuciderii...

Nu ştiu, zău, ce m-a apucat. Am tot meliţat din gură, de parcă toată viaţa mi-o trecusem studiind activitatea omului şi aviatorului Rădulescu-Petre.

– Nu-mi dau seama ce vă propuneţi să realizaţi, mi-a vorbit ea cu glasul tulburat de emoţie, însă nu pot să nu recunosc că l-aţi intuit bine.

– A fost într-atît de bolnav?

Femeia aceasta trebuie să fi moştenit temperamentul tatălui său, căci s-a arătat formidabil de calmă, ceea ce mi-a uşurat misiunea. N-au podidit-o lacrimile, nu şi-a căutat batista, n-a mimat durerea. Mi-a mărturisit:

– A fost... foarte bolnav.

– Un om de forţa sa să se sinucidă?!

– Boala, spre surprinderea mea, a debutat cu aproximativ un an înainte de a-şi pune capăt vieţii, mi-a dezvăluit ea. De felul său, a fost un om vesel, glumeţ, robust, sănătos... Făcea gimnastică, pleca de unul singur pe munte... Şi, deodată, boala...

– De pe urma unui şoc?

De parcă nu mi-ar fi auzit întrebarea, fiica maiorului Rădulescu a urmat cu acelaşi glas plin de siguranţă:

– Devenise nervos, irascibil, mai puţin comunicativ cu cei din jur. I s-a instalat insomnia, apoi stările depresive... Nu mai ieşea din casă, se încuia pe dinăuntru... Nu primea pe nimeni. Pînă şi pe mine sau pe Marcel ne accepta foarte greu. Boala i-a luat şi pofta de mîncare, slăbise mult...

– Aţi încercat să-l internaţi?

– Da. Respingea însă ideea internării. Nici medicul n-a izbutit să-l convingă. Ştiam că o să se sinucidă.

– De unde?

– Într-o zi, m-am dus să-l văd. Mă avertizase din vreme să nu care cumva să trec pe la el fără să-i telefonez în prealabil... Ei bine, uitasem să-i telefonez. M-a întîmpinat ca şi cînd i-aş fi telefonat.

M-am mirat. Puţin mai tîrziu, între noi tot a izbucnit un conflict. Zăcea în fotoliu într-o stare de prostraţie, iar eu, tot umblînd să deretic prin garsonieră, am văzut pe birou o scrisoare desfăcută. Am dat s-o citesc... am apucat chiar să citesc cîteva rînduri... Tata m-a surprins, a sărit din fotoliu, mi-a smuls scrisoarea din mînă şi m-a ocărît cum nu mă mai ocărîse niciodată... M-a dat literalmente afară, amintindu-mi că trebuia să-i telefonez înainte de a trece pe la el.

– Doamnă, vă mai amintiţi acele cîteva rînduri?

Femeia şi-a îngăduit să ofteze. Mi-era teamă că, în cele din urmă, va izbucni în plîns. A închis doar ochii, de parcă s-ar fi pregătit să recite din memorie o poezie.

– Cum să nu... sunau aşa: Domnule maior, repet şi voi repeta întruna: N-am murit. Trăiesc... Sînt la un pas de dumneata...

Gazda a tăcut stînjenită. Bunăvoinţa şi răbdarea ei mă copleşeau. Normal ar fi fost să mă ridic şi să plec. Rostise însă blestematele acelea de cuvinte cu care mă ferecase de scaun. Am spart tăcerea:

– După această întîmplare, aţi mai dat vreodată de o asemenea scrisoare?

– Nu. Am nădăjduit să găsesc acea scrisoare după înmormîntarea tatei şi preluarea moştenirii. Am căutat prin toate ungherele, am răsfoit toate cărţile din bibliotecă. Nici urmă de scrisoare... În schimb... A făcut o pauză. Nu ştiu dacă procedez bine. Ar trebui să mă sfătuiesc şi cu soţul meu...

– Doamnă, m-am exprimat eu înţelegător, dacă credeţi că nu sînteţi în putere să continuaţi...

Cuvintele au avut un efect binefăcător. S-a ridicat, a părăsit sufrageria şi a revenit după cîteva minute cu o scrisoare.

– Vedeţi plicul acesta? Mi l-a dat cu cîteva zile înainte de a se sinucide. „Să-l ţii acasă la tine, Rodica, mi-a poruncit. O să-l deschizi numai după ce eu n-oi mai fi.“ Am crezut că este vorba de o scrisoare testamentară. Poftiţi! Citiţi-o!

Am luat cu emoţie documentul din mîna ei, l-am despăturit şi iată ce mi-a fost dat să citesc:

Dragă Rodica,

Aş vrea să ştii că mi-am trăit viaţa în mod demn, slujindu-mi cu devotament Patria. Am fost un pilot de înaltă clasă - am apucat să trăiesc copilăria, adolescenţa şi maturitatea aviaţiei. Din punctul acesta de vedere, închid ochii pe vecie cu sufletul împăcat.

S-ar putea însă ca mîine sau poimîine, sau într-o bună zi, un oarecare Puiu Tudoran, fost pilot în Regimentul 2 Vînătoare pe frontul din Transilvania, să încerce chiar şi post-mortem să mă dea în judecată şi să debiteze pe seama mea tot felul de calomnii. Oricît de greu ar suna acuzaţiile sale, să nu le dai crezare, n-am fost şi nu sînt un trădător de ţară. Repet - mi-am slujit cu credinţă Patria. Să nu întreprinzi nimic pentru a mă apăra. Tot ceea ce îţi cer e ca tu şi urmaşii tăi să cunoască adevărul cuprins în scrisoarea de faţă.

Mi s-a pus un nod în gît. Minute în şir n-am fost în stare să rostesc o vorbă.

– Să vă ofer o dulceaţă, un pahar cu apă?

Probabil îmi descoperise pe chip tulburarea, căci întrebarea sunase nu fără o anumită compasiune.

– Nu, mulţumesc, am bîiguit.

– Se vede că, deşi nu l-aţi cunoscut pe tata, aţi ţinut mult la el.

– Doamnă, şi acest Tudoran v-a deranjat?

– Nu... S-au scurs de la moartea tatei aproape şapte ani... Nici un Tudoran, nici un proces nu s-a arătat la orizont. Să ştiţi că sînteţi singurul străin căruia i-am arătat scrisoarea şi a luat act de existenţa ei. N-aş fi scos-o la lumină dacă nu mi-aţi fi vorbit de carte, de imaginea pe care v-aţi făcut-o despre maiorul de aviaţie Petre Rădulescu, de faptul că aţi ajuns la dosarul Procuraturii. Doresc ca nimic să nu întineze memoria tatei. Aţi spus că l-aţi cunoscut din documente. N-am făcut decît să vă pun la dispoziţie încă un document asupra căruia vă rog să păstraţi o totală discreţie.

La despărţire, Rodica Moscu a cutezat să mă întrebe:

– În documentarea pe care o întreprindeţi cu atîta asiduitate, aţi întîlnit cumva numele locotenentului Puiu Tudoran?

– Nu, am minţit-o cu o uşoară strîngere de inimă.

În drum spre casă, recapitulînd în gînd discuţia mea cu fiica lui Petre Rădulescu, am conchis: „Acum totul e clar. Puiu Tudoran trăieşte sub o altă identitate şi singura fiinţă care cunoaşte acest adevăr nu poate să fie altcineva decît «văduva» sa... Ce fac? Las lucrurile baltă sau merg înainte?". Născocind tot felul de pretexte, am căutat să las întrebarea fără răspuns.

XV UN JURNAL INTIM, O LEGENDĂ, UN SEMN DE ÎNTREBARE

Pe clanţa uşii de la intrarea principală a locuinţei mele, mă aştepta un bileţel scris la repezeală. Mi-am amintit de „omul invizibil". Îngrijorat, am iscodit strada în stînga şi în dreapta. N-am descoperit nimic suspect. Am intrat în casă şi, oprindu-mă în vestibul, am citit următorul mesaj:

Stimate domnule Zincă,

V-am căutat la telefon, v-am căutat şi acasă, în speranţa că vă voi găsi. Sînt Eugen Galbă din Roman, căruia i-aţi trimis o scrisoare. Vă mai caut din nou în jurul orei 17. Cu onoare.

Furat de desfăşurarea anchetei, uitasem de cele două scrisori expediate la Braşov şi Roman. Aşadar, Eugen Galbă, fost camarad de escadrilă cu Puiu Tudoran, alias „omul invizibil", se afla în Bucureşti şi îşi manifesta astfel dorinţa de a mă sprijini să realizez... „cartea" Am zîmbit cu amărăciune: ajunsesem să cred că, într-adevăr, mi-am propus să scriu o asemenea carte. Deci, fii bine venit, domnule Galbă! Tot am luat-o razna. Aşa că o mărturie în plus sau în minus nu-mi strică...

În după-amiaza aceleiaşi zile, Galbă mi-a trecut pragul casei. L-am servit cu o cafea şi un coniac. Era un bărbat slăbuţ, subţirel, cu mişcări scurte şi nervoase. Costumul pe care-l purta avea o linie

modernă - haină lungă, revere largi. Calitatea stofei era însă modestă. Se vedea că preţuia eleganţa: cămaşa, cravata, pantofii se asortau cu costumul. Păcat că obrajii scofîlciţi şi palizi îl arătau mai bătrîn decît era în realitate. În schimb, ochii săi căprui aveau în adîncul lor o căutătură tinerească, de bărbat care ştie cum să şi-o dirijeze ca să devină agreabil femeilor. S-a aşezat, a scos dintr-o mapă neagră de plastic epistola primită de la mine şi, după ce m-a cîntărit din priviri, mi-a vorbit:

– În legătură cu scrisoarea dumneavoastră, aş vrea ca din capul locului să vă spun ce gîndesc. După părerea mea, nu vă interesează atît Grupul 2 Vînătoare, cît persoana lui Puiu Tudoran. Am dreptate?

M-a luat tare. Nu ştiu dacă mi-a observat tresărirea, însă introducerea lui bărbătească mi-a plăcut, deoarece mergea drept la ţintă, obligîndu-mă să abordez discuţia deschis şi fără fente diplomatice. Am recunoscut:

– Da, aşa e, ca fost vînător, aţi lovit în plin. Mă interesează persoana lui Puiu Tudoran.

A zîmbit mulţumit, dîndu-mi de înţeles că dacă aş fi reacţionat altfel, l-aş fi pierdut de muşteriu. Şi-a aprins o ţigară. Mi-am îndesat şi eu pipa. După ce a tras în piept cîteva fumuri, mi-a spus fără ocol:

– Era şi timpul ca în jurul dispariţiei lui Puiu Tudoran să se facă lumină...

– Să se facă lumină? m-am prefăcut eu mirat. Deci, consideraţi că dispariţia lui Puiu Tudoran este învăluită în mister...

– Întocmai, a răspuns Eugen Galbă fără să ezite. Nu o să vă ascund că într-o vreme, cînd războiul încă nu se terminase, m-a bătut şi pe mine gîndul să mă ocup de chestiunea asta, n-am ştiut însă de unde şi cum să încep...

– Curioasă afacere, nu-i aşa? am apreciat eu, ca şi cînd aş fi fost în posesia unor dovezi decisive. Îmi pare că aţi fost în unitate cu Puiu chiar în ultima perioadă a vieţii sale.

– Ne cunoşteam mai de mult, din '39, de la şcoala de aviaţie, apoi ne-am despărţit: el într-o unitate, eu în alta. Ne-am reîntîlnit în septembrie '44 şi am devenit aceiaşi buni camarazi de armă...

– Ce anume v-a făcut încă de pe atunci să credeţi că dispariţia lui Puiu Tudoran ar fi învăluită în mister şi că ar merita să mă ocup de lămurirea chestiunii?

– O să vă spun imediat... Ne aflam în Transilvania, la aceeaşi bază, în aceeaşi escadrilă. Am reluat prietenia cu Tudoran de acolo de unde, în urmă cu ani, o întrerupsese războiul. Într-una din zile, am intrat în baraca unde locuia. L-am surprins stînd la masă şi scriind ceva într-un caiet. Am avut impresia că lucrul ăsta nu i-a prea plăcut. Am vrut să mă retrag, el însă m-a oprit, a închis caietul şi, vizibil jenat, mi-a mărturisit că ţine un jurnal. „Nu-i rău, i-am spus. Şi-l ţii de mult?“ „De vreo două săptămîni.“ În ziua cînd nu s-a mai întors la bază, m-am dus să-i strîng lucrurile, pentru a le trimite familiei. Am constatat atunci că toate obiectele lui se găseau în valiză, numai caietul, nu. Jurnalul dispăruse.

– Interesant! am şoptit eu din vîrful buzelor şi, pentru că discuţia abia începuse, iar eu încă nu luasem nici o notă, i-am adresat oaspetelui întrebarea: Îmi permiteţi să stenografiez convorbirea noastră? Nu vă supără?

– Desigur, şi-a dat el consimţămîntul.

Stenograma nr.2

H.Z.: Aţi spus că n-aţi mai găsit în valiză caietul cu însemnările zilnice ale lui Tudoran. Se pare că faptul ăsta v-a şocat. De ce? Putea foarte bine să aibă caietul asupra sa, în avion.

E.G.: Da, desigur. Numai că realitatea e alta. Pînă la 23 august 1944, noi, aviatorii de vînătoare, îndeplineam misiuni de luptă în ţară, deasupra unor oraşe la distanţe apreciabile de linia frontului. De pildă, eu apăram zona Ploieştiului, iar Tudoran portul Constanţa sau podul de la Cernavoda. În condiţiile astea, chiar dacă un avion de-al nostru era lovit în vreo luptă aeriană, cădea în spatele frontului, adică acasă. Pilotul apuca să se salveze cu paraşuta, ajungea la ai lui. Chiar dacă cel în cauză avea asupra sa, să spunem, documente militare, ştia că ele pot fi recuperate. După 23 august 1944, situaţia s-a schimbat în conformitate cu tactica şi strategia care au stat la baza luptelor pentru eliberarea Transilvaniei; aviaţia noastră s-a mutat în apropierea

frontului, îndeplinind nu numai misiuni de vînătoare, ci şi altfel de misiuni.

H.Z.: Ce fel de misiuni?

E.G.: Luptele din Transilvania au fost grele şi sîngeroase. Infanteria cerea deseori sprijinul aviaţiei, de aceea şi noi, ţinînd seama că ne lipseau anumite aparate de zbor, am trecut la îndeplinirea unor misiuni variate: de cercetare, de asalt la sol, de bombardament. După cerinţele luptelor terestre. Să luăm, de pildă, avionul „IAR-81" un „vînător" de construcţie românească, un avion excelent. Noi l-am folosit şi în acţiuni de asalt, şi de recunoaştere. Şi nu o dată am fost puşi în situaţia de a-l folosi simultan şi ca vînător, şi ca avion de asalt.

H.Z.. Faptul mi se pare inedit.

E.G.: Nu ştiu cît este de inedit, dar folosirea unui aparat de zbor cu o destinaţie precisă şi în alte misiuni de luptă reprezintă o performanţă. În cazul nostru, „IAR-81" a realizat asemenea performanţe...

H.Z.. Să revenim însă la jurnalul lui Tudoran.

E.G.. Deci, luptînd în apropierea imediată a frontului, exista şi riscul de a ne prăbuşi pe teritoriul controlat de inamic şi, implicit, de a cădea în captivitatea acestuia. De aceea era interzis să luăm cu noi în carlingă documente, fie ele şi intime, care, într-o eventuală împrejurare tragică, ar fi putut să ajungă în mîinile duşmanului. Iar Tudoran, atît cît l-am cunoscut, a fost un militar disciplinat.

H.Z.: Poate oare un jurnal intim al unui ofiţer sau al unui simplu ostaş să reprezinte vreun interes pentru inamic?

E.G.. Cum să nu! Chiar dacă în paginile sale ar fi consemnate trăiri intime, şi încă inamicul l-ar studia cu un interes aparte.

H.Z.: De ce? Iertaţi-mi ignoranţa în această materie.

E.G.. Trăirile intime sînt declanşate de factori exteriori. În cazul nostru, de factori sociali, politici, militari. De pildă, un asemenea caiet, ajungînd în posesia serviciului de contraspionaj al duşmanului, devine dintr-o dată o sursă preţioasă de informaţii. Prin mijlocirea paginilor sale, serviciul respectiv poate extrage date cu privire la moralul populaţiei, al armatei, al ofiţerilor; date cu privire la cauzele care provoacă stări de lucruri, fie ele şi intime.

„Cu siguranţă, mi-am spus, jurnalul era în atenţia celor de la Biroul 2."

H.Z.: Poate că totuşi Puiu Tudoran s-a abătut de la regulă. Nu o dată eşti tentat să calci litera legii.

E.G.: Da, este adevărat. Pornirea este omenească. Numai că eu încă n-am spus totul.

H.Z.: Vă ascult.

E.G.. Cînd l-am surprins pe Puiu Tudoran scriind, a avut aproape simultan două reacţii. Una de adolescent: a roşit, a rîs stingherit, a vrut să-şi ascundă caietul. Cealaltă, de adult: cum s-ar spune, s-a ruşinat de prima reacţie şi a încercat să îndrepte lucrurile, dezvăluindu-mi că ţine un jurnal, după care a adăugat şi se vedea că abia atunci îi venise ideea: „Jenică, vezi caietul ăsta? Dacă mîine-poimîine aterizez fără voia mea pe «aerodromul Sfîntu Petru», să ai grijă să-l trimiţi nevesti-mii împreună cu celelalte lucruri. Nu, n-a glumit. Ştiam cînd glumeşte. Eu însă am luat-o ca o glumă şi i-am replicat: „Lasă, Puiule, n-ar fi exclus să ţi-o iau eu înainte. El a insistat, ba mai mult, mi-a cerut cuvîntul de onoare că-i voi îndeplini dorinţa. Mai în glumă, mai în serios, i l-am dat.

„Ciudat! N-a făcut din jurnal o chestiune secretă, am constatat eu în gînd. În ce scop? Sau rugămintea lui Tudoran n-a fost decît o stratagemă pentru a motiva jurnalul?"

H.Z.. Şi-o fi presimţit sfîrşitul.

E.G.: Cînd am aflat că s-a prăbuşit, m-am gîndit şi eu la acelaşi lucru.

H.Z.: Cum v-aţi explicat dispariţia caietului?

E.G.: În nici un fel.

H.Z.. Înseamnă că a fost sustras. Cine din escadrilă ar fi fost în stare să săvîrşească o asemenea faptă?

E.G.: De aici începe misterul.

H.Z.: Deci excludeţi definitiv ipoteza că, în ziua aceea, Puiu Tudoran ar fi luat caietul cu dînsul. S-a dat, să presupunem, alarma în timp ce el scria. Nu a mai avut timp să-l pună în valiză şi l-a luat cu sine, nebănuind că zboară pentru ultima oară.

E.G.. Exclus.

H.Z.: De ce sînteţi atît de categoric?

E.G.: O să vedeţi imediat. Dormea pe un pat de campanie, singur, într-o cămăruţă a barăcii, iar valiza şi-o ţinea sub pat. Practic, oricît de urgentă ar fi fost alarma, nu i-ar fi trebuit decît un singur gest ca să pună caietul la loc. Şi-apoi, mai trebuie să vă dezvălui că după ce Puiu Tudoran a fost socotit dispărut fără urmă, jurnalul său se mai găsea în valiză.

H.Z.. Cum asta?... De unde ştiţi?

E.G.. Ştiu că cei de la Biroul 2 îl ţineau sub observaţie. Cred că au căutat să intre imediat în posesia documentului. Îmi amintesc de parcă ieri s-ar fi întîmplat. Era ora 10. O zi senină, un timp excelent de zbor. Doi vînători locotenenţii Puiu Tudoran şi Aurelian Huţan primesc ordinul să execute o misiune pe direcţia Turda-Cluj. Din acest raid nu s-a mai întors decît Aurelian Huţan. Cînd am aflat, primul meu gînd a fost să îndeplinesc ultima dorinţă a lui Tudoran. Am intrat în baracă...

H.Z.: Singur?

E.G.. Singur. Am deschis valiza. Tote lucrurile erau la locul lor, frumos rînduite. Caietul îl ştiam la fund, sub nişte rufe. Într-adevăr, era acolo...

H.Z.: Nu mai înţeleg nimic. Dacă era acolo, de ce nu l-aţi luat?

E.G.: Mi s-a făcut deodată ruşine. Şi iată de ce: Huţan mi-a povestit că ar fi văzut o explozie în coada avionului lui Tudoran, că aparatul a luat foc, dar că Tudoran a izbutit totuşi să-şi ducă avionul la aterizare... numai că a aterizat într-un sector controlat de hitlerişti.

H.Z.: Ce înseamnă „şi-a dus avionul la aterizare"?

E.G.: Că pilotul nu a murit în timpul zborului, în carlingă; deşi avionul ardea, el a continuat să-l stăpînească, să-l oblige să aterizeze.

(„Ehei, domnule Galbă, dacă ai şti că manevra i-a reuşit... Tudoran s-a salvat, trăieşte... E printre noi, doar că e „invizibil".)

H.Z.: După cîte îmi dau seama, o asemenea manevră îi oferă pilotului o şansă, nu-i aşa?

E.G.: Da, însă cu două condiţii: să apuce să părăsească la vreme carlinga, iar apoi să izbutească să fugă cît mai repede şi cît mai departe de avionul în flăcări, ameninţat dintr-o clipă în alta să explodeze. Pe Tudoran l-am cunoscut ca pe un as al aviaţiei noastre

de vînătoare, de aceea i-am acordat şansa de a se salva. În ziua aceea, închizînd valiza, mi-am spus ruşinat că prea mă grăbesc să-l trec pe Tudoran în lumea celor drepţi. Mi-am propus să mai aştept o zi-două, pînă ce dispariţia sa va fi pe deplin confirmată. După cîteva zile, hotărît să îndeplinesc dorinţa celui căzut la datorie, deschizînd valiza, am constatat uluit că cineva mi-o luase înainte, cotrobăise prin lucrurile lui Tudoran, răvăşindu-i-le, şi sustrăsese jurnalul.

H.Z.: De astă dată v-a însoţit cineva sau tot singur aţi fost?

E.G.. Am fost însoţit de Langa, prietenul nostru comun, dar care trebuie să precizez n-a ştiut pînă în ziua aceea de existenţa caietului. Langa locuieşte la Braşov, lucrează la „Tractorul“ Dacă i-aţi scris şi lui, să ştiţi că deocamdată n-o să primiţi nici un răspuns. E plecat din ţară, ca specialist al uzinei, şi se înapoiază abia peste opt luni.

H.Z.. Cum v-aţi explicat dispariţia caietului?

E.G.: În nici un chip. Deci cu atît mai mare mi-a fost stupefacţia...

H.Z.: Un adevărat sacrilegiu. Bănuiţi cine din escadrilă ar fi putut să comită o astfel de faptă?

E.G.: Repet: Numai ofiţerul cu Biroul 2.

H.Z.: Mai exista, deci, o persoană care ştia de existenţa jurnalului.

E.G.: Nu numai că ştia de existenţa caietului, dar mai ştia şi ce cuprinde, de aceea a şi fost atît de interesat ca acest ultim document al lui Tudoran să dispară...

H.Z.: Ce v-a făcut să credeţi că mă interesează în mod deosebit cazul Tudoran şi nu activitatea regimentului?

E.G.: Vă cunosc cărţile, preocupările. Mă refer la cele de spionaj.

H.Z.: Nu văd încă legătura.

E.G.: Asupra lui Tudoran plana o foarte gravă bănuială... În acest scop, urma să compară în faţa unui juriu de onoare... Perspectiva aceasta însă îl lăsa indiferent.

(„Îşi pregătea fuga“ gîndeam eu.)

H.Z.: Ce ştiţi despre această bănuială?

E.G.: Mai nimic... Tudoran refuza orice discuţie în jurul cazului său. N-am insistat. Aveam încredere în el. Se spunea că atunci cînd a aterizat la Otopeni în mod deliberat, ar fi fost adus în faţa generalului Gerstenberg, unde s-a purtat ca un laş, semnînd un angajament de colaborare cu Abwehrul.

H.Z.: Acuzaţii grave. Înseamnă că Puiu Tudoran în mod justificat era în atenţia Biroului 2.

E.G.. Nu ştiu. Maiorul Rădulescu urma să prezideze juriul de onoare.

H.Z.: Ce fel de om era, îmi pare că deţinea şi funcţia de şef al statului- major?

E.G.: Am auzit că s-ar fi sinucis. Pentru noi avea faima unui bun aviator, a unui excelent stat-majorist şi a unui om drept, cu o judecată lucidă... Răspundea şi de Biroul 2.

H.Z.: Cum a fost comentată prăbuşirea lui Tudoran?

E.G.. O vreme, au circulat tot felul de legende pe seama lui. Că şi-ar fi organizat explozia ca să i se piardă urma; că a simţit că juriul de onoare nu-l va ierta şi va cere intervenţia Procuraturii Militare, că a ieşit la vreme din scenă... Tot felul de baliverne... Eu, care ştiam şi de existenţa caietului, n-am crezut o iotă din tot ceea ce a circulat pe seama lui Puiu Tudoran.

(„N-ar fi fost exclus ca Puiu Tudoran să fi ţinut două caiete... Unul pentru familie, altul pentru sine, cu care a dispărut.“)

H.Z.: Tudoran avea în escadrilă duşmani? Se certase cu cineva?

E.G.: Nu-mi aduc aminte să fi avut duşmani. Nici de certat nu se certase cu nimeni, căci era cam retras, mai potolit decît în prima perioadă a camaraderiei noastre.

H.Z.: Cum v-aţi explicat această schimbare?

E.G.: Războiul îl maturizase... Între timp, devenise şi tată... Nevastă-sa îi născuse un băiat... Alte răspunderi.

H.Z.. Ce-aţi întreprins după ce, împreună cu Langa, aţi constatat că cineva cotrobăise în valiza lui Tudoran şi furase jurnalul?

E.G.. Am expediat familiei lucrurile şi obiectele ce i-au aparţinut. Bineînţeles, de jurnal n-am pomenit nimic. Ce rost ar fi avut? Iar dispariţia caietului a rămas în continuare o taină a acelor zile de război. O vreme, mi-am propus să dezleg enigma; mai bine de

zece zile mi-am ţinut sub observaţie camarazii. N-am izbutit să stabilesc nimic.

H.Z.. Ce ştiţi de soarta lui Aurelian Huţan? Trăieşte? L-aţi mai întîlnit? Ştiţi cumva unde locuieşte?

E.G.: Nu, nu mai trăieşte; Aurelian Huţan a avut şi el un destin tragic. La începutul lunii octombrie 1944, a fost doborît în timpul unui zbor de noapte. Nu cunosc prea bine amănuntele. Doar atît îmi amintesc: în timpul unei misiuni de recunoaştere, noaptea, a fost lovit şi s-a prăbuşit în flăcări în spatele inamicului.

H.Z.: De unde se ştie că s-a prăbuşit în flăcări? Ar fi putut să fie lovit mortal de o schijă sau de un glonţ şi să se prăbuşească fără să fi luat foc, nu-i aşa?

E.G.: Da, sigur, s-ar fi putut întîmpla şi aşa. Însă după ce frontul a înaintat spre apus, echipe speciale ale noastre au identificat resturile avionului.

H.Z.: Iată un element nou! Au fost depistate şi resturile avionului pilotat de Puiu Tudoran?

E.G.: Cum să nu... S-a constatat că, după aterizare, flăcările au cuprins rezervorul de benzină şi avionul a explodat.

H.Z.: S-a găsit cumva şi trupul neînsufleţit al lui Puiu Tudoran?

E.G.: Nu. S-a presupus că n-a mai putut ieşi din carlingă - ceea ce se întîmplă curent în asemenea momente şi că ar fi sărit în aer o dată cu avionul.

H.Z.: E oare consemnat pe undeva locul unde au fost găsite rămăşiţele avionului lui Tudoran?

E.G.: Nu cred... Nu ştiu. Eu pot să vă spun, pentru că m-am interesat îndeaproape de acest fapt. Rămăşiţele au fost găsite la patruzeci kilometri de comuna R..., lîngă Turda.

H.Z.: Revin asupra unei chestiuni: în septembrie 1944, după ce v-aţi reîntîlnit cu Puiu Tudoran, nu v-a povestit ce i s-a întîmplat în dimineaţa zilei de 24 august, după ce a decolat de pe aerodromul de la Mamaia?

E.G.: Nu, nu. De ştiut, ştiam cîte ceva. A circulat atunci o întreagă poveste. Ceva trebuie să fi fost adevărat. Se pare că atunci, la 24 august, ar fi trecut totuşi prin cîteva aventuri „tari“ care, în nici un caz, după părerea mea, n-au făcut din el un trădător de ţară.

H.Z.. De ce sînteţi atît de sigur?

E.G.. Mi-e greu să mă explic. N-am probe. Vă asigur însă că nimeni, niciodată, nu mă va clinti de pe această poziţie.

H.Z.. Credeţi deci că Puiu Tudoran e mort?

E.G.. Ei, asta-i bună! Cum să nu cred?! Avionul a luat foc... a explodat la sol... Au trecut de atunci douăzeci de ani...

H.Z.. Da, aveţi dreptate. Iertaţi-mă... Întrebarea mea e cam absurdă.

E.G.. Aş vrea, în încheiere, să vă pun şi eu o întrebare: Ce intenţionaţi să întreprindeţi?

H.Z.. Nu prea ştiu. Deocamdată sînt la începutul documentării... tatonez... încerc să mă orientez, să mă descurc printre puţinele informaţii pe care le deţin. Dumneavoastră ce mă sfătuiţi, să mă opresc aici sau să continui?

E.G.: Să continuaţi! Vă asigur de tot sprijinul.

H.Z.: Vă mulţumesc din inimă!

Se înţelege, dragi cititori, că v-am oferit un text prescurtat al convorbirii cu Eugen Galbă, din care, bineînţeles, am păstrat tot ce era esenţial în legătură cu cazul nostru. În ceea ce mă priveşte, am analizat cu răbdare, ceasuri în şir, fiecare răspuns, fiecare amănunt, fiecare situaţie, încercînd să dau de miezul lor ca să le pun, în cele din urmă, într-o relaţie logică cu celelalte elemente ştiute, cu scopul clar de a reconstitui etapele premergătoare dispariţiei fără urmă a lui Puiu Tudoran. Dacă stenograma nr.1 îmi dezvăluise ce se petrecuse cu Tudoran în noaptea de 23 spre 24 august - zborul de la Mamaia la Otopeni -, stenograma nr.2 m-a ajutat să reconstitui ultimele zile din viaţa aviatorului, precum şi condiţiile în care s-a prăbuşit. Din acest mozaic al evenimentelor îmi lipseau, aşa cum cred că aţi sesizat şi dumneavoastră, „piesele“ de la mijloc, adică faptele de care Puiu Tudoran s-ar fi făcut vinovat. Urma să compară în faţa unui juriu de onoare, prezidat de însuşi şeful Biroului 2 al regimentului. Acest amănunt - provenit din trei surse diferite - Racoviceanu, logodnica lui Sorin Tudoran şi Galbă - îmi încurca oarecum deducţiile. Dacă Puiu Tudoran s-a făcut într-adevăr vinovat de trădare de ţară şi dacă, în acest sens, existau probe concrete, de ce mai era nevoie să compară

în fața juriului de onoare? Conform legilor de război, inculpatul se cerea arestat și deferit imediat justiției militare. Oficial însă, împotriva locotenentului Puiu Tudoran nu se deschisese nici o anchetă. Se putea lesne deduce că nu existau probe menite să-i determine și să-i stabilească vinovăția. Dar Tudoran a „ieșit din scenă la vreme". Pe seama prăbușirii avionului său au circulat tot felul de legende... Și iată că, peste ani, legendele sau zvonurile de atunci se adeveresc. Puiu Tudoran a fost dat dispărut fără urmă, dar în realitate el n-a dispărut, ci a luat doar o altă identitate. Mi-o demonstrau spaima văduvei sale, iar apoi intervenția ei categorică cu privire la deschiderea anchetei... Mi-o demonstra mai ales scrisoarea lăsată de ofițerul Rădulescu Petre. Fugise deci la inamic, din teama de a nu fi demascat... Fugise deci la inamic pentru a reînvia sub o altă identitate. Că era în continuare agent al unei puteri străine o arăta cu prisosință faptul că își pusese ochii pe fostul șef al Biroului 2 din regiment, pe care, cu siguranță, a încercat să-l șantajeze, iar acest șantaj l-a împins pe Rădulescu în brațele morții.

De ce să vă mint, propriile-mi deducții mă încîntau... Dar jurnalul, dispariția lui? Ce l-a îndemnat pe Puiu Tudoran să-și țină subliniez - în această etapă, un jurnal intim? Meditînd îndelung asupra acestei chestiuni, m-am văzut în situația de a enunța și ipoteze. Iată-le:

1. Știind că juriul de onoare îl va pune într-o postură critică, Tudoran a început să-și pregătească ieșirea din scenă: „prăbușirea" „moartea". Printre lucrurile sale, cei din regiment urmau să descopere și un jurnal ce avea să dezvăluie un Tudoran „cinstit" „demn", „credincios țării" acuzat pe nedrept.

2. Caietul ar fi putut să fie luat din valiză de către cel care-l ținea pe Puiu Tudoran sub supraveghere. E posibil ca jurnalul să fi ajuns în mîinile fostului maior Rădulescu Petre, șeful Biroului 2 al regimentului.

3. Însemnările din caiet nu-l priveau numai pe Puiu Tudoran. În preajma sa trăia un om care-l urmărea și căruia nu-i convenea ceea ce Tudoran nota în jurnalul său. A așteptat momentul potrivit pentru a i-l sustrage și a-l face dispărut. Nu ar fi fost exclus ca acest om să fi fost chiar maiorul Rădulescu Petre.

4. Caietul a fost „sustras“ chiar de Puiu Tudoran, dacă ţinem seama şi de deznodămîntul său. El n-a murit, dar s-a pomenit pentru a doua oară în captivitate. În virtutea primului fapt dezonorant, l-a săvîrşit şi pe cel de-al doilea. Acceptînd să lucreze mai departe pentru inamic, s-a înapoiat în partea de răsărit a ţării, sub o altă identitate. A trecut însă pe la baza unde, între timp, fusese dat „dispărut fără urmă“ ca să-şi sustragă caietul. A avut noroc. L-a sustras. Puiu Tudoran, alias „omul invizibil“ a scăpat cu viaţă, trăind acum sub o falsă identitate...

Această ultimă ipoteză, de altminteri şi cea mai ademenitoare, trimitea cu gîndul la cele ce i s-au întîmplat lui Tudoran la comandamentul lui Gerştenberg. Dar oare ce i s-a întîmplat acolo? Voi stabili vreodată?

XVI. TREI REPERE, TREI ATACURI

După îndelungi analize, după zeci de pipe fumate fără contenire, am izbutit să-mi fixez cîteva repere. Iată-le aşa cum au fost ele notate la timpul respectiv:

1) Trebuie să-l găsesc pe Dumitru sau Ilie Ţone, fratele lui Mihai Ţone, comandantul escadrilei de la Mamaia: omul pe care Puiu Tudoran l-a luat la bord şi l-a transportat la Otopeni. Poate singurul ins în măsură să-mi relateze ce s-a întîmplat în dimineaţa zilei de 24 august 1944.

2) Dacă „omul invizibil" îmi mai trimite vreun semn de „vizibilitate", trebuie să mă fac luntre şi punte să-i întind o capcană. Sau, cine ştie, poate că ar fi mai bine să se convingă că am abandonat cazul, iar eu să încerc să ajung la ţintă cu paşi de pisică.

3) Eugen Galbă mi-a indicat locul unde au fost găsite rămăşiţele avionului lui Puiu Tudoran: lîngă Turda, la vreo 40 kilometri de comuna R... O anchetă pe acele meleaguri n-ar fi lipsită de interes.

Frumoase repere! Ce încîntat eram de ele! Unde mai pui că trebuia să le atac şi, bineînţeles, să le ating fără încuviinţarea lui Sorin Tudoran. Treabă deloc simplă, căci de-acum înainte familia aviatorului ar fi putut oricînd să mă acuze că-mi bag nasul unde nu-mi fierbe oala şi să mă cheme în faţa justiţiei. Şi n-ar fi fost deloc plăcut pentru mine dacă, în acelaşi timp, n-aş fi izbutit să scot adevărul la lumină.

În legătură cu atingerea reperului nr. 1, i-am telefonat lui Florin Racoviceanu să-l întreb dacă mai are vreo noutate pentru mine.

– A, dumneavoastră sînteţi! a exclamat fostul camarad al lui Puiu Tudoran. Mă întrebaţi dacă am noutăţi? Am...

– Vă ascult cu plăcere, l-am asigurat eu apăsînd pe o clapă a casetofonului conectat la aparat, nedorind să-mi scape nici un cuvînt.

– Ieri seară, pe neaşteptate, m-am pomenit cu provincia la telefon.

– Unde, acasă sau la birou?

– Acasă. Am fost de-a dreptul stupefiat. Ştiţi, telefonul meu, din anumite motive, nu figurează pe lista abonaţilor. Dacă o să vă spun cine m-a căutat, n-o să mă credeţi.

Am simţit în glasul interlocutorului o uşoară tulburare: amintirea convorbirii cu provincia îl emoţionase. Am vrut să i-o iau înainte şi să-i spun: Ştiu cine... Puiu Tudoran... „Omul invizibil"

– M-a căutat văduva lui Tudoran, a continuat Racoviceanu.

– Chiar ea? am întrebat, nemulţumit că supoziţia mea se dovedise eronată.

– Locuieşte în judeţul Bistriţa-Năsăud. Printre altele, a dorit să ştie dacă dumneavoastră aţi stat de vorbă cu mine.

– Ia te uită, ce femeie curioasă!

– La răspunsul meu afirmativ, a continuat Florin Racoviceanu alegîndu-şi acum cu grijă nu numai cuvintele, ci şi tonul, doamna Tudoran m-a rugat să nu vă mai acord nici un sprijin, deoarece ea nu şi-a dat consimţămîntul să se întreprindă vreo anchetă sau să se scrie vreo carte închinată soţului ei. Mi-a spus că ar fi discutat şi cu dumneavoastră, cerîndu-vă să sistaţi orice acţiune de documentare.

Am rămas perplex. Nu mă aşteptam la o asemenea contralovitură. Asta pe de o parte, pe de alta însă, îmi amintesc perfect că Sorin Tudoran mă informase într-una dintre scrisorile sale - documentul încă îl mai deţineam - că nici mama sa şi nici el nu cunoşteau domiciliul lui Florin Racoviceanu şi nici dacă acesta mai trăia sau nu. Şi, dintr-o dată, mi se făcea dovada că le erau cunoscute nu numai domiciliul lui Racoviceanu, ci şi numărul său secret de telefon. Nu mai încăpea nici o îndoială, aveam de-a face cu o nouă ispravă a „omului invizibil"

care, după toate probabilităţile, se ocupa îndeaproape de foştii săi camarazi de unitate.

– Din pricina asta, am socotit că nu mai era cazul să vă caut, aşa cum vă promisesem, a conchis amabil Racoviceanu.

După o asemenea precizare, s-ar fi cuvenit să rostesc nişte fraze convenţionale şi să pun telefonul în furcă. De-a lungul existenţei mele am fost însă şi un bun reporter, iar una dintre calităţile reporterului este şi aceea de a face, oricît i-ar veni de greu, pe nesimţitul, adică: eşti dat afară pe uşă, tu intri pe fereastră. M-am prefăcut deci că n-am înţeles semnificaţia ultimelor cuvinte şi mi-am văzut mai departe de reperele mele.

– S-a interesat de ceea ce am discutat?

– Da. I-am spus că urma să ne mai întîlnim pentru a vă procura adresa lui Ţone... Aşadar, e adevărat că aţi fost rugat să nu vă mai ocupaţi de biografia lui Tudoran?

Nu i-am „auzit“ întrebarea. În schimb, i-am formulat eu una:

– Pînă mai ieri, familia Tudoran nu ştia nici măcar dacă mai trăiţi. N-aţi întrebat-o de unde şi-a procurat numărul de telefon de acasă?

– Nu. Ar fi fost un semn de nepoliteţe din parte-mi.

– Apropo de Ţone... i-aţi aflat cumva adresa?

– E în viaţă... Locuieşte tot la Ploieşti... Vă rog însă să nu vă supăraţi, nu vă pot da adresa... I-am făgăduit văduvei lui Tudoran... Vă rog să mă înţelegeţi...

Omul a apucat să scape totuşi numele unei localităţi: Ploieşti. Desigur, am îngheţat. Sorin Tudoran îmi pomenise, în ultima noastră convorbire, cum că maică-sa primise un telefon de la Ploieşti. Cu sau fără voia sa, Racoviceanu mă plasase pe o direcţie, ceea ce îmi era mai mult decît suficient pentru a manifesta, în sfîrşit, înţelegerea solicitată de interlocutorul meu.

– Vă mulţumesc, domnule Racoviceanu. Aţi fost mai mult decît amabil cu mine. Sper să mai avem prilejul să bem împreună o cafea şi un coniac.

– E adevărat deci că...? S-a jenat să-şi ducă întrebarea pînă la capăt.

I-am sărit în ajutor. Merita.

– Da, e adevărat. La revedere!

„Tîmpită situaţie! îmi tot vorbeam plimbîndu-mă nervos prin încăpere. Pînă mai ieri, văduva lui Tudoran nu cunoştea adresa lui Racoviceanu şi, dintr-o dată, a descoperit-o. Evident, cineva o ţine la curent cu investigaţiile mele. Cineva care mă urmăreşte... care, prin mine, a ajuns să afle adresa şi locul de muncă ale lui Racoviceanu. Acesta nu poate să fie decît «omul invizibil».“

Gîndul că în tot acest răstimp am fost urmărit şi încă pas cu pas începuse să mă îngrijoreze în cel mai înalt grad. Supraveghetorul din umbră putea astfel să-mi ghicească intenţiile, fiece pas, să-mi torpileze planurile. Nu cumva l-a zărit şi pe Eugen Galbă trecîndu-mi pragul casei? De ce nu? În cazul acesta, supraveghetorul se va grăbi să-i raporteze doamnei Tudoran că mi-am călcat cuvîntul, iar ea va încerca de îndată să facă presiuni şi asupra lui Galbă, cerîndu-i să nu-mi acorde sprijinul. Într-un tîrziu, am descoperit bucuros că situaţia mă favoriza. De pildă, dacă Galbă a fost văzut, iar asupra sa se vor face într-adevăr presiuni, mi se va oferi prilejul să conchid că supraveghetorul meu a fost cîndva aviator, că a aparţinut Grupului 2 Vînătoare, că l-a cunoscut şi pe Racoviceanu, şi pe Galbă. Ipoteza că „omul invizibil“ - supraveghetorul meu nu era decît una şi aceeaşi persoană cu Puiu Tudoran se confirma de la o situaţie la alta.

„Ajunge cu atîtea meditaţii şi deducţii, îmi reproşam. E timpul să acţionezi şi încă rapid, dacă nu vrei să pierzi partida.“ Pentru că ziua era pe sfîrşite, mi-am propus ca în dimineaţa următoare să plec la Ploieşti şi să cer sprijinul Serviciului de Evidenţă a populaţiei din judeţul Prahova pentru a identifica domiciliul profesorului Ţone... Zis şi făcut. Numai că socoteala de acasă nu se prea potriveşte cu cea din tîrg. În drum spre Ploieşti, am avut o pană la motorul maşinii şi, în loc să sosesc în oraşul echipei „Petrolul“ la ora 8, aşa cum îmi planificasem, am ajuns la ora 11. Intrînd în Ploieşti şi trecînd prin faţa Telefoanelor, m-a străfulgerat o idee. Am oprit maşina, am intrat, am consultat cartea de telefoane şi, spre marea mea bucurie, am găsit la litera Ţ pe un oarecare Ţone Ilie. Am reţinut adresa, apoi m-am repezit la un telefon public, am format numărul, iar cînd mi s-a răspuns, am întrebat: „Casa profesorului Ţone?“ „Da!“ am auzit în receptor. Am fost cam nepoliticos. Am închis brusc telefonul şi am

ieşit în stradă. M-am oprit să văd dacă nu sînt urmărit. Nu, n-am observat nimic suspect în preajma mea, deşi gîndul că „omul invizibil“ nu era străin de pana suferită pe drum mă tulbura. Am trecut din nou la volan şi după vreo zece minute mă aflam pe strada unde locuia profesorul Ţone. Am oprit în dreptul numărului 31. Prin oglinda retrovizoare, am scrutat strada. Voiam din nou să mă asigur că nu sînt urmărit. Strada era pustie. Am coborît deci liniştit. Poarta ce dădea în grădina casei de la nr. 31 era întredeschisă. De acolo, o potecă de cărămizi ducea spre cele cîteva trepte care urcau către intrarea principală a unei clădiri îmbrăcate în iederă cu frunzele colorate de rugina toamnei. Am intrat, dar după cîţiva paşi am rămas locului uluit de ceea ce se petrecea sub ochii mei... Nu ajunsesem încă la intrare, cînd uşa s-a deschis pe neaşteptate, iar din casă a ieşit ca din puşcă o femeie cu faţa răvăşită de spaimă. A trecut pe lîngă mine fără să mă vadă. Cîteva minute am mai văzut-o alergînd de-a lungul străzii. Am vrut să mă iau după ea, m-a oprit însă locului vocea unui bărbat:

– Pe cine căutaţi?

În pragul casei se ivise un tînăr de vreo douăzeci de ani, cu o faţă pămîntie. Buzele îi tremurau nervos.

– Pe domnul Ţone. Aici locuieşte?

– Pe tata îl căutaţi? m-a întrebat tînărul cu o voce tremurîndă... Cine sînteţi? N-am apucat să-i răspund, căci l-am auzit spunîndu-mi: Cu tata... cu tata s-a întîmplat ceva... o mare nenorocire...

Tînărul s-a clătinat, era cît p-aci să cadă. M-am repezit să-l sprijin. În timp ce-l ajutam să-şi revină, buzele sale continuau să-mi şoptească:

– Cu tata s-a întîmplat o mare nenorocire... o mare şi ireparabilă nenorocire...

Într-adevăr, asupra familiei Ţone se abătuse o grea nenorocire. Încă de dimineaţă să fi fost ora opt, opt şi jumătate profesorul plecase de acasă la volanul „Trabant“-ului său. La întrebarea soţiei: „Încotro?“, el nu i-a răspuns. Primise un telefon; convorbirea avută îl enervase şi îl obligase să plece de acasă. N-a vrut să-i destăinuiască soţiei cu cine a purtat discuţia, ce anume îl enervase. A plecat bombănind şi trîntind uşile. Trei ceasuri mai tîrziu, soţia profesorului

a fost, pe neaşteptate, convocată la spitalul orăşenesc, unde i s-a adus la cunoştinţă că, judecînd după toate aparenţele, profesorul Ilie Ţone suferise un atac de cord şi murise subit. Nu la volanul maşinii, ci în timp ce se plimba pe aleile pădurii Snagov, drept care Procuratura oraşului a dispus deschiderea unei anchete.

Să vă mai relatez reacţia mea?

Copleşit de tristeţe, de gînduri negre, am urmărit îndeaproape cercetările Procuraturii. Iată, pe scurt, concluziile acesteia:

– În dimineaţa zilei respective, profesorul Ilie Ţone a primit un telefon în urma căruia a plecat la Snagov. (De la un bărbat sau o femeie? Procuratura n-a reuşit încă să stabilească.)

– La Snagov, şi-a lăsat maşina la parcare, apoi a intrat în pădure şi s-a plimbat o vreme pe marginea lacului.

(Dar de la Ploieşti şi pînă la Snagov, Ţone a mai oprit pe undeva, s-a întîlnit cu cineva? Întrebări care nu şi-au găsit răspunsul.)

– Un îngrijitor l-a văzut stînd pe o bancă lîngă un bărbat cam de vîrsta decedatului. Au discutat, au fumat şi s-au despărţit în linişte.

(Să se fi întîlnit cu cel care-l chemase la telefon? Poate. Au discutat liniştiţi, deşi Ţone a plecat de acasă enervat... Care să fi fost motivul enervării? Şi cine-i bărbatul cu care a stat la taifas? Un cunoscut? Un necunoscut?)

– Profesorul a mai rămas pe bancă vreo zece minute, după asta s-a ridicat, a mai mers vreo treizeci de paşi, îndreptîndu-se spre locul unde-şi parcase „Trabant"-ul, apoi a fost văzut prăbuşindu-se.

– La autopsie, medicii legişti au constatat că Ilie Ţone a murit datorită unui stop cardiac provocat de o substanţă chimică necunoscută.

Totuşi, concluziile Procuraturii erau echivoce, ele lăsînd multă vreme să planeze asupra acestei tragice întîmplări un mare semn de întrebare. În acelaşi timp, suspect era şi filmul acelei dimineţi convorbirea telefonică a lui Ilie Ţone (cu cine?), plecarea lui precipitată de acasă (de ce?), întîlnirea de la Snagov (cu cine?).

Vă imaginaţi starea mea sufletească. Să trecem însă peste acest neînsemnat amănunt şi să revenim la analiza investigaţiilor. La înmormîntarea profesorului Ţone l-am cunoscut pe Mihai, fratele

acestuia, fostul comandant al escadrilei de vînătoare de la Mamaia. Oricît mi-a fost de greu, m-am văzut forțat de împrejurări să-i fac o vizită chiar a doua zi după înmormîntare. M-a primit cu cordialitate, iar dimineața s-a dovedit extrem de utilă. Iată şi un extras din stenograma nr.3:

H.Z.: Vă mai amintiţi de Puiu Tudoran?

M.Ţ.: Cum să nu? am auzit că a murit pe frontul de apus. A fost un brav ofiţer, un as al aviaţiei române de vînătoare.

H.Z.: Fratele dumneavoastră v-a povestit ce s-a petrecut pe aeroportul Otopeni, în dimineaţa zilei de 24 august 1944?

M.Ţ.: Da. Fratele meu - Dumnezeu să-l aibă în pază! - a fost de felul său un om prudent, moale şi fricos. I se potrivea zicala „Lasă-mă să te las". Eu am fost acela care l-a împins atunci în braţele aventurii, eu i-am ordonat lui Tudoran să-l ia în avion şi să-l lase la Pipera. Nu voiam ca începutul ostilităţilor cu nemţii să-l găsească pe aerodromul nostru, ci cît mai aproape de casă.

H.Z.: De ce n-au aterizat la Pipera?

M.Ţ.: După spusele fratelui meu, n-au putut ateriza la Pipera pentru că, de pe pămînt, se deschisese focul asupra avionului. Erau ceasuri confuze. Au scăpat ca prin minune. N-au stabilit cine şi de ce a tras în ei. Puiu Tudoran era vestit pentru sîngele lui rece. Pe pămînt nu se prea simţea în siguranţă, dar în aer, la bordul oricărui aparat de zbor, stăpînea înălţimile. Văzîndu-se atacat, şi-a îndreptat avionul spre Otopeni, unde a aterizat fără prea multă bătaie de cap, neştiind însă că aerodromul era controlat de inamic. Acolo, în momentul cînd au coborît din carlingă, au fost înconjuraţi prin surprindere de vreo zece nemţi şi declaraţi prizonieri. Fratele meu, civil fiind, a fost de îndată despărţit de Tudoran şi închis într-o baracă unde se mai aflau şi alţi civili luaţi în captivitate din ordinul lui Gerstenberg. A stat patru zile în prizonierat, mai precis cît au ţinut luptele din jurul Bucureştiului.

H.Z.: Cu Puiu Tudoran ce s-a întîmplat?

M.Ţ.: În clipa cînd nemţii l-au smuls pe fratele meu de lîngă dînsul, Tudoran s-a împotrivit, a protestat nu voia să-l lase pe Ilie singur. S-a produs şi un incident. L-au bruscat, apoi au apărut

deodată doi ofiţeri unul în uniformă germană, celălalt în uniforma aviaţiei române.

H.Z.. În uniforma aviaţiei române?!

M.Ţ.: Da. Ofiţerul neamţ şi-a muştruluit subalternii, după care cei doi l-au invitat pe Tudoran la comandantul trupelor germane.

H.Z.: La generalul Gerstenberg?

M.Ţ.: Aşa se pare.

H.Z.: Nu sînteţi sigur?

M.Ţ.: Nu.

H.Z.: Cine ar fi putut să fie ofiţerul în uniforma aviaţiei române?

M.Ţ.: N-am izbutit să aflu...

H.Z.: După întîmplarea asta, fratele dumneavoastră s-a mai întîlnit cu Tudoran?

M.Ţ.: Nu. Deşi, cînd a dat curs invitaţiei celor doi ofiţeri, i-a promis fratelui că n-o să-l lase singur, că o să se întoarcă imediat. Nu s-a mai întors... În schimb, acolo unde a fost închis fratele meu, a fost adus celălalt ofiţer...

H.Z.: Cel în uniforma aviaţiei române?

M.Ţ.: Ah, dacă mai trăia fratele meu! Cînd l-a văzut, Ilie l-a întrebat: „Unde-i domnul locotenent Tudoran?" Iar el i-a răspuns: „Domnul locotenent Tudoran al dumitale e un nemernic... un laş... un trădător." Mai mult n-a vrut să spună... Desigur, cuvintele astea l-au durut pe fratele meu.

H.Z.: Păcat că nu mai ţineţi minte numele acelui ofiţer.

M.Ţ.: Şi eu spun că e păcat, căci aşa cum reieşea din povestirile fratelui meu, acesta s-a purtat ca un adevărat erou. A evadat chiar în noaptea aceea de la Otopeni. A vrut să-l ia şi pe fratele meu. Lui însă i-a fost frică...

H.Z.: Nemernic... laş... trădător... Se potriveau aceste acuzaţii cu acel Tudoran pe care l-aţi avut în subordine?

M.Ţ.: Nu... Totuşi, omul e om... are calităţi, dar şi defecte cu duiumul... Surprizele, în chestiunile de caracter, nu sînt excluse. Dar oricare ar fi fost greşeala locotenentului Tudoran, el s-a reabilitat căzînd în luptă, vitejeşte. În sinea mea, deşi nu ştiu prea bine cu ce

păcătuise - cînd am auzit vestea morţii sale zăceam bolnav într-un spital -, l-am iertat...

H.Z.: Ce credeţi despre decesul subit al fratelui dumneavoastră?

M.Ţ.: Nu cred în povestea cu substanţe otrăvitoare. Ştiu că Ilie avea probleme cu inima şi nu o dată i-am spus să-şi facă electrocardiograma. A fost un om bun...

H.Z.: Nu ştiţi cine ar fi putut să-i telefoneze şi să-l invite la Snagov?

M.Ţ.: Habar n-am. Cred că nici el nu ştia.

H.Z.: Totuşi... a răspuns invitaţiei.

M.Ţ.: Trebuie să fi fost un motiv serios dacă n-a spus nimic nici nevesti-sii, nici fiului...

H.Z.: Iertaţi-mi întrebarea. Ştiu, e o impietate, n-am însă cum s-o ocolesc. Să fi avut vreo legătură extraconjugală?

M.Ţ.: Nu, nu... Nu era el omul... bărbatul... Avea, spre deosebire de mine, un cult al familiei...

H.Z.: Pe maiorul Rădulescu Petre l-aţi cunoscut?

M.Ţ.: Cel care s-a otrăvit? Cum să nu... Am fost pe vremuri buni amici. Să-ţi spun o chestie, domnule dragă, cînd am aflat că s-a sinucis, nu m-am mirat. Nu că ar fi fost un om rău... Nu, nu... Dar uneori, ăştia care lucrează la Biroul 2 ştiu prea multe... Şi tare nu-i bine... Credinţa mea e că bietul Petrică a înghiţit otravă pentru că ştia prea multe.

În sfîrşit, „mozaicul" existenţei lui Puiu Tudoran, din momentul decolării de pe aerodromul de la Mamaia şi pînă în ziua cînd fusese dat dispărut fără urmă, se întregise. Acum ştiam precis cel puţin aşa mi se părea în clipa aceea - ce s-a întîmplat la Otopeni. Nu mai încăpea nici o îndoială că dispărutul fără urmă ajunsese în faţa generalului Gerstenberg, unde, după spusele acelui aviator român - ah, dacă Mihai Ţone i-ar fi ştiut numele! - s-a comportat ca un nemernic, ca un trădător... Acest aviator necunoscut a evadat în noaptea de 24 spre 25 august 1944. Să fie, oare, acesta salvatorul lui Dragoş Balaban? Cine ştie? Un lucru mi se pare cert. Acest ofiţer, odată evadat din captivitatea inamicului şi ajuns la ai săi, a informat Biroul 2 al aviaţiei. Dar şi certitudinea asta mă descumpănea: De ce, dacă

locotenentul Puiu Tudoran s-a comportat ca un trădător, n-a fost arestat şi deferit justiţiei? Nu cumva cineva din interiorul regimentului îl ocrotea, încerca să-i uşureze situaţia, să-i înlesnească „prăbuşirea“ şi „moartea“? După toate aparenţele, da. Ceea ce dă însă greutate unui act de acuzare nu sînt aparenţele, ci probele concrete. Or, tocmai probele îmi lipseau. Îmi spuneam că întrebarea-cheie era ameninţată să rămînă fără răspuns. Doar dacă „omul invizibil“ ar fi fost prins. Numai el ar mai fi putut să aducă o rază de lumină în această afacere obscură. Cu atît mai obscură, cu cît şi moartea lui Ilie Ţone - unul dintre cei care îl văzuseră pe Tudoran îndreptîndu-se spre comandamentul lui Gerstenberg - era învăluită în mister. Deşi concluziile Procuraturii oscilau, înclinînd mai mult către ipoteza accident, eu, cu atîtea date la îndemînă, eram dispus să dau curs celei de-a doua ipoteze. Intuiam o legătură între „cazul Tudoran“ şi moartea unui martor ocular. Gîndul acesta mă forţa să cred cu şi mai multă convingere că Puiu Tudoran n-a murit, că trăieşte şi acţionează sub identitatea „omului invizibil“ Drept care, mi-am propus să-mi prelungesc investigaţiile în comuna R..., acolo unde, în urmă cu douăzeci de ani, fuseseră găsite rămăşiţele avionului lui Puiu Tudoran.

XVII. MOARTEA M-A BĂTUT PE UMĂR

Dragi cititori, o să vă rog să mă iertaţi pentru faptul că nu o să vă povestesc cum s-a desfăşurat călătoria mea de documentare. În schimb, o să vă pun la îndemînă cîteva fişe întocmite de mine - rod al investigaţiilor întreprinse în comuna R...

Fişa nr. 1

Traian Mateş. 35 de ani. Tractorist. Înalt, deşirat. Ochi verzi. Pe cap, un basc decolorat pe care, în timp ce vorbeşte, şi-l împinge cînd pe ochi, cînd pe ceafă, ca pe o căciulă. Cu chef de vorbă.

Aveam pe atunci 15 ani, îşi aminteşte T.M., şi ieşeam cu cele două capre la păscut. Una era a noastră, cealaltă a vecinului. Nu-mi era frică de război. Nemţii şi ungurii treceau pe lîngă mine în sus şi-n jos. Mă uitam după ei, dar eram cu ochii-n patru la capre. Bătrînii ziceau că se apropie ceasul cînd vor veni ai noştri. Noaptea, tunurile se auzeau mai bine. Ziua treceau avioane româneşti. Într-o zi, fiind pe cîmp, am auzit două avioane - erau de-ale noastre. Zburau spre Cluj. După vreo oră le-am auzit din nou. Uitasem de ele. Se întorceau din misiune. Deodată, am auzit o bubuitură. Nu ştiu prea bine ce s-a întîmplat acolo sus, în ceruri... Am văzut ţîşnind foc din coada unuia din avioane. M-am speriat rău de tot, pentru că avionul începuse să cadă. Am rupt-o la fugă de spaimă şi m-am azvîrlit într-o groapă. Aşa că n-am văzut ce s-a întîmplat mai departe cu avionul...

Fişa nr. 2

Gheorghe Bordea. 63 ani. Ţăran. O faţă aspră, ovală, brăzdată de cute adînci. Ochii înfundaţi în adîncul orbitelor. Vorbeşte rar, stins, de parcă ar suferi de plămîni.

Era într-o zi de toamnă. Îmi aduc bine aminte, pentru că porumbul stătea pe cîmp necules din pricina războiului. Şi era un porumb înalt, frumos, că ţi se rupea inima cînd îl vedeai cum se prăpădeşte.[...] În ziua aceea eram pe cîmp, camuflat în lanul de porumb. La vreo patru sute de metri de mine, nemţii săpau tranşee. Se pregăteau să reziste, să respingă atacurile armatelor noastre.[...] Da, am văzut cele două avioane româneşti. Le-am văzut şi cînd s-au dus încolo, către Cluj, şi cînd s-au înapoiat... Pot să jur că nu s-a tras asupra lor... Nemţii săpau la tranşee, se camuflaseră, doar atît. Eu n-am auzit bubuitura. Poate că a fost... De ce să mint? Dacă n-am auzit-o, n-am auzit-o... Am văzut însă cum unul din avioane a luat foc. Să mă ierte Dumnezeu pentru ceea ce am gîndit atunci. Am gîndit ca ţăranu' ăla înapoiat care nu vede mai departe de pogonul lui de pămînt: „Doamne, m-am rugat, du-l mai departe de lanul de porumb, de mămăliga românului!". Avionul a căzut într-o poiană, la vreo două sute de metri de mine. Am fugit într-acolo, dar n-am fost lăsat să mă apropii. Vreo zece nemţi înconjuraseră de-acum locul unde avionul se mistuia.[...] Am auzit că aviatorul român a izbutit să se salveze. Cum, nu ştiu. S-a salvat, da' ce folos, tot a căzut în mîna duşmanului... Eu nu l-am văzut. Lumea spune că l-ar fi dus în comuna R.... la un comandament german.

Fişa nr. 3

Ion Ion, 74 de ani. Suferind. Abia se ţine pe picioare. Complet cărunt. Vorbeşte rar, de parcă ar căuta cuvintele prin cine ştie ce ascunzători. Totuşi are o minte lucidă, o memorie de invidiat.

Eu l-am văzut pe român, eram la cîmp, da' mai aproape de locul unde a căzut avionul.[...] L-am văzut pe român, mai întîi cam la vreo 20 de metri de flăcări. Cum a ajuns acolo, nu ştiu... Sărise singur, îl azvîrlise blestemăţia aia de flăcări, uite, nu ştiu! „Să mă

duc la dînsul", am gîndit. Nemţii însă mi-au luat-o înainte. S-au repezit la român, mi l-au luat şi l-au cărat cît mai departe de flăcări. Abia atunci am văzut că omu' trăia. Faţa-i era plină de sînge, hainele sau ce-o fi fost pe dînsul fumegau. L-au aruncat într-un camion şi l-au dus la R..., la comandament.[...] Cu avionul ce-a mai fost? Păi, a explodat... a ars... Maică, ce mai ardea!

Fişa nr.4

Ileana Bălan. 58 de ani. Văduvă. Înaltă, uscăţivă. Se cruceşte mereu. E bănuitoare. Nu numai faţă de mine, ci şi faţă de toţi cei din jur. Nu-i place să povestească, să-şi amintească.

Casa mea - pe atunci parcă o blăstămase Dumnezeu - era păstă drum de casa lui don' primar, unde ghermanu' acolo îşi rînduise comandamentul. De la fereastra casei vedeam tăt... şi bune, şi rele. Tăt vedeam.[...] Văzut-am, maică, cînd l-or scos pe aviator din camion. Doamne, că rău mai arăta! Curgea sîngele din el, straiele îi erau rupte şi pîrjolite... L-or dus la întrebări. Acolo, cine nu răspundea, păi îl puşca. Eu aşa ştiu... Se vede treaba că n-o vrut să răspundă. A doua zi, l-or scos cu alţi doi români şi l-or puşcat la marginea păduricii. Dusu-v-aţi pînă acolo, la mormînt? Al lor e... I-or îngropat la un loc... Acolo o puşcat-o şi pe baba Pelaghia. După ce i-o puşcat pe militari, s-o dus Pelaghia să aprindă, creştineşte, lumînarea morţilor. De un' să ştie că n-avea voie? Or puşcat-o şi pe ea. Da' neamurile or luat-o şi-or îngropat-o în alt loc.

Fişa nr.5

Ştefan Cercelan - 62 ani. Înalt, vînos, cu o mustaţă bogată răsucită în sus, cu răbdare, ca pe vremea împăratului Franz Joseph... Vorbeşte mult, cu plăcere. Uită de unde a început. Fire veselă, de om chefliu.

Şi uite aşa, dom'le dragă, am ajuns şi gropar. Fără voia mea, dom'le... Şi ghinionu' a căzut nu numai pe capu' meu, ci şi pe al lui Mitru Brădean - săracu'! O murit acum trei ani, Dumnezeu să-l ierte că o fost om cumsecade. Mă ştiam cu el.[...] Pe mine şi pe Mitru ne-o

luat nemţii din drum şi ne-o dus să săpăm groapa românilor împuşcaţi... Baba Pelaghia era şi ea acolo. Biata de ea! N-o apucat să aprindă lumînările... o împuşcară în cap.[...] Eu cu Mitru i-am coborît în groapă şi am aruncat pămînt peste ei.[...] Da' unu' era aviator. De unde ştiu? După uniformă. N-au avut acte. Nemţii le-o luat. Că noi am vrut să le scriem numele pe cruce, da' nu ne-au lăsat... După asta, i-am spus lui Mitru că ar fi bine să fugim ca să nu ne împuşte şi pe noi. Că eram martori. Nu-i aşa că ideea o fost bună?

Desigur, n-am dat spre publicare toate fişele rezultate din această călătorie de documentare. Aş dori însă să arăt că Ştefan Cercelan - „groparul" a vrut să mă conducă la mormîntul celor trei prizonieri români, împuşcaţi de inamic într-o zi de toamnă, pe pămîntul mănos al Transilvaniei. L-am refuzat.

Mi-a explicat cum pot să ajung în poiană şi am simţit că-i pare rău că nu-l las să mă însoţească.

În aceeaşi zi, după amiază, la ceasul cînd soarele prinsese să asfinţească, am pornit-o agale prin păduricea din vecinătatea comunei. În drum am cules cîteva flori de cîmp. Într-un tîrziu, mi-a ieşit în cale o potecă. Am urmat-o. Şerpuia leneşă printr-o frumoasă pădurice de ulmi. Simţeam pogorînd din ceruri răcoarea toamnei. Liniştea depărtărilor mă copleşise. Fiecare pas mă apropia de mormîntul celor trei eroi. Tulburarea pusese stăpînire pe mine. Am zărit mai întîi poiana, apoi o cruce care parcă mă aştepta cu braţele întinse, pe urmă mormîntul. După ce m-am apropiat, teama că mormîntul ar putea fi neîngrijit mi s-a risipit. Se vedea că oamenii locului luaseră obiceiul să treacă pe aici şi să presare flori. Le-am presărat şi eu pe ale mele. După asta, am rămas smerit lîngă locul de veci al celor trei necunoscuţi. „Să fie oare unul dintre ei Puiu Tudoran? m-am întrebat încercînd să desluşesc cuvintele scrise pe cruce: „Aici zac îngropaţi trei eroi necunoscuţi - octombrie 1944". Dacă Puiu Tudoran era îngropat acolo, atunci cine era „omul invizibil", cine era cel care l-a împins la sinucidere pe Petre Rădulescu, care a grăbit moartea lui Ilie Ţone? Cine ştie cine o fi fost împuşcat în locul lui Tudoran... Am stat mult timp aşa, nemişcat şi incapabil

să-mi răspund la întrebări. Fără să-mi fie limpede de ce, mă simţeam obosit, deprimat. Ancheta mea se încheia acolo, în dreptul unui mormînt, şi găseam faptul plin de sensuri - mă vîrîsem într-o treabă care depăşea competenţa mea. Deodată, mi s-a făcut răcoare. Soarele asfinţise. Peste pădurice pogorau umbrele înserării. Mă pregăteam să fac cale întoarsă, cînd am auzit paşi apropiindu-se. Am tresărit. M-am uitat peste umăr. Am văzut un bărbat de vreo patruzeci şi cinci de ani venind spre mine. Ţinea în mînă un buchet de flori. În clipa aceea mi-a părut bine că cineva spărgea cu prezenţa sa liniştea ce se lăsase. Necunoscutul, îmbrăcat destul de simplu, s-a apropiat sfios, ca şi cînd ar fi vrut să-şi ceară scuze pentru faptul că mă tulbura. S-a aplecat şi a pus buchetul pe mormînt, lîngă cruce. Apoi, închizînd ochii, a păstrat un minut de reculegere. În aceste clipe, i-am cercetat faţa bronzată, bărbia energică, gura îndărătnică. A simţit că-l cercetez: a deschis ochii şi m-a privit zîmbind.

– Sînteţi de pe aici? l-am întrebat.

– Nu chiar, ci din Vlădioasa, un sat la zece kilometri de aici, mi-a răspuns necunoscutul pe un ton politicos. Sînt profesor de istorie... Şi ori de cîte ori mă rătăcesc prin R... mă abat şi pe aici, pe la mormîntul celor trei eroi.

S-a recomandat. M-am recomandat. S-a luminat la faţă auzindu-mi numele. Mi-a mărturisit că, printre altele, mă ştia şi ca pe un cercetător al ultimului război mondial.

– Ştiţi, şi eu am întreprins cîteva cercetări pe tema „Pe urmele războiului pentru eliberarea Ardealului“, a continuat el să-mi vorbească. Dacă vă interesează mormintele eroilor, pot să vă spun că tot în această pădurice, la vreo treizeci de metri, se mai găseşte un mormînt...al unui alt aviator...

Mi-am stăpînit o tresărire lăuntrică. Totuşi, am exclamat:

– Al unui aviator?!

– Da. Aşa scrie pe cruce. Vă pot conduce, dacă vreţi...

M-am învoit. El a luat-o înainte. Eu după dînsul. Profesorul de istorie mergea puţin aplecat. O dată cu umbrele amurgului, auzeam tot mai distinct şi ţipătul de seară al păsărilor. Înaintam plin de smerenie. După cîtva timp, am pătruns într-un luminiş.

– Aici? m-am interesat.

– Da, a răspuns profesorul, răsucindu-se brusc spre mine. Am încremenit văzînd în mîna însoţitorului un revolver cu ţeava îndreptată spre pieptul meu. Peste faţa lui pînă atunci sfioasă şi binevoitoare, se aşternuse o bucurie malefică.

– Ce-i asta, domnule? am bîiguit eu fără rost. Vă arde de glume?!

– V-am avertizat să nu mai dezgropaţi morţii! Nu puteţi spune nu! mi-a strigat el ameninţător. M-aţi ascultat? Nu! Acum v-a sunat ceasul.

A rînjit. S-a jucat cu revolverul, apoi a îndreptat din nou arma spre mine. Ciudat! Încremenisem, dar frică nu-mi era. Mi-am spus cu calm şi indiferenţă: „În sfîrşit, «omul invizibil» a devenit «vizibil»", ca şi cînd asta ar fi fost în stare să mă scoată din încurcătură. Îl priveam în faţă şi mă străduiam să găsesc asemănări între bărbatul din faţa mea şi fotografia de acum douăzeci de ani a lui Puiu Tudoran... Nu, nu izbuteam: uitasem cu desăvîrşire fizionomia aviatorului din fotografia trimisă de Sorin Tudoran.

– N-o fac cu plăcere, a ţinut „omul invizibil" să-mi mărturisească, dar trebuie. Într-un fel, mă simt cu conştiinţa împăcată. V-am avertizat, nu-i aşa? N-aţi vrut să mă ascultaţi.

– Puiu Tudoran, am exclamat eu, aveţi un fiu...

N-a vrut să mă audă. L-am văzut ridicînd cu încetineală braţul stîng şi aducîndu-l în dreptul pieptului ca pe un parapet, şi-a aşezat lent arma. A închis un ochi... Deodată, a fulgerat o împuşcătură. Flacăra armei n-am văzut-o în faţă, ci undeva în stînga. Spre uluirea mea, arma din mîna „omului invizibil" a căzut aşa cum cade un măr dintr-un pom. A mai răsunat o împuşcătură. „Profesorul de istorie" a scos un ţipăt. A dat să fugă, dar şchiopăta. Nu mai înţelegeam nimic. În clipa următoare, am văzut ieşind din pădurice trei bărbaţi... civili tustrei... Unul dintre ei, cu arma în mînă, venea spre mine, ceilalţi doi s-au repezit după „omul invizibil". N-am fost în stare să mă clintesc. Doar cînd cel cu arma în mînă a ajuns la cîţiva metri, am scos un ţipăt de bucurie:

– Lucian! Căpitane!

Şi acum - nu văd de ce n-aş spune adevărul pînă la capăt - de bucurie, mi-am pierdut cunoştinţa.

XVIII. JUR CĂ N-O SĂ MAI FAC!

Burniţa. Bucureştiul se mohorîse. Se făcuse şi frig. În încăpere însă era cald şi bine. Căpitanul de contrainformaţii Lucian Viziru mă privea cu un aer ocrotitor. Eu, cufundat în fotoliu, mă simţeam încurcat. Nu ştiam de unde să încep, ce să spun, aşa că, în cele din urmă, mă mulţumii să întreb:

– Pot să-mi aprind o pipă?

– Chiar şi două.

– N-o să-ţi răpesc prea mult din timpul tău preţios.

– E drăguţ din partea ta. Lucian Viziru se aşeză lîngă mine, într-un fotoliu, zîmbind ironic. Nu a lipsit mult să-ţi fumezi pipele în compania Sfîntului Petru, nu a mea, adăugă el.

Mă înfiorai. Ori de cîte ori îmi aminteam de revolverul întins spre pieptul meu, mă înfioram.

– Cum de-ai picat aşa, din senin? Te pomeneşti că ţi-am încurcat socotelile!

Zîmbetul ironic de pe chip nu i se stinsese.

– Ţi-aş răspunde, dar mai întîi s-ar cuveni ca tu să-mi explici cum ai ajuns să te bagi într-o afacere care era de două ori să te coste viaţa?

– Cum de două ori?!

– O dată, în parc. Te-a salvat, fără însă să ştie că te salvează, un ofiţer de la Circulaţie. A doua oară, cît p-aci să se întîmple acolo în pădurice, unde ştii cine te-a salvat.

Un timp am tras cu disperare din pipă, apoi, prinzînd parcă mai multă îndrăzneală, am început să-i povestesc despre scrisoarea lui Sorin Tudoran, despre enigma aviatorului dat dispărut fără urmă în timpul războiului din Transilvania. I-am povestit absolut totul.

– După cum văd, ai trecut de la aventura imaginară şi pusă pe hîrtie, la cea reală şi trăită nemijlocit. Bravo! Se vede treaba că te cam plictiseşti. De ce nu m-ai anunţat şi pe mine atunci cînd ţi-ai dat seama că gluma se îngroaşă? mă luă Lucian la rost.

– Am vrut... Zău, am vrut. Mi-am zis că ar fi bine să adun la dosar cît mai multe piese şi pe urmă...

– Şi ce să fac cu el? Să scriu un roman? Văd că pledezi pentru inversarea rolurilor. Lăsînd gluma la o parte, sînt împuternicit să-ţi comunic că te-ai aventurat nepermis de mult şi era cît pe-aci să ne strici nouă socotelile.

Văzîndu-mă că roşesc pînă în vîrful urechilor, Lucian Viziru îmi zîmbi, de astă dată prietenos, şi mă întrebă:

– Vrei să ştii cum am ajuns să te salvăm de la moarte?

– Bănuiesc, mă arătai eu stăpîn pe aptitudinile mele de detectiv.

– Nu zău?! se minună ofiţerul. Bănuieşti! Bineee! Se ridică brusc în picioare şi după ce se plimbă un timp prin birou, mă îndemnă: Atunci hai, vorbeşte, te ascult! Mă interesează judecata... deducţiile şi sugestiile tale... literare.

M-am înfundat mai bine în fotoliu şi, urmărind destrămarea leneşă a rotocoalelor de fum, am început:

– De mai multă vreme, eraţi cu ochii pe un agent... să zicem pe un spion. Îl urmăreaţi pas cu pas. Într-una din zile, agentul v-a condus la uşa casei mele. Aţi observat că se interesează de mine, n-aţi ştiut însă de ce... Aveaţi, pesemne, motive să-l lăsaţi să mai zburde. Vorbeam pe un ton profesional şi încercam să surprind pe chipul prietenului meu vreo reacţie, dar fără succes. Acest agent, am continuat eu incitat de propria-mi logică, cu porecla „omul invizibil" nu este altcineva decît Puiu Tudoran, tatăl lui Sorin Tudoran, cel care m-a rugat să iniţiez o anchetă ca de literat.

Terminasem. Aşteptam aplauzele. Întîrziau. Lucian Viziru se reaşeză în fotoliul de lîngă mine.

– Ai presărat flori pe mormîntul din poiană. Ce crezi despre acel mormînt?

– Acolo, după umila mea părere, sînt îngropaţi trei ofiţeri români... trei eroi necunoscuţi; printre ei însă nu se numără şi Puiu Tudoran.

– Interesant! aprecie ofiţerul de contrainformaţii. De ce?

– Pentru că Abwehrul i-a pregătit încă de pe atunci o „legendă" care urma ca după război să-i asigure celui „dispărut" o nouă identitate, o existenţă bine camuflată.

Mă simţeam mîndru de propriile-mi deducţii şi aşteptam ca, dintr-o clipă în alta, Lucian Viziru să mă laude. El se ridică însă îngîndurat, mai făcu vreo cîţiva paşi prin birou, apoi se opri în dreptul meu şi mă scrută cu luare-aminte.

– Bine, dar Abwehrul a murit o dată cu cel de al treilea Reich!

– Agentul a fost preluat de serviciul lui Gehlen.

– Stimate prietene, dă-mi voie să te felicit. Făcu o pauză să vadă dacă mă umflu în pene. Da, mă umflasem. Aveam şi de ce, nu-i aşa? Te felicit, repetă ofiţerul urarea, dar nu pentru deducţiile înfăţişate, ci pentru fantezia ta bogată.

– Cuuum? Numai pentru atît?! sării eu, dezumflîndu-mă dintr-o dată. Mă şi miram că nu s-a auzit un fîsîit.

Împingîndu-mă prieteneşte înapoi în fotoliu, Viziru încercă să mă tempereze:

– Ce, e puţin lucru să ai imaginaţie?

– Bine, dar eu am...

– Să lăsăm asta... Doar n-ai vrea acum să schimbi anumite raporturi statornicite prin practica socială, prin legislaţia statului. După tine, ar veni cam aşa: pe ofiţerii de contrainformaţii să-i felicităm pentru imaginaţie, iar pe scriitorii de literatură poliţistă şi de spionaj, pentru perspicacitatea şi curajul lor în lupta împotriva duşmanului din umbră.

– Nu înţeleg unde vrei să ajungi, murmurai dezolat.

– O să înţelegi imediat. E ceva adevărat în tot ce ne-ai relatat... că noi eram cu ochii pe un agent, că-l filam de mai multă vreme şi că prin el am ajuns la uşa casei tale. Din acest moment, te desprinzi de solul realităţii şi începi să dai frîu fanteziei...

– Să mă bată Dumnezeu dacă mai pricep ceva!

– Tu susţii că Puiu Tudoran trăieşte, că s-a pus în slujba unei puteri străine, şi aşa mai departe...

– Da, confirmai cu încăpăţînare.

L-am văzut atunci pe Lucian umblînd la dictafon şi ordonînd: „Introdu-l pe arestat!". Mă avertiza astfel că discuţia noastră intra de acum în sfera datelor concrete.

– Pentru că tu eşti cel care face parte din dosarul în cauză şi nu noi din dosarul tău, superiorii mi-au dat mînă liberă să te pun în

temă... ca să-ţi satisfacem curiozitatea profesională. Şi dacă vrei, ceva mai încolo, după proces, poţi să scrii o carte...

După cîteva minute, uşa biroului se deschise pentru a fi introdus arestatul. Şchiopăta. La patru paşi de mine se găsea „profesorul de istorie", „omul invizibil", cel decis să scape de mine, să mă trimită pe lumea cealaltă. Lucian îi arătă scaunul din colţul încăperii şi-i făcu semn să se aşeze. Arestatul se aşeză şi rămase cu ochii în jos.

– Numele şi prenumele! i se adresă Lucian Viziru pe un ton firesc. Cel iniţial... de la părinţi...

– Huţan Aurelian, răspunse arestatul fără să-şi înalţe privirile.

Zvîcnii din fotoliu. Cum să nu zvîcnesc? Numele nu-mi era necunoscut. În decursul investigaţiilor mele, mă lovisem de cîteva ori de acest nume... de numele pilotului cu care Puiu Tudoran a zburat în celulă, executînd ultima misiune de luptă. „Jurnalul de operaţii" al regimentului şi Eugen Galbă mă asiguraseră că Aurelian Huţan a murit ca un erou, că au fost găsite pînă şi rămăşiţele avionului. Şi iată-l acum în faţa mea, reînviat.

Lucian îmi făcu semn să stau liniştit în fotoliu şi să trag din pipă.

– Pe dumnealui îl cunoşti? Lucian arătă spre mine.

– Da.

– De ce ai vrut să-l lichidezi?

– S-a apucat să dezgroape morţii...Mă simţeam în mare primejdie. Nu mă îndoiam nici o clipă că cercetările dumnealui vor ajunge cu timpul şi la mine. L-am avertizat, l-am intimidat, l-am ameninţat...

De parcă ar fi ghicit întrebarea ce-mi stătea pe buze, ofiţerul i se adresă din nou:

– De unde ai ştiut că scriitorului i s-a cerut să deschidă o anchetă în legătură cu dispariţia fără urmă a pilotului Puiu Tudoran?

– De la Marga Tudoran, văduva lui Puiu... Ea a aflat de la viitoarea sa noră că fiul ei a adresat scriitorului rugămintea de a deschide o anchetă.

– Ce legături existau între dumneata şi văduva lui Puiu Tudoran?

– Am răspuns o dată la toate întrebările astea! izbucni stăpînit Huţan şi pentru un moment îşi înălţă ochii îndreptîndu-i spre mine.

– Nu-i nimic, o să mai răspunzi ori de cîte ori o să credem de cuviință.

– I-am expediat în 1947 o scrisoare că vreau s-o văd. Ne-am întîlnit și i-am relatat „odiseea“ lui Tudoran, „vinovăția“ lui, ce „acuzații“ i s-ar fi adus și ce l-ar fi așteptat dacă n-ar fi „dispărut fără urmă“. Ea a crezut în tot ceea ce i-am debitat. De atunci, o mai deranjam din cînd în cînd fie cu o ilustrată, fie cu un telefon, s-o întreb ce mai face... În ultima vreme, cunoștea una dintre adresele mele...

Povestea cu un aer indiferent, plictisit, se simțea că aceleași fapte le-a mai relatat în cîteva rînduri. Ascultîndu-l, mi-am amintit de cele povestite de Mihai Țone și de acel ofițer de aviație care, după ce lansase aprecierea „Tudoran e un nemernic... un laș... un trădător“, evadase. Aș fi vrut să-l întreb: „Tu ești ăla care...?“ M-am stăpînit; altfel, sînt sigur, Lucian Viziru s-ar fi supărat.

De la biroul său, căpitanul conducea audierea doar pentru informarea mea.

– Unde te găseai în dimineața zilei de 24 august 1944?

– La sediul comandamentului lui Gerstenberg, de la Otopeni.

– Te aflai acolo întîmplător sau pentru că ți-ai călcat jurămîntul? Fii bun și precizează...

– Ca fost membru al mișcării legionare, n-am fost de acord cu actul de întoarcere a armelor. Încă din noaptea de 23 spre 24, m-am retras de la Pipera în tabăra inamicului.

– Cum a fost cu Puiu Tudoran?

– Eu l-am luat în primire la Otopeni, mărturisi arestatul în continuare. Nu ne cunoșteam. L-am condus la comandamentul german, în fața lui Gerstenberg, iar acolo i-am propus să treacă de partea armatei germane, explicîndu-i că Bucureștiul e ca și pierdut. N-a respins propunerea, dar a cerut un timp de gîndire. I s-a acordat. A izbutit să fugă... Cum, în ce fel, nu știu. Cred că s-a folosit de un atac dat prin surprindere de către parașutiștii români. Nu știu încotro a fugit.

Ascultam cu sufletul la gură; îmi stăteau pe limbă tot felul de întrebări, însă nu-mi era permis să mă amestec fără îngăduința ofițerului.

– Cînd ai devenit agent al Abwehrului? Hai, hai, repetă, că dumnealui trebuie să-şi încheie „ancheta".

– În noiembrie 1940.

– Ai lucrat şi pentru S.D.?

– Da.

– Ce s-a întîmplat cu dumneata după fuga lui Tudoran?

– S-a considerat că trebuie să mă reîntorc în unitate, să-mi continui normal activitatea în cadrul noii conjuncturi. S-a mai considerat că întîlnirea mea cu Tudoran nu-mi poate primejdui misiunea. Doar „evadasem" şi eu...

– Cînd te-ai întors în ţară?

– În 1946, ca fost prizonier de război.

– Cînd l-ai reîntîlnit pe Puiu Tudoran?

– În septembrie 1944, în cadrul escadrilei 69. Primisem din partea Abwehrului misiunea de a mă înapoia la bază şi de a continua să transmit informaţii. Ceea ce am şi făcut.

– Cum a fost revederea cu Puiu Tudoran?

– Îngrozitoare. Nu ştiu de ce, îmi închipuiam că n-o să-l mai întîlnesc niciodată. L-am rugat să uite tot ce s-a întîmplat, că din parte-mi n-a fost decît un moment de rătăcire. N-a vrut să mă asculte. A invocat jurămîntul militar faţă de ţară, onoarea de ofiţer şi mi-a cerut să ies singur la raport şi să relatez comandantului tot ce săvîrşisem. Mi-a dat şi un termen de cinci zile să mă prezint, după care, dacă n-aş fi făcut-o, s-ar fi prezentat singur. Am raportat rezidentului meu situaţia... voiam să fug. Nu mi-a permis. Mi-a ordonat să iau legătura cu maiorul Rădulescu Petre şi să-i solicit sprijinul. Aşa am aflat că şeful Biroului 2 al regimentului nostru era agent dublu. Am procedat întocmai. Maiorul m-a ascultat, mi-a spus să nu fiu alarmat. Puiu Tudoran, şi aşa şi aşa, urma să compară în faţa unui juriu de onoare...

– Explică şi de ce, îi ceru căpitanul Lucian.

– În atmosfera confuză de atunci, încă nu se lămurise cum a fost posibil ca Puiu Tudoran, trimis după soldă, să aterizeze la Otopeni cînd Pipera nu trecuse nici o clipă în mîna nemţilor... Am mai avut şi eu grijă să lansez în unitate tot felul de zvonuri. Maiorul Rădulescu se pregătea să speculeze o greşeală a lui Tudoran, care nu raportase

la vreme, din dorința firească de a nu-și complica existența, întrevederea cu Gerstenberg, propunerea ce i s-a făcut ... faptul că eu mă arătasem, într-un fel, gata să trec de partea inamicului.

– Bine! Tudoran ți-a acordat un termen de cinci zile. Cum ai procedat după expirarea termenului?

– I-am mai cerut o îngăduință de trei zile. Mi-a acordat-o. Nu știa ceea ce eu știam de la maiorul Rădulescu, că în cea de-a patra zi Tudoran urma să compară în fața juriului de onoare, unde șeful Biroului 2 trebuia, printre altele, să prezinte cîteva documente destinate să confirme abaterile celui incriminat. Eu însă îmi pusesem în gînd să scap de el...

Arestatul făcu o pauză, trase adînc în piept o gură de aer. Pe frunte i se iviră broboane de sudoare. Povesti mai departe cu o voce sugrumată:

– Eu l-am doborît pe Puiu Tudoran... Într-una din zile, mi s-a ivit ocazia. Ne întorceam din misiune numai noi doi.

– Atunci, tot dumneata i-ai furat și jurnalul! am sărit eu ca ars. Amfitrionul meu însă mă temperă imediat; îmi făcu semn să stau frumușel „în banca mea“

– Da, eu l-am furat, recunoscu arestatul cu înciudare.

– De ce? întrebă Lucian.

– Am descoperit că Tudoran ținea un jurnal. L-am răsfoit. Se apucase să-și noteze tot ceea ce s-a petrecut la Otopeni. Dar absolut tot. Pe mine m-a descris ca pe un trădător și ca pe un laș. Mi-am dat seama cu ce scop ținea jurnalul. Asta mi-a întărit convingerea că trebuie să-l lichidez. Am furat caietul după ce m-am înapoiat la bază. L-am rupt și l-am pus pe foc. Apoi, cînd s-a ivit prilejul, am dezertat și am aterizat în zona controlată de germani. Pentru a induce în eroare contrainformația noastră, am simulat o prăbușire. În felul acesta, am fost dat dispărut fără urmă, ceea ce putea să însemne fie mort, fie căzut prizonier... După asta...

– Să trecem peste activitatea dumitale de spion, îi ceru Lucian. Pe dumnealui, scriitorul, nu-l interesează decît capitolul Puiu Tudoran. Cînd ți-ai dat seama că gluma se îngroșa?

– Cînd investigațiile au ajuns la Florin Racoviceanu. De la el la Ilie Țone nu mai era decît un pas. Simțeam cercul strîngîndu-se în

jurul meu. Eram atît de obsedat de investigațiile domnului scriitor, încît am uitat că există un serviciu de contrainformații al statului, în a cărui plasă aş fi putut oricînd să cad, ceea ce de altfel s-a şi întîmplat. La început, i-am telefonat scriitorului cu scopul de a-l intimida, de a-i abate atenția, chiar de a-l scoate din circulație. Ştiam că risc, căci intrasem într-un joc fatal.

– Te referi la întîlnirea pe care i-ai dat-o scriitorului după miezul nopții, în parcul 23 August?

– Ştiind cît de înspăimîntată era văduva lui Tudoran la gîndul că ancheta cerută de fiul ei s-ar putea întoarce împotriva intereselor familiei, am ațîțat-o cerîndu-i să facă presiuni în vederea sistării anchetei. Ea a făcut tot ce i-a stat în puteri. Dumnealui însă, deşi a dat familiei toate asigurările că va sista investigațiile, nu s-a ținut de cuvînt.

– Dumneata i-ai telefonat de la Ploieşti, îndrăznii eu.

– Da. Mă aflam acolo în căutarea lui Ilie Țone...

– De ce l-ai suprimat?

– Nu l-am suprimat. Degeaba încercați să-mi băgați pe gît acuzația asta. Am declarat-o şi o declar, nu l-am suprimat. Era în intenția mea, dar nu era cazul.

– Cum s-a desfăşurat întîlnirea?

– În dimineața zilei respective, i-am telefonat, nu i-am spus cine sînt, i-am dat însă de înțeles că sînt de la Securitate şi că am să-i fac o destăinuire în legătură cu comportarea fiului său. N-a vrut să vină la Snagov. Am insistat arătîndu-i că, din anumite motive, întîlnirea a fost fixată la Snagov şi nu în altă parte. În cele din urmă, a acceptat invitația. Eram curios să văd dacă o să mă recunoască... Doar am stat cu el închis vreo şase ceasuri... Mi s-a părut că m-a recunoscut, deşi nu a arătat...

– Ce-ați discutat?

– Vrînd să mă conving că nu m-a recunoscut, am schimbat motivul întîlnirii. I-am spus: „Nu pentru fiul dumitale te-am chemat aici, ci pentru cele petrecute în dimineața zilei de 24 august 1944 pe aerodromul Otopeni.“ Desigur, a fost uluit. Atît de uluit, încît nici de legitimat nu m-a legitimat. Mi-a povestit tot ce a trăit în dimineața

respectivă. Nu uitase nimic. Nici numele meu... Pe mine însă nu m-a recunoscut.

– Totuşi, l-ai suprimat!

– Nu, nu mint, se apără arestatul cu stăpînire de sine.

– În cele din urmă, te-a cuprins spaima. Dacă totuşi te-a recunoscut?... Dacă se prefăcea?

– Nu ştia nimic rău despre mine... Doar numele mi-l ştia.

– Nu e chiar aşa. Scriitorul ar fi aflat din gura lui Ţone şi de un oarecare Huţan şi în ce raporturi te-ai pomenit cu Tudoran în dimineaţa zilei de 24 august 1944. Nu excludeai nici posibilitatea ca autorul să ia contact direct cu doamna Tudoran, să audă că trăieşti. Te-a cuprins spaima. L-ai servit cu o tabletă.

– Nu l-am servit cu nimic.

Lucian Viziru scoase dintr-un sertar al biroului o cutioară metalică şi o deschise.

– Am găsit-o în timpul percheziţiei. Laboratorul şi-a spus cuvîntul.

– De ce îmi puneţi în cîrcă fapte pe care nu le-am comis? se apără arestatul pe un ton dojenitor.

– Cutioara e a dumitale?

– Da.

– Tabletele ale cui sînt?

– Ale mele.

N-am mai putut suporta prezenţa individului. Simţeam că mă sufoc. Îi făcui căpitanului un semn discret să-l scoată din cabinet. M-a înţeles. Am rămas din nou singuri o vreme, tăcuţi. Mă frămînta un gînd. În cele din urmă, îmi luai inima în dinţi:

– Nu înţeleg ceva... Sînt chiar intrigat... Nu înţeleg rolul fostului maior Rădulescu Petre, rostul ultimei lui scrisori, adresată fiicei sale...

Lucian Viziru izbucni într-un rîs care trăda şi un strop de ironie:

– Ia vezi, poate ai de gînd să deschizi o nouă anchetă! Văzîndu-mă bosumflat, urmă: Cu maiorul Rădulescu e o chestiune mai complicată. Deocamdată, nu pot să-ţi dezvălui decît trei aspecte legate între ele. Într-adevăr, Rădulescu Petre a fost agent dublu, însă din ordinul organelor române. El a adus servicii importante statu-

lui-major al aviației. Huțan a apelat la sprijinul fostului maior Rădulescu Petre. În felul acesta, șeful Biroului 2 al regimentului a fost pus într-o situație dificilă. Să ocrotească un trădător și să acuze un nevinovat. Partea germană punea astfel încă o dată la încercare devotamentul acestui agent dublu. De aceea, Petre Rădulescu, pregătind ședința juriului de onoare, s-a lansat fără nici o plăcere în „pregătirea“ unor acte de acuzare a lui Tudoran. Astăzi... știm din arhive că Petre Rădulescu i-a luat în taină lui Puiu Tudoran trei declarații... A suferit crunt de pe urma acestei înscenări al cărei regizor devenise în afara voinței sale. Și ultimul aspect: revenind în țară, Huțan l-a șantajat, l-a chinuit dîndu-se drept Tudoran. Atîta pot să-ți spun deocamdată...

– În ce m-am vîrît! mă lamentai eu. Asigură-ți superiorii că a doua oară n-o să mai fac.

– La despărțire, s-ar cuveni să-ți spun și o vorbă bună. Datorită ție și investigațiilor tale a ieșit la iveală și cazul Tudoran. Noi îl urmăream pe Huțan pentru cu totul altceva și, deodată, l-am văzut deviind de la traiectorie și oprindu-se la ușa casei tale. N-am priceput ce se întîmplă și de ce Huțan se ținea scai de tine. Asta ți-a fost și norocul. El după tine, noi după el...

Am surîs amar. Îmi stăruiau încă în minte mărturiile asasinului lui Tudoran. Mi-am aprins o pipă.

– Pot să-i scriu doctorului Sorin Tudoran? Dacă da, ce anume să-i scriu? am cerut eu sfatul lui Lucian.

– De ce nu? Scrie-i că tatăl său, locotenentul de aviație Puiu Tudoran, a căzut la datorie ca un brav ofițer al armatei române... că i-ai găsit mormîntul... și că poate să fie mîndru de trecutul lui. Și zău, cred că ar fi bine ca într-un viitor apropiat să scrii și o povestire pe care s-o intitulezi *Moartea m-a bătut pe umăr*. Na, că m-am băgat și eu în treburile tale.

Am dat aprobator din cap, dar gîndurile mele, în clipele acelea, erau la Sorin Tudoran și la scrisoarea pe care urma să i-o scriu.

SFÎRȘIT

CUPRINS